

การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย
เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

โดย

พันเอก ญัฐพัชร์ หลักทรัพย์
ผู้อำนวยการกองอำนวยการ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคม
การเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พันเอก ญัฐพัชร์ หลีกทรัพย์ หลีกสูตร วปอ.รุ่นที่ ๕๖

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวความคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย รวมทั้งเพื่อเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในการศึกษาว่าประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื้อหาได้จากการ ทบทวนวรรณกรรม เอกสารต่างๆ ตลอดจนเอกสารจากกรมยุทธการเหล่าทัพ และสำนักนโยบาย และแผนกรมยุทธการทหาร

ผลการวิจัยพบว่า กองทัพไทยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน นำไปสู่ความร่วมมือบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง ๕ ด้าน

การพัฒนาบุคลากร มีความจำเป็นที่กองทัพต้องริบพัฒนา ด้านภาษา และทักษะความรู้ การพัฒนายุทธโธปกรณ์ ผลักดันให้ใช้อาวุธยุทธโธปกรณ์ร่วมกันกระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพ จะต้องปรับทัศนคติใหม่ มุ่งเน้นงานด้านวิจัยให้เข้มข้นมากขึ้น สนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนา

ข้อเสนอแนะ กองทัพไทยควรมีปฏิรูปปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติภารกิจร่วมกับสมาชิกอาเซียนและชาติ พันธมิตรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำลังพลมีความเชี่ยวชาญ ในการแก้ปัญหา ช่วยเหลือ ประชาชน มีการส่งเสริม และให้การสนับสนุนการพัฒนาภาษาอังกฤษเป็นรายบุคคลอย่างเร่งด่วน ต่อเนื่อง โดยมีโครงการ งบประมาณสนับสนุน เพื่อให้กำลังพลของกองทัพไทยสามารถอ่านออก เขียนได้ พูดได้ สื่อความหมายได้อย่างเข้าใจ ทั้งนี้ รวมทั้งส่งเสริม และให้การสนับสนุนการเรียนภาษาของ ประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน โดยเฉพาะตามแนวชายแดน ตลอดจน ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยในทุกระดับ ให้สอดคล้องรองรับกับภารกิจใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต

คำนำ

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีผลต่อความมั่นคงของไทย ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม จำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน กองทัพอไทย เป็นองค์กรหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงอยากทราบแผนงานของประชาคมอาเซียน และบทบาทของกองทัพ รวมทั้งต้องการทราบว่ากองทัพได้มีการเตรียมการอย่างไร และต้องการเสนอแนวทางในการดำเนินงานของทัพไทยเพื่อรองรับในการที่ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกำลังพลทุกระดับชั้น รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ในการดำเนินงานเพื่อให้การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พันเอก

(ณัฐพัชร หลีกทรัพย์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑	บทนำ
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๑
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓
	ขอบเขตของการวิจัย ๓
	วิธีดำเนินการวิจัย ๔
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ๔
บทที่ ๒	แนวความคิดในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๕
	ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๕
	สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๑๒
	การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๔๘
	ยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๕๔
	แนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ๖๑
	งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง ๖๓
บทที่ ๓	ภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย ๘๐
	ภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย ๘๐
	นโยบายที่เกี่ยวข้อง ๘๘
	แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ ๙๕
บทที่ ๔	การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคม
	การเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๑๐๒
	การวิเคราะห์ข้อมูล ๑๐๒
	สรุป ๑๐๘

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๑๑
	สรุป	๑๑๑
	ข้อเสนอแนะ	๑๑๓
บรรณานุกรม		๑๑๕
ประวัติย่อผู้วิจัย		๑๑๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยมีประเทศสมาชิกก่อตั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย มีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะรวมตัวกันเพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงจากลัทธิคอมมิวนิสต์ อาเซียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิก สามารถป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งภายในภูมิภาคขยายตัว และร่วมกันต่อต้านการแผ่อิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ในยุคนั้นมีเวียดนามเป็นแกนนำ ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อ ๗ มกราคม ๒๕๒๗) เวียดนาม (เป็นสมาชิกเมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘) ลาวและเมียนมาร์ (เป็นสมาชิกเมื่อ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐) และกัมพูชา (เป็นสมาชิกเมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒) ตามลำดับ ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศ

อาเซียนก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ โดยนโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือในระดับรัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) หรือการประชุมผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุด เพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวมและเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาว ซึ่งจะปรากฏในเอกสารรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) และอนุสัญญา (Convention) ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้าน

ด้านการเมืองและความมั่นคง อาเซียนได้จัดทำปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) ในปี พ.ศ.๒๕๑๔ จัดทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาค

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation : TAC) ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ และจัดทำสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon - Free Zone : SEANWFZ) ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ รวมทั้งได้ริเริ่มการประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗

ด้านเศรษฐกิจ อาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเพื่อช่วยส่งเสริมการค้าภายในอาเซียน ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตสินค้า และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ กับทั้งได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบและมีทิศทางชัดเจนด้วยการจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) ด้านสังคม อาเซียนมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ในบางประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมหลายด้านเพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาคุณภาพในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

พัฒนาการที่สำคัญยิ่งของอาเซียน คือการก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งพัฒนาการมาจากเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๕๖๓ ในการประชุมสุดยอดอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยกำหนดเป้าหมายและทิศทางของอาเซียนในปี ๒๕๖๓ ที่จะให้อาเซียนเป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาที่มีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward - Looking ASEAN) และเป็นประชาคมแห่งสังคมที่มีความเอื้ออาทร (A Community of Caring Society)

ประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นพ้องกันว่าควรมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพในการเผชิญกับปัญหาและความท้าทาย ตลอดจนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจต่อรองให้กับประเทศสมาชิก ผู้นำอาเซียนจึงได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน โดยในด้านการเมืองและความมั่นคงให้จัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC) ด้านเศรษฐกิจให้จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community

: ASCC) ซึ่งเรียกว่าความร่วมมือหลักหรือเสาหลัก ๓ ประการ (3 Pillars) นั่นเอง ต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วกว่าเดิมอีก ๕ ปี คือภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งนี้ เนื่องจากเล็งเห็นว่าสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถงบบทบาทนำในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะมีผลต่อความมั่นคงของไทย ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร (การป้องกันประเทศ) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในการที่ประเทศไทยต้อง

เข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ จำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน กองทัพอากาศ เป็นองค์กรหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่อง “การเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพอากาศ
๓. เพื่อเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชาคมอาเซียนที่จะจัดตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบด้วยความร่วมมือหลักหรือเสาหลัก ๓ ประการ (3 Pillars) คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และ ประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community : ASCC) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเฉพาะการเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยศึกษาเฉพาะด้านความมั่นคงเท่านั้นรวมทั้งศึกษาภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพอากาศ เพื่อทราบว่ากองทัพอากาศได้มีการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานทั้งในส่วนของ กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศ และศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดประชามการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๒. ทำให้ทราบถึงภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย
๓. ทำให้ได้แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

บทที่ ๒

แนวความคิดในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การศึกษาวิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จะทำการศึกษาเอกสาร ตำราต่างๆ โดยมีหัวข้อที่สำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมาของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๒. สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๓. การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๔. ยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๕. แนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๖. งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยมีประเทศสมาชิกก่อตั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุล ราชัก บิน ฮุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหม และรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายซาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และพันเอก ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (นเรศวร สัมภาษณ์, ๒๕๕๕ : ๖) ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๒๗) เวียดนาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘) ลาวและเมียนมาร์ (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐) และกัมพูชา (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวมทั้ง ๑๐ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ โดยนโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือในระดับรัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) หรือการประชุมผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุด เพื่อกำหนด แนวนโยบายในภาพรวมและเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและ แผนงานของอาเซียนในระยะยาว ซึ่งจะปรากฏในเอกสารรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) และอนุสัญญา (Convention) ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุม เพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้าน

ด้านการเมืองและความมั่นคง อาเซียนได้จัดทำปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) ในปี พ.ศ.๒๕๑๔ จัดทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation : TAC) ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ และจัดทำสนธิสัญญาเขตปลอด อาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon - Free Zone : SEANWFZ) ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ รวมทั้งได้ริเริ่มการประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งไทยเป็น เจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๗

ด้านเศรษฐกิจ อาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเพื่อช่วยส่งเสริมการค้าภายใน อาเซียน ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตสินค้า และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ กับทั้ง ได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบและมี ทิศทางชัดเจนด้วยการจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) ด้านสังคม อาเซียน มีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ในบางประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ ครอบคลุมหลายด้านเพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาคุณภาพในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ในโลกที่เต็มไปด้วยความท้าทายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นพ้องกันว่าควรมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการ พัฒนาศักยภาพในการเผชิญกับปัญหาและความท้าทาย ตลอดจนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจ ต่อรองให้กับประเทศสมาชิก ผู้นำอาเซียนจึงได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือใน

อาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๑ (ค.ศ.๒๐๑๐) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน “ โดยในด้านการเมืองและความมั่นคงให้จัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC) ” ด้านเศรษฐกิจให้จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC) ซึ่งถือเป็น ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน ต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วกว่าเดิมอีก ๕ ปี คือภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ทั้งนี้ เนื่องจากเล็งเห็นว่าสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถคบหาพหุภาคีในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (ชิตชนก นุชฉายา และ ลิขิต อุ่นประดิษฐ์, ๒๕๕๖ : ๗ – ๘)

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community - APSC)

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นกลไกสืบเนื่องจาก Bali Concord II (ซึ่งเดิมทีกลไกใช้คำว่า ASEAN Security Community) แต่ได้รับการก่อตั้งเป็นทางการภายหลังจากที่กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนไม่เน้นการมี common foreign and security policy อีกทั้งไม่ได้พยายามที่จะมี convergence criteria เหมือนสหภาพยุโรป แต่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงพยายามที่จะหาจุดยืนร่วมกันในหลายเรื่องเพื่อสร้างฐานที่มั่นคงสำหรับสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ ตามเอกสารแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาเซียนได้ตกลงที่จะให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑.๑ ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (A rules-based community of shared values and norms) ซึ่งเป็น ๒ หลักการที่ counter-balance ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การไม่แทรกแซงกิจการภายใน และ ส่งเสริม Community values

๑.๒ ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (A cohesive, peaceful and resilient region with shared responsibility for comprehensive security) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ในภูมิภาค (อีกทั้งเป็นประเด็นที่อินโดนีเซียผลักดันมากที่สุด)

๑.๓ ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A dynamic and outward looking region in an

increasingly integrated and interdependent world) ซึ่งสะท้อนถึงการที่อาเซียนยอมรับว่าไม่ควรมุ่งเพียงเรื่องภายใน แต่เน้นการสร้างหุ้นส่วนกับโลกภายนอกให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สถานะล่าสุด

๒. เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC)

แผนพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ได้กำหนดเป้าหมายหลัก ๔ ประการ (กรมอาเซียน. ประมวลข้อมูลจากการบรรยายของผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ในการประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวของประเทศไทยในการเข้าสู่การเป็น AEC ในปี ๒๕๕๘ ของสภาผู้แทนราษฎร ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ อาคารรัฐสภา วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕, ออนไลน์, ๒๕๕๕) ได้แก่

๒.๑ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

๒.๑.๑ การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี

ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๕๓ สมาชิกอาเซียนเดิม ๖ ประเทศ (บรูไนฯ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) ได้ลดภาษีสินค้าเป็นร้อยละ ๐ และ CLMV ได้ลดภาษีสินค้ามาอยู่ที่ระดับร้อยละ ๐-๕ แล้ว และจะลดลงเป็นร้อยละ ๐ ทั้งหมดภายในปี ๒๕๕๘ (มิได้หมายรวมถึงรายการสินค้าที่มีความอ่อนไหว) นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน อาเซียนยังได้ทบทวนและปรับปรุงกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนให้ง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายสินค้าของอาเซียนสำหรับอุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ อาเซียนอยู่ระหว่างรวบรวมอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายในและพิจารณาหาแนวทางในการยกเลิกอุปสรรคดังกล่าว รวมทั้งได้เห็นชอบ ASEAN Trade Facilitation Framework และแผนงานเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน ได้แก่ พิธีการศุลกากรกระบวนการทางการค้า มาตรฐานการรับรอง อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า และมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อลดต้นทุนทางธุรกรรมทางการค้าในภูมิภาค อาเซียนยังอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดตั้ง ASEAN Single Window (ASW) เพื่อลดระยะเวลาตรวจปล่อยสินค้า โดยได้เริ่มโครงการนำร่องเพื่อทดลองเชื่อมต่อระบบ National Single Window ของประเทศสมาชิก

๒.๑.๒ การเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี

อาเซียนได้เจรจาลดข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกันและจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดมาแล้วทั้งสิ้นรวม ๗ ชุด โดยข้อผูกพันเปิดตลาดชุดที่ ๗ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ล่าสุด อาเซียนกำลังจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาด ชุดที่ ๘

๒.๑.๓ การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี

สมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้ให้สัตยาบันความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Agreement on Investment – ACIA) แล้ว เป็นความตกลงฉบับ

ใหม่ที่ครอบคลุมเรื่องการเปิดเสรี การส่งเสริมและอำนวยความสะดวก และการคุ้มครองการลงทุน คาดว่า จะมีผลบังคับใช้ก่อนการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (AEM Retreat) ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๒.๑.๔ การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

อาเซียนได้ลงนามแผนการดำเนินงานในเดือนเมษายน ๒๕๕๒ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการรวมตัวของตลาดเงินทุนในอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับการยอมรับซึ่งกันและกันของคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพด้านตลาดทุน การเชื่อมโยงตลาดทุนระหว่างกัน และการพัฒนาตลาดพันธบัตร อีกทั้งได้มีมาตรการการเปิดเสรีบัญชีทุนเพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มขึ้นในภูมิภาค และดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

๒.๑.๕ การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี

ได้มีการลงนาม MRAs ในวิชาชีพ ๘ สาขา ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ นักบัญชี วิศวกรพยาบาล สถาปนิก นักสำรวจ และบริการท่องเที่ยว ขณะนี้ อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้ข้อตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ (ไทยยังมีได้ลงนาม MRA ด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากอยู่ระหว่างการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี)

๒.๒ การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒.๒.๑ นโยบายการแข่งขัน

อาเซียนได้จัดทำและเปิดตัว ASEAN Regional Guidelines on Competition Policy พร้อมคู่มือด้านกฎหมายและนโยบายการแข่งขันในอาเซียนสำหรับธุรกิจ (Handbook on Competition Policy and Law in ASEAN for Business) เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ วัตถุประสงค์หลักในการจัดทำ Guidelines คือ เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแนวทางการออกกฎหมายด้านการแข่งขันเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ยังไม่มีหรือมีนโยบาย หรือออกกฎหมายดังกล่าวนี้อยู่แล้ว สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับประสานกฎหมายและนโยบายการแข่งขันของประเทศสมาชิกอาเซียนให้สอดคล้องกันและสร้างความเชื่อมั่นให้ต่างชาติเห็นว่าอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีวัฒนธรรมการแข่งขันที่เป็นธรรมและโปร่งใส

๒.๒.๒ การคุ้มครองผู้บริโภค

อาเซียนได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อส่งเสริมและประสานงานเรื่องนี้ในภูมิภาค ปัจจุบัน คณะกรรมการประสานงานฯ ได้วางแผนจะจัดตั้งกลไกการคุ้มครองและเยียวยาผู้บริโภคในอาเซียน การจัดทำเว็บไซต์เพื่อรับกรร้องเรียน รวมถึงการเสริมสร้างศักยภาพบุคคลากรด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียน

๒.๒.๓ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

อาเซียนได้ริเริ่มการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรและกรอบกฎหมายเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้งเห็นชอบที่จะจัดทำเว็บไซต์เพื่อรวบรวมข้อมูลและให้บริการด้านทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดเดียว สำหรับภาคธุรกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งริเริ่มโครงการความร่วมมือด้านสิทธิบัตรในภูมิภาคเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและนักประดิษฐ์ในการขอสิทธิบัตรสำหรับนวัตกรรมใหม่ๆ

๒.๒.๔ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

อาเซียนได้ลงนามความตกลงด้านโลจิสติกส์สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยการบริการขนส่งทางอากาศ (ASEAN Multilateral Agreement on Air Services) ความตกลงว่าด้วยการเปิดเสรีบริการการขนส่งสินค้าทางอากาศ (ASEAN Multilateral Agreement on the Full Liberalization of Air Freight Services) และกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport) ความตกลง ๒ ฉบับแรก เป็นการสร้างตลาดการขนส่งทางอากาศเดียวในอาเซียนและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันสำหรับการขนส่งทางอากาศ ส่วนความตกลงฉบับที่ 3 จะช่วยเสริมสร้างการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาค ปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ในระหว่างการให้สัตยาบันความตกลงทั้ง ๓ ฉบับ

๒.๒.๕ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

อาเซียนได้จัดทำแผนแม่บทความร่วมมือด้าน ICT ในอาเซียนปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘ (ASEAN ICT Master Plan) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในสาขา ICT เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาด้าน ICT ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ในอาเซียน

๒.๒.๖ พลังงาน

อาเซียนได้ลงนามและให้สัตยาบันบันทึกความเข้าใจว่าด้วย ASEAN Power Grid เพื่อส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานร่วมกันในภูมิภาค และได้ให้การรับรองความตกลงว่าด้วยความมั่นคงด้านปิโตรเลียม ซึ่งจะส่งเสริมความสามารถในการตอบสนองทั้งของแต่ละประเทศและร่วมกันต่อภาวะฉุกเฉินด้านพลังงานและลดผลกระทบจากภาวะดังกล่าว

๒.๓ การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

๒.๓.๑ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs อาเซียนได้จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs และอยู่ระหว่างทบทวนแผนนโยบายในการพัฒนา SMEs ปี ๒๕๔๗ – ๒๕๕๓

๒.๓.๒ ความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา (Initiative for ASEAN Integration – IAI) เป็นแผนงานการให้ความช่วยเหลือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ปัจจุบัน อยู่ระหว่างการดำเนินในระยะเวลาที่ ๒ (ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๕๘) ซึ่งจะระบุโครงการความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ใน ๓ เสาหลัก โดยคำนึงถึงความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) และเน้นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการเร่งรัดการรวมกลุ่มของอาเซียนหนึ่ง ที่ประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ประเทศอินโดนีเซีย ได้รับรองกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคของอาเซียน (ASEAN Framework for Equitable Economic Development : Guiding Principles for Inclusive and Sustainable Growth) เพื่อสนับสนุนเป้าหมาย การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค (equitable economic development) ของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตาม AEC Blueprint

๒.๔ การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์

อาเซียนมีการรวมกลุ่มกับเศรษฐกิจโลกโดยการจัดทำ FTA และ CEP กับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ ได้แก่ จีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ความคืบหน้าสำคัญ มีดังนี้

๓. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

เพื่อสร้างประชาคมอาเซียนที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชน เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการให้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน สาระสำคัญของแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีดังนี้

๓.๑ การพัฒนามนุษย์ (Human Development)

๓.๒ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)

๓.๓ สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)

๓.๔ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

๓.๕ การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity)

๓.๖ การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชิตชนก นุชญา และ ลิจิต อุ่นประดิษฐ์ (๒๕๕๖ : ๘ – ๑๗) อ้างถึงใน สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๕. (ลับมาก) : ๒ – ๑๗. ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะแวดล้อมทางความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้ดังนี้

๑. ความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความแตกต่างและความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก

๑.๑ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมอาณาจักร และรัฐชาติ ที่ตั้งอยู่บนบริเวณที่ราบลุ่มและสามเหลี่ยมปากแม่น้ำสายสำคัญ อันได้แก่ แม่น้ำอิระวดีและสาละวินในประเทศเมียนมาร์ แม่น้ำเจ้าพระยาในประเทศไทย แม่น้ำโขงและแม่น้ำแดงในประเทศเวียดนาม โดยแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายหลักของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป มีต้นน้ำอยู่ในทิเบต และมีความยาวกว่า ๓ พัน ไมล์ ไหลลงจากประเทศจีนผ่านประเทศลาว เมียนมาร์ ไทย กัมพูชา จนออกสู่ทะเลจีนใต้ตรงบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงในเวียดนาม แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำที่มีความยาวเป็นลำดับที่ ๑๒ ของโลก และเป็นพื้นที่ซึ่งหลายประเทศต้องการพัฒนาเป็นแหล่งพลังงาน เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ประเทศในภูมิภาคนี้ยังมีลักษณะร่วมกันทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ ต่างก็มีที่ตั้งใกล้ชิดติดกับประเทศจีนที่อยู่ทางตอนเหนือขึ้นไป

๑.๒ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร

ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร มีลักษณะร่วมกันทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญ คือ การมีพื้นที่ติดต่อกับทะเลจีนใต้ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทรประกอบด้วยหมู่เกาะขนาดใหญ่สองหมู่เกาะ คือ หมู่เกาะฟิลิปปินส์และหมู่เกาะอินโดนีเซีย มาเลเซีย ตะวันออกและมาเลเซียตะวันตกถูกแบ่งแยกจากกัน โดยผืนน้ำด้านทิศใต้ของทะเลจีนใต้ เกาะสิงคโปร์อยู่ปลายสุดของคาบสมุทรมาลายู บรูไนในคาบสมุทรบอร์เนียวอยู่ระหว่างเกาะซาบาและซาราวักของมาเลเซีย ตะวันออก รูปแบบทางการเมืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร มีวิวัฒนาการมาจากการเป็นชุมทางการค้าตามแนวชายฝั่ง ซึ่งได้มีการติดต่อค้าขายกับอินเดียและจีนมาอย่างยาวนาน มุมมองทางยุทธศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคนี้ จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการอ้างสิทธิ์ทับซ้อนระหว่างประเทศในภูมิภาคกับจีน

๑.๓ ความหลากหลายทางเชื้อชาติและภาษา

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปมีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษา ๓ กลุ่มใหญ่ และยังคงแตกสาขาเป็นภาษาถิ่นอีกจำนวนมาก กลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติก ได้แก่ ภาษามอญ เขมร และเวียดนาม กลุ่มภาษาทิเบต - เมียนมาร์ มีภาษาเมียนมาร์ เป็นภาษาหลัก และกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ลาว และในรัฐฉานของเมียนมาร์

ชุมชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร มีแหล่งกำเนิดจากการอพยพ ย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรนีเซียน จากบริเวณชายฝั่งประเทศจีน - ไต้หวัน ซึ่งในช่วงประมาณ ๑,๕๐๐ ปี ก่อนคริสต์ศตวรรษ กลุ่มชาติพันธุ์นี้ได้เผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมแบบมลายู - โพลินีเซียน ไปทั่วหมู่เกาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความซับซ้อนของชาติพันธุ์และภาษาของกลุ่มนี้เห็นได้จากการที่นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ได้ระบุภาษาถิ่นในประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบันได้มากกว่า ๓๐๐ ภาษา

๑.๔ ความหลากหลายทางศาสนา

ความแตกต่างทางความเชื่อและศาสนาในภูมิภาค มีความสอดคล้องกับการแบ่งภูมิภาคนี้ออกเป็นภาคพื้นทวีปและภาคพื้นสมุทร ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเป็นศาสนาประจำชาติในประเทศเมียนมาร์ ไทย กัมพูชา และลาว ทุกประเทศที่ตั้งอยู่ในภาคพื้นทวีป ยกเว้นเพียงแต่เวียดนาม ส่วนต่างได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมาจากอินเดีย

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทรมีศาสนาอิสลามเป็นหลัก พ่อค้าชาวอาหรับและชาวอินเดียได้นำศาสนาอิสลามเข้ามาในดินแดนแถบนี้ ในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ และจนถึงในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ศาสนาอิสลามก็ได้แผ่ขยายจากแหลมมลายูไปจนทั่วหมู่เกาะในภูมิภาคแห่งนี้ โดยชาวมุสลิมยังเป็นประชากรส่วนใหญ่ใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ในฟิลิปปินส์มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทางตอนใต้ในเกาะมินดาเนา

๑.๕ ความหลากหลายของระบบการเมืองการปกครอง

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นลักษณะร่วม รูปแบบของสถาบันทางการเมืองในภูมิภาคมีความแตกต่างหลากหลาย ประกอบด้วยระบอบบูรณาการลัทธิราชาธิปไตยในรัฐในคาบสมุทร ระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในไทย มาเลเซีย และกัมพูชา ระบอบสาธารณรัฐที่มีการเลือกตั้งในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ระบอบสังคมนิยมในลาวและเวียดนาม และรัฐบาลภายใต้การชี้นำของกองทัพเมียนมาร์ หาก

จากโครงสร้างรัฐบาลแล้ว อินโดนีเซียมีระบบประธานาธิบดี กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย มีระบบรัฐสภา ลาวและเวียดนามเป็นรัฐภายใต้การชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ เมียนมาร์เป็นรัฐบาล ภายใต้การชี้นำของกองทัพ และบรูไนดารุสซาลามเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์

๑.๖ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

นอกจากบรูไนดารุสซาลามและสิงคโปร์แล้ว ภายหลังได้รับเอกราชจากเจ้าอาณานิคมตะวันตก ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคต่างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจคล้ายกัน และต่างต้องเร่งดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งในหัวแรกประเทศต่าง ๆ ได้ยึดแนวทางพัฒนาที่แตกต่างกันไป โดยบางประเทศมีระบอบเศรษฐกิจสังคมนิยม บางประเทศเป็นระบอบทุนนิยมแบบผสมผสาน แม้ว่าปัจจุบันสังคมนิยมเวียดนามและลาวจะได้นำประเทศสู่ระบบตลาดเสรีมากขึ้น แต่ระดับการพัฒนาของประเทศดังกล่าวยังคงมีน้อยกว่าประเทศที่ยึดแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีมาก่อนหน้า ประเทศในภูมิภาค คือ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ยังอยู่ในรายชื่อ ๕๐ ประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดของสหประชาชาติ นอกจากนี้ จากการจำแนกเศรษฐกิจของประเทศตามรายได้ของธนาคารโลกที่ประกอบด้วย ๔ ลักษณะ คือ ต่ำ กลางต่ำ กลางสูง และสูง ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยประเทศที่อยู่ในประเภทรายได้ต่ำ คือ กัมพูชา ดิมอร์ ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม โดยที่อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยอยู่ในประเภทกลางต่ำ มาเลเซียอยู่ในประเภทกลางสูง โดยบรูไนดารุสซาลามและสิงคโปร์อยู่ในประเภทรายได้สูง

๒. บริบทด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒.๑ ความแตกต่างของผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคง

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนหนึ่งของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีหลักการอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ การเคารพซึ่งอธิปไตยและความเท่าเทียมกันของประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศจะได้รับรองสิทธิ์แห่งความเท่าเทียมกันของประเทศไว้ แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว ประเทศในภูมิภาคต่างมีศักยภาพในการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติของตนในประชาคมโลกที่แตกต่างไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากมีความแตกต่างกันในทางภูมิรัฐศาสตร์ ก็มีพลังอำนาจของชาติ อันเป็นผลรวมของปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร วัฒนธรรม และสังคมจิตวิทยาที่แตกต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของตนในภูมิภาคที่แตกต่างกันไปด้วย

๒.๒ การขาดเอกภาพทางมุมมองด้านความมั่นคง

เมื่อสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ยุติลง ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ต่างก็ได้รับเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตก ในช่วงเวลาดังกล่าว ความสำคัญและบทบาทของประเทศในภูมิภาคในทางการเมืองระหว่างประเทศ ขึ้นอยู่กับการมีความสัมพันธ์กับมหาอำนาจ ซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายโลกเสรีฝ่ายหนึ่ง และฝ่ายคอมมิวนิสต์ฝ่ายหนึ่ง ประเทศในภูมิภาคได้พยายามปรับตัวเพื่อให้

สามารถเผชิญกับความท้าทายทางความมั่นคง ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ การก่อตั้งอาเซียน และประวัติศาสตร์ช่วงเริ่มต้นของอาเซียน นับเป็นความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดของ ประเทศในภูมิภาค ผ่านการรวมกลุ่มทางความมั่นคง (Collective Security) ภายใต้สถานการณ์ที่ ประเทศมหาอำนาจกำลังแข่งขันขยายอำนาจในภูมิภาคอย่างเข้มข้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงพร้อมกับการสิ้นสุดของภัยคุกคามจาก การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ประเทศในภูมิภาคได้สูญเสียภัยคุกคามร่วมที่เคยเป็นจุดเชื่อมโยงให้ อาเซียนมีเอกภาพหรือทำที่ร่วมกันในทางการเมืองระหว่างประเทศ ทำที่ที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิก อาเซียนภายหลังเหตุการณ์ก่อการร้ายที่สหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงมุมมองเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของคนที่แตกต่างกันได้อย่างชัดเจน การทำสงคราม ต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯ และการส่งทหารเข้าไปปฏิบัติการในอิรักและอัฟกานิสถาน เป็นการ กระทำที่ไม่ได้รับความนิยมในประเทศอาเซียนบางประเทศ ผู้นำอินโดนีเซียและมาเลเซีย ต้อง ระมัดระวังอย่างยิ่งในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ในช่วงนี้ เนื่องจากเกรงจะกระทบความรู้สึก ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นชาวมุสลิม ทำที่ของประเทศดังกล่าว แตกต่างกันอย่างยิ่งกับ ทำที่ของฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ที่ยังคงยืนหยัดเคียงข้างสหรัฐฯ เห็นได้จากการที่ประเทศเหล่านี้ บางประเทศได้ส่งทหารของตนเข้าไปร่วมปฏิบัติการกับทหารสหรัฐฯ และพันธมิตร ในประเทศอิรัก และ มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา

แม้ว่าโดยรวมแล้ว ประเทศสมาชิกอาเซียนต่างมีความคาดหวังร่วมกันที่จะให้ สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทเป็นผู้ค้ำประกันเสถียรภาพทางความมั่นคง โดยการคานอำนาจของจีนที่เพิ่ม มากขึ้นในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความเหมือนกันดังกล่าวนี้ หากพิจารณาโดยละเอียดแล้ว จะเห็นว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนยังคงมีมุมมองที่แตกต่างกันอยู่ โดยมาเลเซียและสิงคโปร์ต้องการ ให้สหรัฐฯ และจีนมีความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ในภูมิภาค เนื่องจากต้องการเกาะเกี่ยวผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ และการค้า ในขณะที่เมียนมาร์และกัมพูชา ต่างต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากจีนทั้งด้าน การเมือง ความมั่นคง และทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยที่เวียดนาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ต่างยังหวาดระแวงต่อผลกระทบในระยะยาว จากการก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารของจีน โดยที่ปัจจุบัน เวียดนามและฟิลิปปินส์ ได้สร้างเครือข่ายความเป็นพันธมิตร กับสหรัฐฯ เพื่อเป็นการป้องปรามจีน เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

สภาพการแบ่งแยกทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาคพื้นทวีป และภาคพื้นสมุทร และการแบ่งแยกทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนบวก ๖ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย ฟิลิปปินส์ และบรูไนดารุสซาลาม และกลุ่มประเทศ CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม รวมทั้งความแตกต่างทางการเมือง การปกครอง ศาสนา ความเชื่อ และมุมมองทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศมหาอำนาจดังกล่าว เป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อ

ความสำเร็จของการเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงของอาเซียน โดยที่อนาคตทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของภูมิภาค จะขึ้นอยู่กับความสามารถของอาเซียนในการสร้างเอกภาพใน ท่าทีและการจัดการความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจภายนอกภูมิภาค

๑. บทบาทและการขยายอิทธิพลของมหาอำนาจในภูมิภาค

๑.๑ การเพิ่มความสัมพันธ์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เพิ่มความสำคัญและบทบาทในระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นผลจากการที่ประเทศในภูมิภาคได้มีการพัฒนาศักยภาพในการ แข่งขันของตน ส่งผลให้ภูมิภาคนี้กลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ ตลาดอาเซียนเป็นตลาดที่มีศักยภาพ ประเทศสมาชิกหลายประเทศมีแหล่งทรัพยากรที่ยังสามารถ นำมาใช้ในอนาคต และมีการเคลื่อนย้ายทุนเข้ามาในภูมิภาค เพื่อใช้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้น ในระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีมานี้ ประเทศในภูมิภาคได้ขยายการค้าระหว่างกัน และยังได้ขยาย การค้ากับภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ส่งผลให้การค้าขาย เครือข่ายการผลิต และการพึ่งพากันทาง เศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียนและภูมิภาคต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันในระดับสูง

๑.๒ ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์

สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทิศเหนือติด กับประเทศจีน ทิศตะวันออกติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก ทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดกับออสเตรเลีย ทิศใต้ติดกับมหาสมุทรอินเดีย ส่วนทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดกับอ่าวเบงกอลและประเทศอินเดีย พื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งของภูมิภาคเป็นผืนน้ำ กินพื้นที่ซึ่งเป็นหมู่เกาะและช่องแคบของประเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ รวมทั้งพื้นที่ทะเลจีนใต้ น่านน้ำแถบนี้เป็นเส้นทาง เดินเรือพาณิชย์ และเส้นทางยุทธศาสตร์ ที่เชื่อมระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และยุโรป ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ ประเทศมหาอำนาจต่างแข่งขันกันแผ่ขยายอิทธิพลในภูมิภาค

๑.๓ ความสำคัญทางเศรษฐกิจ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนทำให้เศรษฐกิจของอาเซียน หลอมรวมกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลก แม้แต่ ประเทศที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจน้อย เช่น เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ต่างก็มีศักยภาพในการเป็น แหล่งพลังงานของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลง ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้พัฒนาเศรษฐกิจของตน อย่างต่อเนื่อง โดยการพึ่งพาการส่งออกเพื่อนำรายได้เข้าประเทศเป็นสำคัญ วิกฤตการณ์ทาง เศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ ที่ตามมาด้วยภาวะชะงักงันของเศรษฐกิจทั่วโลก ทำให้การพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต้องสะดุดลง แต่ฐานเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเข้มแข็งก็ได้ทำให้

เศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคสามารถฟื้นตัวได้เร็ว สำหรับประเทศในภูมิภาคที่พัฒนาทางเศรษฐกิจน้อยกว่า ก็ได้ผ่อนคลากระบบเศรษฐกิจที่ควบคุมโดยรัฐโดยหวังจะเจริญรอยตามความสำเร็จของประเทศในภูมิภาคที่เปิดเสรีทางเศรษฐกิจมาก่อนหน้า ปัจจุบันเวียดนามได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและมีศักยภาพที่จะเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็งของภูมิภาคนี้ต่อไปในอนาคต

เพื่อให้เศรษฐกิจของตนมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประเทศในภูมิภาคได้พยายามขยายโอกาสการเข้าถึงตลาดและแหล่งเงินทุน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๐ ประเทศในภูมิภาคได้มีการขยายการค้าระหว่างกัน โดยได้มีความริเริ่มใหม่ ๆ หลายประการเกิดขึ้น ซึ่งต่างก็มีเป้าหมายที่จะหลอมรวมเศรษฐกิจของภูมิภาคเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ในทางทฤษฎีแล้ว การดำเนินการไปในทิศทางดังกล่าวจะทำให้เกิดตลาดและฐานการผลิตเดียวกันขึ้นในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก ประเทศในภูมิภาคที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าได้มีการทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศนอกภูมิภาค และได้ร่วมกันเจรจาข้อตกลงทางการค้าในระดับอาเซียนบวก ๑ และกรอบความร่วมมืออื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ประเด็นคำถามสำคัญของอาเซียนในอนาคต คือ ทางเลือกกระหว่างการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางออกไปโดยให้ครอบคลุมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือการจำกัดขอบเขตการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่เน้นความเป็นแกนกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออก

๓.๔ การแข่งขันอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่ที่มหาอำนาจแข่งขันกันแต่อิทธิพลมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างไรก็ตาม ความพยายามของมหาอำนาจในการเข้ามามีบทบาทและแสวงประโยชน์ ทั้งทางด้านการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ ได้ทวีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากผลประโยชน์มีหลากหลายมิติกว่าเดิม คู่แข่งทางยุทธศาสตร์มีมากขึ้น และปฏิสัมพันธ์อาศัยศิลปะเชิงสันติวิธีมากกว่าอดีต ตามความชอบธรรมสากล มิใช่เพียงแต่การใช้อำนาจเป็นใหญ่

สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย เป็นประเทศที่เข้าข่ายประเทศมหาอำนาจ ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากประเทศเหล่านี้ต่างมีความเจริญทางเศรษฐกิจ มีกำลังทรัพย์สูงเพื่อการลงทุนทั้งในและนอกประเทศ มีเทคโนโลยีล้ำสมัย มีกำลังทหารเข้มแข็ง และมีความทะเยอทะยานในการนำพาประเทศให้เป็นผู้นำโลก และสืบทอดความเป็นรัฐ ที่เคยแสวงหาอิทธิพลในภูมิภาคนี้มาก่อน ประเทศเหล่านี้มีผลประโยชน์อย่างมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยผลประโยชน์เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผลประโยชน์ด้านความมั่นคงที่มีความสำคัญในระดับยุทธศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจเอง และกระทบต่อนโยบายและการดำเนินการของ

ประเทศในภูมิภาคด้วย ผลประโยชน์ประเภทนี้มักอยู่ในรูปของการลงทุนในกิจการขนาดใหญ่ที่มีรัฐสนับสนุน ความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศและการต่อต้านภัยคุกคามร่วม เป็นต้น

๑.๕ ยุทธศาสตร์ของจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีมานี้ จีนได้ดำเนินการเชิงรุกในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับอาเซียน ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี การจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน - อาเซียน เป็นข้อตกลงทางการค้าและการลงทุนที่มีขอบเขตกว้างขวาง และเป็นเขตการค้าเสรีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก แสดงให้เห็นถึงการแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนในภูมิภาค ปัจจุบันจีนเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ ๑ ของอาเซียน และเป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าจากอาเซียนรายใหญ่ที่สุด ตัวเลขการค้าระหว่างอาเซียนและจีนเป็นตัวเลขเกือบครึ่งหนึ่งของการค้าทั้งหมดในทวีปเอเชีย เมื่อใดที่เขตการค้าเสรีจีน - อาเซียน มีผลโดยสมบูรณ์ บทบาททางเศรษฐกิจของจีนในภูมิภาคจะยิ่งขยายตัวมากขึ้นอีก

นอกจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับอาเซียนแล้ว จีนยังพยายามสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองและความมั่นคงกับประเทศในภูมิภาคอย่างเป็นระบบ การสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองและความมั่นคงของจีนนั้นไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ไม่สามารถระบุเป็นตัวเลขที่ชัดเจน และไม่รู้จักโดยแพร่หลาย ดังเช่น ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ พัฒนาการที่ควรจับตาอย่างยิ่ง คือ การดำเนินความสัมพันธ์ของจีนต่ออนุภูมิภาค โดยเมื่อเปรียบเทียบแล้ว จีนมีความสัมพันธ์เชิงลึกกับบางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปมากกว่าการมีความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทรอย่างชัดเจน

๑.๖ ข้อพิพาทระหว่างจีนกับประเทศในภูมิภาคเกี่ยวกับทะเลจีนใต้

จีนตระหนักเป็นอย่างดีว่า เสถียรภาพทางด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการหลอมรวมทางเศรษฐกิจของจีนเข้ากับภูมิภาค มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ของจีน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า จีนประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับภูมิภาค อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์ด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างจีนกับประเทศในภูมิภาคแล้ว นโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านของจีนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรักษา “ผลประโยชน์แห่งชาติหลัก” ของตนอย่างเข้มงวด ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจีนกับประเทศในภูมิภาคขึ้น

ประเด็นทางยุทธศาสตร์ที่ก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อจีนในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียน สืบเนื่องจากท่าทีที่แข็งกร้าวของจีนต่อการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้ ตลอดจนการเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพจีนเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางทะเลของตน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวของจีนได้สร้างความตึงเครียด และการเผชิญหน้าในพื้นที่ข้อพิพาทเป็นระยะ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณหมู่เกาะสแปรตลี ซึ่งมีประเทศ ๖ ประเทศ ที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันอยู่ ได้แก่ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไนดารุสซาลาม และไต้หวัน

ในปี พ.ศ.๒๕๔๕ จีนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Declaration of the Conduct of Parties in South China Sea) ซึ่งเป็นเอกสารที่ไม่มีพันธะทางกฎหมายระหว่างประเทศผูกพันประเทศที่ลงนาม จีนจึงใช้ช่องโหว่ของปฏิญญาฯ ดังกล่าว เพื่อเป็นข้ออ้างในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ทะเลจีนใต้ โดยแม้ว่าในการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ที่บาหลี เมื่อกรกฎาคม ๒๕๕๔ จีนและอาเซียนได้รับรองแนวทางปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการตามปฏิญญาฯ ดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ท่าทีของจีนดังกล่าวน่าจะเป็นเพียงการสร้าง ความยืดหยุ่นขึ้นชั่วคราวเท่านั้น มิใช่การเปลี่ยนแปลงจุดยืนของจีนในประเด็นการอ้างสิทธิ์เหนือดินแดนในทะเลจีนใต้แต่อย่างใด

๓.๗ ผลกระทบจากการแข่งขันอิทธิพลของมหาอำนาจในภูมิภาค

การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของจีน ทำให้จีนกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ ซึ่งประเทศในภูมิภาคต้องการพึ่งพา และทำให้บทบาทและอิทธิพลของจีนในภูมิภาคขยายตัวตามไปด้วย การที่เศรษฐกิจของจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้จีนเร่งพัฒนากองทัพให้มีสถานะทัดเทียมมหาอำนาจอื่น ซึ่งแม้ผู้นำจีนย้ำโดยตลอดเรื่อง Peaceful Rise แต่บทบาทที่เพิ่มความแข็งแกร่งในปัญหาทะเลจีนใต้ และการพัฒนากองเรือบรรทุกเครื่องบินของจีน ได้สร้างความวิตกกังวลแก่บางประเทศที่ยังคงกังวลต่อภัยคุกคามจากจีน โดยเฉพาะประเทศที่มีปัญหาการอ้างสิทธิ์เหนือเกาะในทะเลจีนใต้ และต้องพึ่งพาเส้นทางเดินเรือผ่านช่องแคบมะละกา

ในขณะที่จีนขยายบทบาทและอิทธิพลในภูมิภาคมากขึ้น สหรัฐฯ ก็ได้แสดงท่าทีชัดเจนที่จะกลับเข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้ง แต่การกลับเข้ามาในครั้งนี้ มีแนวโน้มจะให้ความสำคัญเป็นรายประเทศควบคู่กับการกระชับความร่วมมือกับพันธมิตรดั้งเดิม โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนท่าทีของประเทศที่มีปัญหาขัดแย้งกับจีน เช่น สนับสนุนเวียดนามที่ต้องการให้ใช้การเจรจาพหุภาคีในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ สนับสนุนลาวในการแก้ไขปัญหาแม่น้ำโขง และการกระชับความสัมพันธ์กับอินโดนีเซีย

สำหรับประเทศในภูมิภาค สภาพความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีเสถียรภาพทางความมั่นคงในภูมิภาคด้วย ประเทศในภูมิภาคต่างตระหนักดีว่า แม้ว่าการเพิ่มอิทธิพลทางเศรษฐกิจและทางทหารของจีนในภูมิภาคจะได้ส่งผลกระทบต่อบทบาท และอิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม ศักยภาพในปัจจุบันของสหรัฐฯ จะเป็นปัจจัยที่ ทำให้สหรัฐฯ ยังคงเป็นมหาอำนาจที่สำคัญต่อไป และไม่มีแนวโน้มว่าจะมีมหาอำนาจชาติ

ใดที่สามารถแข่งขันอิทธิพลหรือแทนที่สหรัฐฯ ได้ในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า โดยสหรัฐฯ เตรียมเพิ่มกำลังทางเรือในมหาสมุทรแปซิฟิกจากร้อยละ ๕๐ เป็นร้อยละ ๖๐ ของกำลังทางทะเลของสหรัฐฯ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อคงความเป็นมหาอำนาจทางทหารและความมั่นคงในภูมิภาคนี้ต่อไป ดังนั้น หากในอนาคตสหรัฐฯ และจีนไม่สามารถแบ่งสรรอำนาจกันได้อย่างลงตัว ประกอบกับสหรัฐฯ และจีนมีผลประโยชน์และพื้นฐานทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกัน ก็อาจส่งผลให้สองฝ่ายมีการแข่งขันกันขยายอิทธิพลมากขึ้นในภูมิภาค ซึ่งจะทำให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคต้องถูกกดดันให้เลือกข้าง โดยเฉพาะในประเด็นที่สองฝ่ายมีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน เช่น ในกรณีไต้หวัน หรือทะเลจีนใต้

๔. ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบจากการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๔.๑ ปมประวัติศาสตร์

ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปมีความขัดแย้งกันมาโดยตลอดประวัติศาสตร์ เฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งการทำสงครามกันหลายครั้งระหว่างไทยกับเมียนมาร์ การรุกรานดินแดนประเทศลาวในปัจจุบัน โดยกองทัพไทย การแข่งขันเพื่อขยายอิทธิพลในกัมพูชาของไทยและเวียดนาม รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชา โดยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไทยได้ส่งทหารเข้ายึดครองบางส่วนของประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และมาเลเซีย อันเป็นการทวงคืนดินแดนที่ไทยต้อง เสียไปให้กับประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษในยุคล่าอาณานิคม

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร ได้เกิดขบวนการแพน - อินโดนีเซียขึ้น ในช่วงสมัยรัฐบาลประธานาธิบดีซูการ์โน ขบวนการแพน - อินโดนีเซียเป็นขบวนการชาตินิยมที่ได้สร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดขึ้นในหมู่ประเทศรอบบ้านของอินโดนีเซีย โดยต่างวิตกว่าอินโดนีเซียอาจจะยังต้องการที่จะกลับไปสู่ความยิ่งใหญ่เหมือนดังที่ได้เคยเป็นในช่วงยุคทองของอินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ ๑ ความเคลือบแคลงสงสัยดังกล่าวนี้ ได้ถูกตอกย้ำ จากการที่อินโดนีเซียได้พยายามขัดขวางการก่อตั้งประเทศมาเลเซีย รวมไปถึงการที่อินโดนีเซียได้ส่งทหารบุกเข้ายึดครองประเทศอีสติมอร์ ซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของประเทศโปรตุเกส ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

๔.๒ ข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อเอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียน ข้อพิพาทระหว่างประเทศอาเซียนทำให้มีการตั้งคำถามถึงความเป็นไปได้ในการสร้าง “วิีธีแห่งอาเซียน” หรือการที่อาเซียนไม่สามารถก้าวสู่การหลอมรวมทางการเมืองและความมั่นคง และยังคงยึดมั่นในหลักการที่จะไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก รวมไปถึงการเคารพในอธิปไตยหรือกิจการภายในของประเทศสมาชิกอย่าง

เข้มงวด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอาเซียนนั้นยังคงอยู่บนพื้นฐานของการยึดมั่นในผลประโยชน์แห่งชาติ และความได้เปรียบทางพลังอำนาจของชาติเป็นสำคัญ ความขัดแย้งและข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีอยู่หลายกรณี เฉพาะอย่างยิ่งข้อพิพาททางเขตแดน อาทิเช่น ข้อพิพาทระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งกับลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา รวมถึงข้อพิพาทระหว่างประเทศอาเซียนอื่น ๆ อาทิ ข้อพิพาทระหว่างสิงคโปร์กับมาเลเซีย ข้อพิพาทระหว่างฟิลิปปินส์กับมาเลเซีย และข้อพิพาทระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซีย เป็นต้น

๔.๓ ผลกระทบต่อไทยจากการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ จะเป็นโอกาสอย่างมากสำหรับอาเซียนและไทยในด้านเศรษฐกิจและการค้า แต่ก็อาจทำให้ปัญหาด้านความมั่นคงมีความซับซ้อนมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เป็นระยะทางยาวกับมีช่องทางธรรมชาติเข้า - ออก จำนวนมาก ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่ก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การขาดแคลนกำลังแรงงาน จึงคาดการณ์ได้ว่า ในระยะต่อไปจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านประเทศรอบบ้านรวมทั้งประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งโดยถูกกฎหมายและการลักลอบเข้าเมือง

นอกจากนี้ การเปิดเสรีด้านการเดินทางและการขยายการท่องเที่ยว ประกอบกับไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการชายแดน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าปัญหาดังเดิม เช่น ยาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การแพร่ขยายของอาวุธ และอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบต่าง ๆ จะขยายตัวมากขึ้น ปัญหาบางประการที่หมดไปแล้วอาจหวนกลับมาอีก เช่น การระบาดของโรคร้ายแรง ขณะที่ปัญหาใหม่จะขยายตัวมากขึ้น เช่น ภัยจาก Cyber ปัญหาสมองไหล การแพร่ขยายและการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดหัวรุนแรงในประเทศอาเซียนที่เป็นมุสลิม หรือที่เป็นสังคมนุสลิม เป็นต้น

๔.๔ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของไทย

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยมีอยู่หลายประการ โดยมีแนวโน้มว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในอนาคตจะมีความรุนแรงขึ้นในอีก ๕ ปีข้างหน้า ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะถูกกลุ่มอาชญากรแสวงประโยชน์นำไปใช้ในการกระทำความผิดมากขึ้น ทั้งโดยการใช้เป็นช่องทางติดต่อประกอบอาชญากรรม ค้าขาย หรือให้บริการสิ่งผิดกฎหมาย รวมทั้งการชักชวนบุคคลอื่นให้ร่วมขบวนการในลักษณะเดียวกับกลุ่มก่อการร้ายสวนทางกับกฎระเบียบหรือข้อกฎหมายที่ยังพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของอาชญากร โดยคาดการณ์ว่า ภัยคุกคามจากทั้งอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทยจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อจะมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘

สถิติตัวเลขสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของไทยในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าแม้ปัจจุบันจะยังไม่มีการเปิดชายแดนอาเซียน แต่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นปัญหาลำดับต้นของไทยก็มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๕. ข้อจำกัดของไทยในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๕.๑ กฎระเบียบและข้อกำหนดของไทยยังไม่สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนที่จะมีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในภูมิภาค

ไทยยังขาดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการรับมือกับผลข้างเคียงที่เกิดจากการเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน นอกจากนี้ ด้านกลไกภาครัฐ หน่วยงานแต่ละแห่งมีกฎระเบียบและข้อกำหนด ของตนเอง ทำให้ขาดการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมซ้อน และความไม่ชัดเจนของบทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐบางส่วนประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณ รวมทั้งขาดกลไกหลักระดับชาติที่สามารถขับเคลื่อนความพยายามในการรับมือกับผลข้างเคียงที่จะเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงกันมากขึ้นในภูมิภาคดังกล่าว ในด้านกฎหมาย กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีช่องโหว่ในการป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสมัยใหม่ที่มีการดำเนินการที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มาตรการและกระบวนการทางกฎหมายตามไม่ทันกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ กฎหมายบางส่วนไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานระหว่างประเทศ อันส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

สำหรับปัญหาเชิงปฏิบัติที่สำคัญ คือ การขาดการจัดทำฐานข้อมูลกลาง และการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับผู้เข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรม ซึ่งรวมถึงข้อมูลคนต่างด้าวและบุคคล ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงยังขาดการสนับสนุนด้านการข่าวทางลับระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การป้องกันและแก้ปัญหาในภาพรวมขาดประสิทธิภาพ

ในส่วนของบุคลากรภาครัฐ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติยังขาดความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน รวมถึงยังขาดความเชี่ยวชาญทักษะที่จำเป็นประสบการณ์เฉพาะด้าน และความชำนาญภาษาต่างประเทศ โดยที่อาเซียนต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ในขณะที่ข้อมูลระบบจัดเก็บจะเป็นภาษาอาเซียน ทำให้ฐานข้อมูลประชากรของประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ยังขาดมาตรฐาน ส่งผลให้การตรวจสอบการเข้าเมืองทำได้ยาก นอกจากนี้ หน่วยงานบางส่วนยังมีปัญหาขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย บุคลากรและงบประมาณ ไม่เพียงพอในการดำเนินการป้องกันและ

ปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะในการดำเนินการด้านข่าวในเชิงลึกอย่างจริงจัง เพื่อปราบปรามกลุ่มขบวนการ องค์กร หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

๕.๒ ระบบการศึกษาของไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาให้คนไทยและสังคมไทยมีความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียน

ในปี พ.ศ.๒๕๕๐ มูลนิธิอาเซียน (ASEAN Foundation) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศที่มีต่ออาเซียน โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างเพื่อตั้งคำถามเกี่ยวกับทัศนคติและความตระหนักรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนต่อนักศึกษาของมหาวิทยาลัยชื่อดังในประเทศสมาชิก ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่านักศึกษาไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่ออาเซียน แต่ไม่สนใจหรือกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่านักศึกษาไทยมีความตระหนักรู้ในระดับต่ำในเรื่องของอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอาเซียน

การสำรวจให้นักศึกษาที่ทำการสำรวจระบุถึงตราสัญลักษณ์ที่ติดบนธงอาเซียนปรากฏว่าร้อยละ ๘๕ ของนักศึกษาเมียนมาร์ที่ทำการสำรวจ สามารถระบุได้อย่างถูกต้อง ขณะที่นักศึกษาไทยและฟิลิปปินส์มีอัตราส่วนของนักศึกษาที่สามารถระบุได้ต่ำที่สุด คือไม่ถึงร้อยละ ๔๐ ของนักศึกษาของทั้งสองประเทศดังกล่าวที่สามารถระบุได้ถูกต้อง

นอกจากนี้ เมื่อให้นักศึกษาระบุถึงปีแห่งการก่อตั้งอาเซียน จำนวน ๖ ตัวเลือก โดย ๒ ใน ๓ ของนักศึกษาลาว อินโดนีเซีย และเวียดนาม สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ขณะที่นักศึกษาของไทยและฟิลิปปินส์ยังคงตอบคำถามได้น้อยที่สุด กล่าวคือ นักศึกษาไทยตอบคำถามได้ถูกต้อง ร้อยละ ๒๗ และนักศึกษาฟิลิปปินส์ตอบคำถามได้ถูกต้อง ร้อยละ ๓๗

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการหลายประการ โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา และได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมบางส่วนแล้ว แต่คงยังต้องใช้เวลาอีกพอสมควร ก่อนที่การดำเนินการดังกล่าวจะปรากฏผลชัดเจน โดยที่การจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา ยังไม่ครอบคลุมในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และตระหนักในความสำคัญของอาเซียน

นอกจากนี้ ไทยยังไม่มี การดำเนินการอย่างจริงจังเกี่ยวกับการสนับสนุนให้ประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ ในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรงกับต่างชาติ การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของคนไทยส่วนใหญ่ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากประชาคมอาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการของอาเซียน ซึ่งประเทศอาเซียนบางส่วน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ประชาชนสามารถเขียนและพูดภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีแล้ว ทั้งนี้ น่าสังเกตว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เห็น

ความสำคัญของภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เด็กที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาได้ นอกจากนี้ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาของประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอาเซียนในสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา ยังถูกลดจำนวนลง จาก ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เหลือเพียง ๑ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ รวมทั้งข้อสอบในระดับต่าง ๆ เป็นข้อสอบแบบตัวเลือก จึงทำให้ผลการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนลง ซึ่งส่งผลให้การวัดผลภาษาอังกฤษด้านการเขียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อมาตรฐาน

๕.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความเข้าใจ และขาดทักษะที่จำเป็นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้มีการติดต่อระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น ภาคราชการจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขัน รวมไปถึงปรับมาตรฐานเพื่อให้สามารถทำงานให้ทันกับระบบราชการในประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยในภาพรวมภาคราชการจะต้องมีการปรับตัวในประการสำคัญ ๆ กล่าวคือ มีความรู้เรื่องอาเซียนในภาพรวม มีความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิก รวมทั้งต้องยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทเชิงรุกในเวทีอาเซียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรภาครัฐในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยคณะที่ปรึกษาในการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมบุคลากรภาครัฐเพื่อการเป็นประชาคมอาเซียน ระยะ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๘) พบว่า ราชการไทยมีปัญหาและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งด้านสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ที่ข้าราชการไทยยังมุ่งผลสัมฤทธิ์เฉพาะกรอบงานที่รับผิดชอบและกรอบระเบียบของหน่วยงานตน โดยไม่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเท่าที่ควร ในด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ข้าราชการมีทักษะด้านภาษาอังกฤษในระดับที่เพียงพอต่อการสนทนา อ่าน เขียนเบื้องต้น โดยยังไม่มีทักษะในภาษาของประเทศสมาชิก ในด้านทัศนคติ ข้าราชการไทยมีทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนว่าเป็นเรื่องไกลตัว และเป็นประเด็นเพิ่มเติมอันเป็นภาระในการปฏิบัติภารกิจประจำอยู่ อีกทั้งยังมีทัศนคติที่เห็นแก่ประโยชน์ในระดับประเทศมากกว่าภูมิภาค

จากการประเมินอุปสรรคดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรภาครัฐ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างครบวงจรตามกระบวนการบริหารงานบุคคล กล่าวคือ มีการสรรหาและคัดเลือกคนให้เหมาะกับงาน มีการพัฒนาบุคลากรในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการฝึกอบรมระยะสั้น การศึกษาระยะยาว และการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง และ มีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การดำเนินการครบวงจรเช่นนี้จะทำให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่บริบทอาเซียนประสบความสำเร็จ และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๔ จุดแข็งในอดีตของไทยกลายเป็นปัจจัยลบต่อการเป็นประชาคมความมั่นคงอาเซียน

อาเซียนมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน และความรู้สึกของการเป็นประชาคมโดยสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ และการรวมกันเป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย และส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศอาเซียนในด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนาและอารยธรรม ทั้งนี้ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียน อันได้แก่ “จิตวิญญาณของอาเซียน - การเอื้ออาทร และช่วยเหลือกัน” (Spirit of ASEAN - Caring and Sharing) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิกในการปลูกฝังจิตวิญญาณดังกล่าวให้เข้มแข็ง อันจะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างยั่งยืนต่อไป

แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินกิจกรรม/โครงการ โดยมุ่งหวังที่จะสร้างอัตลักษณ์ร่วมของอาเซียน เพื่อเป็นส่วนสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของสังคมไทยสู่ประชาคมอาเซียน และเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันในอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทยส่วนใหญ่ที่มีต่อประเทศอาเซียนอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าคนไทยได้ถูกปลูกฝังความคิดในเรื่องชาติไทย หรือเอกลักษณ์ไทย ซึ่งมีคตินิยมแอบแฝง การบ่มเพาะความรู้สึกร่วมกันที่มีมานานปี ได้ส่งผลให้คนไทยส่วนหนึ่งมีทัศนคติเชิงลบต่อประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ในขณะที่ทัศนคติดังกล่าวก็ได้มีส่วนสร้างความรู้สึกร่วมกันไม่เป็นมิตรและก่อให้เกิดความหวาดระแวงประเทศไทยในหมู่ประเทศอาเซียนบางประเทศด้วยเช่นเดียวกัน

การปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมในหมู่ชาวไทยในอดีต ส่วนหนึ่งเป็นไปเพื่อสนองตอบต่อความเชื่อมโยงทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐไทยกับชาติตะวันตกที่มีเพิ่มขึ้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ชนชั้นนำของไทยได้พยายามส่งเสริมกระบวนการผลักดันให้เกิดแนวความคิดเรื่องความเป็นชาติไทยขึ้น กระบวนการนี้เริ่มขึ้นอย่างจริงจังในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ และมีความเข้มข้นขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่ได้มีการขับเคลื่อนคตินิยมของทางการทุกระดับ ทั้งระบบการศึกษา ภาคบังคับ การเขียนประวัติศาสตร์โดยภาครัฐ และการปฏิรูปทางการทหาร

คตินิยมของไทยยังได้พลังขับเคลื่อนจากข้อมูลใหม่ ๆ ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าที่สนับสนุนแนวความคิดดังกล่าว โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลในเรื่องชนเผ่าไทยที่ให้ความสำคัญกับการมีอยู่ ของกลุ่มชนที่พูดภาษาไทยที่อาศัยอยู่ในอาณานิคมตะวันตกในอินโดจีน เมียนมาร์ และจีน รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับความรุ่งเรืองในอดีตของอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งเป็นอาณาจักรของกลุ่มชนชาติไทย บุคคลสำคัญ อาทิ พระองค์เจ้าบรมเดช ได้พยายามนำอุดมการณ์ชาตินิยมไปสู่การดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การพยายามสร้างอาณาจักรไทยที่มีเขตแดน ดังเช่นที่เคยเป็นก่อน พ.ศ.๒๔๓๖ (ร.ศ.๑๑๒) ซึ่งหมายถึง การทวงคืนดินแดนบางส่วนของมาเลเซีย กัมพูชา และดินแดนที่เป็นประเทศลาวเกือบทั้งหมด ในปัจจุบัน บุคคลอีกท่านหนึ่งที่มีส่วนอย่างมากในการเสริมสร้างแนวคิดชาตินิยม และการดำเนิน

นโยบายชาตินิยมในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แก่ หลวงวิจิตรวาทการ ผู้ซึ่งได้ใช้ความสามารถในเชิงศิลปะและการประพันธ์บทละครและบทเพลงที่ส่งเสริมแนวคิดชาตินิยมไว้เป็นจำนวนมาก และได้ส่งผลอย่างลึกซึ้งต่อความคิดของคนไทยมายาวนานตราบนับปัจจุบัน

๖. สภาวะแวดล้อมและภัยคุกคามด้านความมั่นคงในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง แนวโน้มของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ และภายนอกประเทศ (ทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาค) ตลอดจนการพิจารณาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้าจากสภาวะแวดล้อมดังกล่าว จะช่วยให้การวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีความเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

๖.๑ สภาวะแวดล้อมความมั่นคงระดับโลก

การเมืองโลกปี ๒๕๕๖ มีสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ต่อเนื่องจากปี ๒๕๕๕ แม้สหรัฐฯ ยังคงเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก แต่ไม่อาจเป็นผู้กำหนดทิศทางของโลกแต่ผู้เดียวได้อีกต่อไป โดยโลกจะแบ่งขั้วการเมืองเป็นสองขั้วใหญ่ คือ ขั้วหนึ่งมี สหรัฐฯ อังกฤษ และสหภาพยุโรป ในขณะที่อีกขั้วมี รัสเซีย และจีน ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ใหม่ เช่น อินเดีย และบราซิล สถานการณ์โลกในห้วงต่อไป จะเป็นการแข่งขันด้านอิทธิพลระหว่าง สหรัฐฯ กับจีน ในฐานะประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่ง และเป็นคู่ขัดแย้งสำคัญของโลก ส่วนรัสเซียและยุโรปตะวันตก จะเป็นมหาอำนาจระดับรองลงไป แต่ก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานการณ์การเมืองโลกในปี ๒๕๕๖ สำหรับทวีปเอเชียจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจโลก โดยมีการสร้างระบบเครือข่ายเศรษฐกิจและความร่วมมือขึ้นในเอเชีย ที่มีจีนเป็นศูนย์กลางการผลิต ขณะเดียวกัน การแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติของโลกมีมากขึ้น ซึ่งน่าจะนำไปสู่ความขัดแย้งในทุกภูมิภาคของโลก และการใช้กำลังเพื่อเข้าควบคุมแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของโลก นอกจากนี้ ความแปรปรวนของค่าเงิน ราคาน้ำมัน อาหาร และสภาวะโลกร้อน ทำให้โลกต้องเน้นเรื่องความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ขณะที่พลังอำนาจของประชาชนทั่วโลกกำลังส่งผลกระทบต่อทิศทางการเมืองโลกมากขึ้น และจะเป็นกระแสหลักของโลกอนาคต ปัญหาสำคัญต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมโลก ยังคงเป็นปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆ ปัญหาการค้าเสรี และภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สถานการณ์โลกโดยรวมในแต่ละภูมิภาค ยังคงปรากฏความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และเขตแดน โดยที่ต่างต้องการรักษาเสถียรภาพของประเทศ ทำให้ต้องแสวงประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ และการแสวงหาทรัพยากรจากประเทศอื่น ทั้งในระดับภูมิภาคเดียวกันและจากภูมิภาคอื่น ซึ่งสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงในการจัดสรรทรัพยากร และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) และภูมิยุทธศาสตร์ (Geostrategy) ซึ่งเกี่ยวข้อง

กับด้านความมั่นคงและผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงทำให้ประเทศต่างๆ จำเป็นต้องมีศักยภาพทางทหารที่มั่นคงและพยายามสร้างประเทศให้มีเสถียรภาพและความมั่นคง อย่างไรก็ตาม ปัญหาการก่อการร้ายสากล และปัญหาการก่อความไม่สงบภายในจากกลุ่มต่อต้านหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดนหัวรุนแรงติดอาวุธในประเทศต่างๆ น่าจะขยายขอบเขต โดยกลุ่ม Jemaah Islamiyah (JI) หรือเครือข่ายอัลกออิดะห์ อาจจะเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ซึ่งบทบาทของกลุ่มประเทศตะวันตกจะยังคงก่อให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มประเทศมุสลิม และย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย

สำหรับความขัดแย้งในระดับภูมิภาคที่สามารถสร้างผลกระทบอย่างกว้างขวางที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาในแอฟริกา ปัญหาในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะสถานการณ์ในอิรัก อิหร่าน และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับกลุ่ม Hamas และกลุ่ม Hezbollah ปัญหาในเอเชียใต้ โดยเฉพาะสถานการณ์ในปากีสถาน อัฟกานิสถานสถานการณ์ความขัดแย้ง อินเดีย - ปากีสถาน และปัญหาในเอเชีย - แปซิฟิก ที่สำคัญ คือ สถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลีและสถานการณ์ จีน - ไต้หวัน

๖.๒ สภาวะแวดล้อมความมั่นคงระดับภูมิภาค

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงประสบกับปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ คือ การก่อการร้าย การแบ่งแยกดินแดน และการอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่พิพาท ในขณะที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจโดยรวมแม้ดีขึ้น แต่สภาพทางสังคมและการเมืองภายในของบางประเทศยังคงอ่อนแอ ซึ่งจะยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศต่อไปอีกระยะหนึ่ง สำหรับปัญหาความมั่นคงในภาพรวมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ การขยายตัวของเครือข่ายการก่อการร้าย และกลุ่มหัวรุนแรงในประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และอาจจะขยายไปสู่การก่อการร้ายทางทะเลในช่องแคบมะละกา และน่านน้ำอินโดนีเซีย โดยแสวงประโยชน์หรือร่วมมือกับโจรสลัดทำให้ประเทศในและนอกภูมิภาคที่มีผลประโยชน์ในช่องแคบมะละกา เช่น สหรัฐฯ และ สิงคโปร์ มีความกังวลต่อความเสี่ยงของการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของรัฐชายฝั่ง ประกอบด้วย สิงคโปร์ มาเลเซียอินโดนีเซีย และไทย ในการรักษาความปลอดภัยในช่องแคบมะละกา ด้วยการจัดทำ ข้อตกลงการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา แสดงให้เห็นว่า ประเทศในภูมิภาคสามารถดำเนินงานด้านความมั่นคงได้ด้วยตนเอง

ในห้วงที่ผ่านมา กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีสถานการณ์ที่สำคัญและความสัมพันธ์กับไทย รวมทั้งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ดังนี้

๖.๒.๑ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สภาแห่งชาติชุดที่ ๗ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งเมื่อ ๓๐ เม.ย.๕๔ ได้จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่และมีมติให้ พล.ท.จุมมาลี ไชยะสอน เลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ดำรงตำแหน่งประธานประเทศต่ออีกสมัย และนายทองสิง ทាំมะวง ดำรงตำแหน่ง นรม.ต่ออีกเช่นกันการ

จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่นี้ มีการจัดตั้งกระทรวงใหม่เพิ่ม ๔ กระทรวง ทำให้มีหน่วยงานในสังกัดรัฐบาลทั้งหมด ๑๘ กระทรวง กับอีก ๓ หน่วยงานเทียบเท่า และรัฐบาลชุดใหม่ได้เปลี่ยนเอาคนรุ่นใหม่เข้ามาเป็น รัฐมนตรีว่าการ และ รัฐมนตรีช่วยว่าการ มากขึ้น โดยเฉพาะการเน้นความสำคัญไปที่กระทรวงเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เนื่องจาก รัฐบาล สปป.ลาว กำลังเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อที่รุนแรงในรอบหลายปี ขณะที่มีการลงทุนจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นมาก

ความสัมพันธ์ระหว่าง สปป.ลาว กับไทย ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งสองอยู่ในระดับที่ดี ผู้นำและผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองฝ่ายมีโอกาสพบหารือกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายมีกลไกความร่วมมือต่างๆ ที่ดำเนินไปด้วยดี ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ ไทยยังคงเป็นประเทศคู่ค้าลำดับที่ ๑ ของ สปป.ลาว แม้ว่าทั้งสองฝ่ายต่างได้รับผลกระทบจากภาวะชะลอตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ แต่ก็ถือว่าอยู่ในระดับที่ไม่รุนแรง

เจ้าหน้าที่กองทัพไทย และ สปป.ลาว มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน ไทย – สปป.ลาว ซึ่งถือเป็นนโยบายสำคัญของทั้งสองประเทศ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และลดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน โดยความร่วมมือตามแนวชายแดนที่ผ่านมา มีทั้งเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การป้องกันลักลอบขนย้ายยาเสพติด การป้องกันการค้าขายผิดกฎหมายการร่วมกันสำรวจและปักหลักเขตแดน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีปัญหาสำคัญ คือ สปป.ลาว มีความพยายามในการแสดงสิทธิ์บนเกาะ/ดอนโดยการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และระบบคมนาคม เพื่อให้ประชาชนเข้ามาอยู่อาศัย หรือให้สัมปทานแก่ต่างชาติ เช่าทำธุรกิจ และขับไล่คนไทยที่ทำกินบนเกาะ/ดอน ออกจากพื้นที่ที่ยังไม่มีความชัดเจนเรื่องเส้นเขตแดน

แนวโน้มความสัมพันธ์ไทย – สปป.ลาว แม้ว่าความสัมพันธ์และความร่วมมือทั้งสองฝ่ายจะดำเนินไปด้วยดี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญยังคงมีความแตกต่างกัน โดยขณะที่ไทยสนใจกระชับความร่วมมือกับ สปป.ลาว ในทุกมิติ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ และการพัฒนา แต่ฝ่าย สปป.ลาว ยังคงมีความระมัดระวังเป็นพิเศษเกี่ยวกับความร่วมมือทางวัฒนธรรม และการศึกษา จึงมีท่าทีไม่ตอบสนองอย่างเต็มที่ต่อข้อเสนอของไทย ในหลายๆ เรื่อง เช่น ทุนการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย และอาสาสมัครไทยเพื่อการพัฒนาใน สปป.ลาว เป็นต้น ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งน่าจะเกี่ยวเนื่องกับความต้องการรักษา อัตลักษณ์ของฝ่าย สปป.ลาว โดยไม่ให้ไทยเข้าครอบงำได้ ดังนั้น เพื่อรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป ทั้งสองฝ่ายน่าจะเชื่อมโยงผลประโยชน์ระหว่างกันทั้งในระดับทวิภาคีและอนุภูมิภาค เช่น การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย โดยรัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ นอกจากนี้ การสนับสนุนให้ สปป.ลาว เกิดความมั่นใจที่จะพัฒนา

สถานะและการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ ยังเป็นอีกประเด็นที่เอื้อประโยชน์ต่อไทย โดยไทยสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และความชำนาญให้ได้

๖.๒.๒ กัมพูชา

การเมืองภายในประเทศกัมพูชา ภายใต้การบริหารของพรรคประชาชนกัมพูชา ยังคงมีเสถียรภาพ โดยเมื่อ ๒๘ มิ.ย.๕๕ พรรคประชาชนกัมพูชา ได้จัดงานครบรอบ ๖๐ ปี การก่อตั้งพรรคฯ โดยยังคงสนับสนุนให้ สมเด็จ ฮุน เซน ดำรงตำแหน่ง นรม. กัมพูชา ต่อไป ความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ได้แก่ เตรียมการเลือกตั้งทั่วไปที่มีขึ้นในปี ๒๕๕๖ และความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่างๆ ในการรวมตัวกัน เพื่อแข่งขันกับพรรคประชาชนกัมพูชา โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญ กล่าวคือ ความเคลื่อนไหวของฝ่ายรัฐบาล จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล/สังกัด สมัยที่ ๓ เมื่อ ๓ มิ.ย.๕๕ มีพรรคที่ได้รับการเลือกตั้ง จำนวน ๗ พรรค จาก ๑๐ พรรค รวม ๑๑,๔๕๕ คน ใน ๑,๖๓๓ ตำบล ทั่วประเทศ ดังนี้ พรรคประชาชนกัมพูชา ได้รับเลือกตั้ง ๘,๒๙๒ คน พรรคสมรังสี ๒,๑๕๕ คน พรรคพุนซินเปก ๑๕๑ คน พรรคนโรดมรณฤทธิ์ ๕๒ คน พรรคสิทธิมนุษยชน ๘๐๐ คน พรรคประชาธิปไตย ๘ คน และพรรคสัตยชาติกัมพูชา ๑ คน ผลการเลือกตั้งฯ ทำให้พรรคประชาชน กัมพูชา ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกำนัน จำนวน ๑,๕๙๒ คน พรรคสมรังสี ๒๒ คน พรรคพุนซินเปก ๑ คน และพรรคสิทธิมนุษยชน ๑๘ คน

สำหรับความเคลื่อนไหวของพรรคฝ่ายค้าน ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ ก.ค.๕๖ พรรคการเมืองต่างๆ มีความพยายามในการรวมตัวกันเพื่อแข่งขันกับพรรคประชาชนกัมพูชา ที่สำคัญ ได้แก่ การรวมตัวของพรรคฝ่ายค้านระหว่างพรรคสมรังสี กับพรรคสิทธิมนุษยชน โดยจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ชื่อ พรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชา (The Cambodian National Rescue Party - CNRP) มีนายสม รังสี เป็น นน.พรรคฯ และ นายกิม โชะเคา เป็น รอง นน.พรรคฯ ด้านพรรคพุนซินเปก นำโดย พล.อ.ญิก บุนไซ และพรรคนโรดมรณฤทธิ์ นำโดย นายเซา รานี เลขานุการพรรคนโรดมรณฤทธิ์ ได้ประกาศรวมพรรคเช่นกันเพื่อยกระดับพรรคราชานิยม โดยใช้ชื่อพรรคพุนซินเปก และได้เลือกเจ้าหญิงนโรดมอรุณรัสมิ พระราชธิดาของสมเด็จพระนโรดมสีหนุเป็น นน.พรรคฯ โดยไม่มีสมเด็จพระนโรดมรณฤทธิ์ ที่ประกาศยุติบทบาททางการเมือง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ด้านสังคมเพื่อประชาชน

พรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชาเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น และนายสม รังสี เพิ่มบทบาทวิจารณ์รัฐบาลในปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน การคอร์รัปชัน ปัญหาค่าครองชีพ และการกระจายรายได้การจำกัดความเคลื่อนไหวของฝ่ายค้าน และการเสียดินแดนกัมพูชาให้แก่เวียดนามกรณีดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของนายสม รังสี หัวหน้าพรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชา ทำให้รัฐบาลกัมพูชาได้รับความนิยมลดลงอย่างมากหลังได้รับพระราชทานอภัยโทษ นายสม รังสี เดินทาง

กลับกัมพูชาเพื่อเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลสมเด็จ ฮุน เซน มากขึ้น จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ เปรียบเทียบกับผลการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อปี ๒๕๕๑ ที่พรรคประชาชนกัมพูชาได้ ๕๐ ที่นั่ง ส่วนพรรคสมรังสีได้ ๒๕ ที่นั่ง ปรากฏว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมา พรรคประชาชนกัมพูชาได้ที่นั่งลดลงเป็น ๖๘ ที่นั่ง แต่พรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชาได้ ๕๕ ที่นั่ง และอ้างว่ารัฐบาลทุจริตการเลือกตั้งซึ่งได้เป็นเงื่อนไขสำคัญของความตึงเครียดทางการเมือง ที่พรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชาได้จัดการชุมนุมประท้วงผลการเลือกตั้ง และต้องการให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้ง แม้ว่าสมเด็จ ฮุน เซน จะได้รับการลงมติจากสภาแห่งชาติเป็น นรม. อีกสมัย

ด้านความสัมพันธ์กัมพูชากับไทย จากการที่รัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาประเทศ โดยมุ่งที่จะพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนด้านติดกับไทย ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อไทยบริเวณชายแดน ปัญหา ไทย – กัมพูชาที่สำคัญ คือ เส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจนหลายแห่ง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า และจุดผ่อนปรนเพื่อการท่องเที่ยวปราสาทพระวิหาร รวมทั้งแรงงานผิดกฎหมาย การลักลอบลำเลียงยาเสพติด และการค้าสิ่งของผิดกฎหมาย อาชญากรรมข้ามชาติ และบ่อนการพนันบริเวณชายแดนแต่จากความสัมพันธ์ ในระดับพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทำให้สามารถลดระดับปัญหา ยาเสพติด การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ขณะที่ยังคงมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า โดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้พะยุง รวมถึงการละเมิดบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการร่วมกันสำรวจและปักหลักเขตแดนทางบก โดยฝ่ายกัมพูชาได้ขยายชุมชนเข้าใกล้บริเวณแนวชายแดน

ความสัมพันธ์กับไทยในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย – กัมพูชา ได้กลับสู่ระดับปกติ การแก้ไขปัญหากรณีปราสาทพระวิหาร แม้จะยังไม่เป็นผลสำเร็จ แต่สามารถนำไปสู่การปรับกำลังในพื้นที่เขตปลอดทหารชั่วคราว นอกจากนี้ ผลการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น (TBC) กัมพูชา – ไทย จะร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ บริเวณแนวชายแดน อาทิ ปัญหาสาธารณสุขของประชาชนตามแนวชายแดน การกระทำผิดกฎหมาย การค้า และปัญหาอื่นๆ รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการค้า การเกษตร การศึกษา การท่องเที่ยว ศาสนาและวัฒนธรรม การตั้งด่านศุลกากร การผลักดันให้เปิดจุดผ่านแดนถาวรสตึงบต – หนองเอี่ยน จุดผ่านแดนโนนหมากมุ่น – บึงสนอร์ สถาปนาความร่วมมือระหว่างอำเภอ/กรุง ตามแนวชายแดน ประกอบด้วย อ.ทมอพวกอ.สวายเจก อ.โอเจริญ อ.ปอยเปต และ อ.มาลย์ ใน จ.บันเตียเมียนเจย กับ อ.ตาพระยา อ.โคกสูง และ อ.อรัญประเทศ รวมทั้ง อ.สำเภาลูน จ.พระตะบอง กับ อ.คลองหาด จ.สระแก้ว โดยเสนอให้ทั้งสองฝ่ายในระดับท้องถิ่นปฏิบัติตาม MOU ที่ทั้งสองประเทศลงนามร่วมกันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้เกิดความสงบสุข สันติภาพ และความมั่นคงตามแนวชายแดน

๖.๒.๓ เมียนมาร์

สถานการณ์ในเมียนมาร์ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หลังจากการดำเนินนโยบายปฏิรูปการเมืองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย พร้อมกับการจัดการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ ๗ พ.ย.๕๑ และการดำเนินนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศ รวมถึงการดำเนินกระบวนการสร้างความปรองดองภายใน ประเทศ ทำให้เมียนมาร์ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก โดยเฉพาะสหรัฐฯ และชาติตะวันตก ตลอดจนองค์กร ระหว่างประเทศ ที่ต่างเปิดการติดต่อปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการเสนอให้ความช่วยเหลือแก่เมียนมาร์ในด้านต่างๆ จำนวนมาก อย่างไรก็ตาม เมียนมาร์ยังคงประสบกับปัญหาภายในอีกหลายเรื่อง ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ของเมียนมาร์ ทั้งปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา ระหว่างชาวโรฮิงยาในรัฐยะไข่ กับชาวพุทธ ที่ขยายวงกว้าง ไปยังพื้นที่รัฐต่างๆ ของประเทศที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น และปัญหาการสู้รบระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มกองทัพอิสระกะฉิ่น (Kachin Independence Army - KIA) ที่กำลังเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความสนใจ ซึ่งปัญหาทั้งสอง ยังเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ ที่เมียนมาร์ยังคงมีอยู่และพยายามไม่กล่าวถึง เช่น ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ หรือความไว้วางใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การปิดบังหรือละเลยปัญหาดังกล่าวข้างต้นอาจบ่อนทำลายเมียนมาร์ในระยะยาว

ในส่วนของ การผ่อนปรนทางการเมือง และการสร้างเสถียรภาพในประเทศ รัฐบาลเมียนมาร์ทยอยปลดปล่อยนักโทษการเมืองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้ให้เสรีภาพทางการเมืองแก่ประชาชน และพยายามสร้างความปรองดองกับพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ทำให้ไม่ปรากฏความขัดแย้งกับฝ่ายค้าน ทั้งนี้ Aung San Suu Kyi ผู้นำฝ่ายค้านยังประกาศขอเป็นตัวกลางเจรจา สันติภาพระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ด้วยบรรยากาศปรองดองทางการเมืองทำให้เมียนมาร์มีเสถียรภาพ สร้างความเชื่อมั่นแก่องค์กรระหว่างประเทศ และประเทศนักลงทุนมากขึ้น

สำหรับปัญหาชาวโรฮิงยาที่ถูกต่อต้านด้านจากชาวพุทธในเมียนมาร์กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งทางศาสนาที่ขยายวงกว้าง และกระทบต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ ค.ศ.๕๕ ทำให้ มีชาวโรฮิงยาอพยพออกจากเมียนมาร์ทางทะเลเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นปัญหาของไทยและมาเลเซีย ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ปัญหานี้ถูกยกระดับไปสู่เวทีระหว่างประเทศ ที่กลุ่มองค์กรมุสลิมโลก และองค์กรสิทธิมนุษยชนต่างๆ กล่าวประณามเมียนมาร์ในการไม่ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหอย่างถาวรเช่น รัฐไม่ให้สัญชาติเมียนมาร์แก่ชาวโรฮิงยา และเจ้าหน้าที่รัฐกระทำทารุณกรรมต่อชาวโรฮิงยา ทั้งนี้ กระแสความเกลียดชังชาวโรฮิงยาในหมู่ชาวพุทธรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งรัฐบาลและฝ่ายค้านของเมียนมาร์รวมทั้งนาง Suu Kyi ไม่แสดงท่าทีต่อต้านกระแสสังคม

ความสัมพันธ์กับไทย มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจากการแลกเปลี่ยน การเยือนของผู้นำสองประเทศ และเจ้าหน้าที่ระดับสูงในทุกๆ ระดับ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์กัน ทั้งพหุภาคีและทวิภาคีในทุกๆ ด้านทั้งการเมือง เศรษฐกิจ เศรษฐกิจ สังคม การค้าและการลงทุน

ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย – เมียนมาร์ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างกัน สำหรับความคืบหน้าโครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมและการสร้างท่าเรือน้ำลึก ทวาย มูลค่า ๒.๖๗ แสนล้านบาท ครอบคลุมการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก โรงไฟฟ้า ถนนระบบราง ระบบน้ำประปา นิคมอุตสาหกรรม ไอที และชุมชนที่อยู่อาศัย หากโครงการนี้สำเร็จจะเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจของอาเซียนที่ทำให้ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก หรือ East – West Corridor เชื่อมต่อระหว่างทวาย กาญจนบุรี ไปยังกัมพูชา และเวียดนาม ให้กลายเป็นเส้นทางขนถ่ายเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในอาเซียนนอกจากนี้ ไทยและเมียนมาร์ยังร่วมกันพัฒนาด่านชายแดน เพื่อเปิดตลาดใหม่รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดน

ด้านความมั่นคง มีการกระชับความสัมพันธ์ในระดับกองทัพอย่างใกล้ชิด รวมถึงการขยายความร่วมมือระหว่างกันในระดับกองทัพมากขึ้น ภายใต้กรอบความร่วมมือคณะกรรมการความร่วมมือชายแดนส่วนท้องถิ่น ไทย – เมียนมาร์ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การลักลอบตัดไม้ อาวุธสงคราม รวมถึงปัญหาเขตแดนที่ทับซ้อนกันหลายจุด กล่าวโดยรวม พื้นที่ชายแดนไทย – เมียนมาร์ยังคงมีปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงทั้งในเรื่องปัญหาชนกลุ่มน้อยในเมียนมาร์ ปัญหาเส้นเขตแดน ไทย – เมียนมาร์ ปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตในเมียนมาร์เข้าสู่ไทย

๖.๒.๔ มาเลเซีย

รัฐบาลแนวร่วมแห่งชาติ (Barisan Nasional – BN) ของมาเลเซีย ซึ่งมีพรรคอัมโน (United Malays National Organization - UMNO) เป็นแกนนำ ยังคงมีเสถียรภาพที่มั่นคง หลังจากได้รับชัยชนะ ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ ๑๓ เมื่อ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ โดยได้ ๑๓๓ ที่นั่ง จาก ๒๒๒ ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสามารถเข้าบริหารในระดับรัฐเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรัฐตอนเหนือที่ติดกับไทย ได้แก่ รัฐปะลิส รัฐเประ และรัฐเกดะห์ ในขณะที่แนวร่วมประชาชนซึ่งเป็นฝ่ายค้านได้ ๘๕ ที่นั่ง และได้บริหารรัฐกลันตัน รัฐปีนัง และรัฐ สลังงอร์ ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ย้ำให้เห็นถึงประเด็นอ่อนไหวทางเชื้อชาติและศาสนาในพหุสังคมมาเลเซีย โดยชาวมมาเลเซีย เชื้อสายจีน ได้ลงคะแนนให้กับพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นโยบาย “One Malaysia, People First, Performance Now” ของรัฐบาลยังไม่บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมความสามัคคีทางเชื้อชาติและศาสนา รวมทั้งลดการอุปถัมภ์ชาวมมาเลเซียเชื้อสายมุมิบุตร

สำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาเลเซีย จะยังคงให้ความสำคัญกับประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นลำดับแรก และกระชับความสัมพันธ์กับนานาประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการรักษาภาพลักษณ์ของการเป็นประเทศมุสลิมสายกลางที่ไม่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง พยายามมีบทบาทในการประสานและสร้างความสัมพันธ์

อันดีระหว่างกลุ่มประเทศมุสลิมกับชาติตะวันตกและเป็นประเทศผู้ช่วยเหลือชาวมุสลิมที่ประสบปัญหา

มาเลเซียยังคงเข้มงวดในการรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ลิ่นค้าหนีภาษี แรงงานต่างชาติดังกล่าว และการค้ายาเสพติด ด้านความสัมพันธ์ในระดับ ผบ.หน่วย และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังคงพัฒนาความสัมพันธ์รวมทั้งหน่วยกำลังตามแนวชายแดนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น โอกาสที่มาเลเซียจะใช้กำลังทหารรุกกล้าอธิปไตยของไทยจึงมีความเป็นไปได้น้อย นอกจากนี้ รัฐบาลมาเลเซียมีท่าทีให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยมากขึ้น โดยแสดงความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาบุคคลสองสัญชาติที่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดน ไทย – มาเลเซีย รวมทั้ง ยืนยันว่า มาเลเซียสามารถควบคุมพรมแดนได้ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจลาดตระเวนตามแนวชายแดน อย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างมาเลเซียกับไทย การพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งระดับรัฐบาลกลางและรัฐบาลแห่งรัฐ จะยังคงมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหากระทบกระทั่งต่อกัน ในขณะที่การเพิ่มบทบาทในประชาคมมุสลิมโลกของมาเลเซีย มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหา จชต. ของไทย เนื่องจากเป็นการแข่งขันในการเป็นผู้นำและการปกป้องชาวมุสลิมในภูมิภาคระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซีย แม้ว่ารัฐบาลมาเลเซียยืนยันจะไม่แทรกแซงกิจการภายในของไทย แต่การที่มีกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงใน จชต. เคลื่อนไหวอยู่ในมาเลเซียอย่างต่อเนื่อง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลมาเลเซียมั่นใจที่กลุ่มบุคคลดังกล่าว จะไม่สร้างความเสียหาย หรือเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมาเลเซีย

ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน จชต. ยังคงเป็นประเด็นอ่อนไหวต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างความร่วมมือกับไทย และผลประโยชน์ทางการเมืองภายใน เพื่อไม่ให้พรรคฝ่ายค้านนำมาเป็นประเด็นโจมตีรัฐบาลว่า ให้การสนับสนุนรัฐบาลไทยดำเนินการกับชาวมุสลิม ทั้งนี้ การที่รัฐบาลมาเลเซียได้ยกระดับบทบาทตนเอง ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) อย่างเป็นทางการในกระบวนการพูดคุยระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่ม BRN ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เป็นการช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์และบทบาทของมาเลเซียในเวทีระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

๖.๒.๕ บรูไน

บรูไนยังคงมีเสถียรภาพทางการเมืองและการปกครอง โดยแนวทางอิสลามที่ถูกต้องได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมมากขึ้น และอุดมการณ์ของชาติในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามแบบอิสลามมาเลย์ (Malay Islamic Monarchy) ยังคงถือปฏิบัติต่อสถาบัน

กษัตริย์ในฐานะเป็นสุลต่านปกครองประเทศที่ประชาชนยอมรับในค่านิยมของอิสลามและวัฒนธรรมมาเลย์

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับบรูไน บรูไนมีทัศนคติทางทหาร และความมั่นคงสอดคล้องกับไทย และการแลกเปลี่ยนการเยือน ทำให้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างผู้นำระดับสูงของกองทัพทั้งสองประเทศใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ทำให้ได้รับทราบถึงกิจการกองทัพบรูไน ทั้งประวัติความเป็นมา การพัฒนากองทัพ การจัดองค์กร และบทบาทหน้าที่ของกองทัพ รวมทั้งจะเป็นการช่วยยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อปูทางไปสู่ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนระหว่างกันต่อไป

๖.๒.๖ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

เวียดนามจะยังคงมีเสถียรภาพทางการเมืองอย่างมาก แม้ว่าในช่วงปลายปี ๒๕๕๕ รัฐบาลภายใต้การนำของนายเหงียน เต็น หุง นรม. ต้องเผชิญกับกระแสกดดันจากปัญหากรณีบริหารงานบกพร่อง มีการคอร์รัปชันที่เชื่อมโยงกับนักธุรกิจด้านการเงินที่ถูกจับกุม ขณะที่เศรษฐกิจเวียดนามถดถอย สถาบันการเงิน อ่อนแอ และหนี้เสียในระบบธนาคารเพิ่มขึ้น ส่งผลให้สถาบันจัดอันดับต่างประเทศลดอันดับความน่าเชื่อถือของเวียดนามในช่วงปีที่ผ่านมา

เวียดนามมีบทบาทมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความสำเร็จในฐานะประธานอาเซียน เช่น การนำปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้เข้าสู่เวทีระหว่างประเทศ การรักษาระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ได้ที่ประมาณร้อยละ ๗ และการประสบความสำเร็จในการชักชวนการลงทุนจากต่างประเทศซึ่งนำไปตามยุทธศาสตร์การทำให้เวียดนามเป็นประเทศอุตสาหกรรม ที่ทันสมัยภายในปี ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของประเทศ

ด้านความมั่นคงภายในประเทศ กลุ่มต่อต้านรัฐบาลและการชุมนุมประท้วงของชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ชนบทยังคงเป็นปัญหาท้าทายของรัฐบาลเวียดนาม แม้รัฐบาลได้เร่งปราบปรามอย่างหนักเพื่อป้องกันผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเสถียรภาพของรัฐบาล แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อย และกลุ่มศาสนาต่างๆ จากกรณีความไม่เท่าเทียมกันด้านเศรษฐกิจ และการเวนคืนที่ดิน สำหรับแนวโน้มการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลน่าจะยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ประเทศที่สามในการเคลื่อนไหว โจมดีรัฐบาลเวียดนามในประเด็นสิทธิมนุษยชน และการเรียกร้องประชาธิปไตย แต่กลุ่มต่อต้านดังกล่าวยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ เนื่องจากรัฐบาลเวียดนามยังคงใช้กำลังปราบปรามอย่างรุนแรง ซึ่งจะส่งผลให้เวียดนามถูกประเทศตะวันตกกดดันในปัญหาสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมถึงกรณีการปิดกั้นเสรีภาพทางด้านสื่อประเด็นต่างๆ

ความสัมพันธ์กับไทยเป็นไปอย่างราบรื่น และมีแนวโน้มดียิ่งขึ้น โดยเมื่อ มิ.ย.๕๖ นายเหงียน ฟู่ จ่อง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้เดินทางเยือนไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่เลขาธิการพรรคฯ ของเวียดนามเยือนไทยในรอบ ๒๐ ปี ซึ่งทั้งสอง

ประเทศได้ประกาศยกระดับความสัมพันธ์ ไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในระดับรัฐบาล กระทรวงกลาโหม กองทัพ เอกชน และประชาชนของทั้งสองฝ่าย เพื่อร่วมกันก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่มีบทบาทสูงในภูมิภาคนี้ต่อไป ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกันร้อยละ ๒๐ ต่อปี โดยจะส่งเสริมการค้าของทั้งสองฝ่ายให้ถึง ๑๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี ๒๕๖๓ และทั้งสองฝ่าย ยินดีส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าข้าว ในด้านความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเล ทั้งสองฝ่ายต่างสนับสนุนความร่วมมือเพื่อรักษาความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือสองประเทศในการลาดตระเวนร่วม รวมถึงความร่วมมือในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ อาทิ ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ และการลักลอบค้าสินค้าผิดกฎหมาย

๖.๒.๗ ฟิลิปปินส์

รัฐบาลฟิลิปปินส์ยังคงมีเสถียรภาพ แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหามันคงภายในประเทศได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ จากปัญหาการแบ่งแยกดินแดนและการก่อการร้าย สำหรับการเจรจาสันติภาพแก้ไขปัญหากับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) โดยมีมาเลเซียเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และการเจรจาหยุดยิงกับพรรคคอมมิวนิสต์ฟิลิปปินส์ แม้จะมีความคืบหน้า แต่ก็ดำเนินไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากยังคงมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ในด้านความมั่นคงฟิลิปปินส์ยังคงต้องพึ่งพาสหรัฐฯ ต่อไป ทั้งด้านการป้องกันประเทศ และการรักษาความมั่นคงภายใน ขณะที่สหรัฐฯตระหนักดีว่าการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของฟิลิปปินส์มากที่สุด อีกทั้งฟิลิปปินส์ยังเป็นประเทศที่มีจุดอ่อนมากที่สุดที่กลุ่มก่อการร้ายสามารถแสวงประโยชน์จากการหลบซ่อนตัว ฝึกอบรมสมาชิก และส่งออกไปปฏิบัติการในประเทศต่างๆ ตามภูมิภาคได้

กองทัพฟิลิปปินส์กำลังพิจารณาทบทวนยุทธศาสตร์ การต่อสู้กับภัยคุกคามการก่อการร้ายในประเทศ โดยมีแผนการที่จะให้กองทัพเข้าไปควบคุมสถานการณ์ความวุ่นวายจากการก่อการร้ายให้กลับสู่ความสงบเรียบร้อยภายในเวลา ๖ - ๑๐ ปี ซึ่งต้องใช้งบประมาณมากกว่า ๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ เพื่อใช้ในการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างงานให้ประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การพัฒนากองทัพรัฐบาลฟิลิปปินส์ยังคงประสบปัญหาด้านงบประมาณ ทำให้การพัฒนากองทัพเป็นไปอย่างล่าช้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดหายุทโธปกรณ์ที่ใช้งานในราคาถูกหรือได้รับการบริจาคจากต่างประเทศ ขณะเดียวกัน ฟิลิปปินส์มีแผนต่อเรือตรวจการณ์ชายฝั่งใช้เอง โดยอยู่ต่อเรือภายในประเทศ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากสหรัฐฯ อนึ่ง รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ดำเนินการต่อสู้กับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายมาอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดประชุมนานาชาติหลายครั้ง โดย

ได้รับความร่วมมือจากสหรัฐฯ สหประชาชาติ และประเทศต่างๆ ในภูมิภาค รวมทั้งไทย เพื่อป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายทุกรูปแบบ ฟิลิปปินส์มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากยังมีปัญหาด้านความมั่นคงภายในทั้งทางการเมืองและกลุ่มแบ่งแยกดินแดน รวมถึงพรรคคอมมิวนิสต์

๖.๒.๘ อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียยังคงมีเสถียรภาพ แม้ว่าประธานาธิบดี Susilo Bambang Yudhoyo ประสบกับปัญหา ความนิยมลดลง เนื่องจากกรณีการทุจริตข้อหารายการบังหลวงของนักการเมืองระดับสูง ปัญหาเศรษฐกิจ การว่างงาน ความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และความรุนแรงทางสังคมที่มีการชุมนุมเรียกร้องความต้องการต่างๆ การก่อความไม่สงบในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศที่สำคัญ คือ อินโดนีเซียยังคงเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์การก่อการร้ายสูงสุดในภูมิภาค เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายก่อการร้าย Jemaah Islamiyah (JI) ที่แม้ว่าทางการอินโดนีเซียพยายามกวาดล้าง แต่กลุ่มก่อการร้ายได้จัดตั้งเครือข่ายและก่อตั้งกลุ่มใหม่ ซึ่งเชื่อมโยงกับกลุ่ม JI และกลุ่ม Jemaah Anshorut Tauhid (JAT) โดยเน้นสมาชิกที่เป็นวัยรุ่นถูกปลุกฝังแนวคิดหัวรุนแรงจากสถานศึกษา หรือการชักชวนในกลุ่มเพื่อน และผู้นำศาสนาที่นิยมความคิดหัวรุนแรงมีการติดต่อและแพร่กระจายความคิดผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์

รัฐบาลอินโดนีเซียได้พยายามแก้ไขปัญหการก่อการร้าย ด้วยการใช้นโยบายส่งเสริมบทบาทของกลุ่มมุสลิมสายกลาง เพื่อให้เป็นแกนกลางสร้างความเข้าใจระหว่างศาสนาและลดแนวความคิดนิยมความรุนแรงแทนการปราบปราม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดของกลุ่มที่มีแนวคิดหัวรุนแรง รวมทั้งต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มหัวรุนแรง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการประสานงานอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน นโยบายดังกล่าวยังเป็นความพยายามเสริมสร้างความมั่นคงทางการเมือง โดยเฉพาะการสร้างพันธมิตรระหว่างพรรคประชาธิปไตยของประธานาธิบดี Susilo Bambang Yudhoyo ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลเสียงข้างน้อย ที่มีกลุ่มชาวยุโรปมีบทบาทสำคัญกับกลุ่มการเมืองมุสลิมทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ซึ่งหากกลุ่มการเมืองมุสลิมให้การยอมรับ ก็น่าจะส่งผลดีต่อการดำเนินนโยบายความมั่นคงของประธานาธิบดี Susilo และเสถียรภาพของรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยเฉพาะ ในปี ๒๕๕๗ จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกตั้งประธานาธิบดี ซึ่งเป็นการสิ้นสุดยุคประธานาธิบดี Susilo และจะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของอินโดนีเซีย

ความสัมพันธ์กับไทย อินโดนีเซียเป็นพันธมิตรที่สำคัญของไทย ทั้งในกรอบอาเซียนและในเวทีระหว่างประเทศที่สำคัญ การที่อินโดนีเซียมีจำนวนประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก ทำให้อินโดนีเซียเกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ย่อมมีผลต่อทำทีของประเทศมุสลิม โดยเฉพาะในกรอบ OIC ซึ่งที่ผ่านมา อินโดนีเซียได้ช่วยอธิบายให้ประเทศมุสลิมอื่นๆ เข้าใจปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือในกลไกทวิภาคี เช่น การแต่งตั้ง

คณะอนุกรรมการร่วมด้านยุทธการ การฝึกและการศึกษา และการข่าว การส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง ทท.๔ กับกองทัพภาคอิสกันตามูดาที่อาเจห์

๖.๒.๕ สิงคโปร์

สิงคโปร์ยังคงมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและมีความมั่นคงภายใต้การบริหารของพรรคกิจประชาชน (People's Action Party - PAP) ซึ่งบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินนโยบายที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชาวสิงคโปร์ และนำความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจมาให้ซึ่งสิงคโปร์ ยึดถือนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เป็นมิตรกับทุกประเทศ ผู้นำสิงคโปร์พยายามสร้างภาพลักษณ์ว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่ขยันขันแข็ง ก้าวทันโลก และมีพลวัต ภายหลังจากสิ้นสุดลงของสงครามเย็น พัฒนาการต่างๆในระดับโลกและระดับภูมิภาค เปิดโอกาสและช่องทางให้สิงคโปร์ขยายบทบาทในอาเซียนมากขึ้นโดยสนับสนุนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียนและการประชุมด้านความมั่นคงของอาเซียน (ASEAN Regional Forum - ARF) สิงคโปร์ยังคงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ แต่ขณะเดียวกัน ได้หันมาพึ่งพาความร่วมมือแบบพหุภาคีมากขึ้น สิงคโปร์ส่งเสริมการค้าเสรี โดยมีข้อได้เปรียบจากการมีทำเลทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาค ส่งผลให้สิงคโปร์สามารถพัฒนาเป็นเมืองท่าสำคัญในปัจจุบัน และยังเป็นศูนย์กลางด้านการเงินแห่งหนึ่งของโลก

รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญอย่างมากในการต่อต้านการก่อการร้ายเนื่องจากสิงคโปร์เป็นเป้าหมายหลักของผู้ก่อการร้าย จากการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดของสหรัฐฯ และสนับสนุนสหรัฐฯ ในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ขณะเดียวกัน ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนากองทัพ ถึงแม้กองทัพสิงคโปร์จะมีขนาดเล็ก แต่มีความทันสมัย กล่าวคือ มียุทธโศปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและสมรรถนะสูงมีความสามารถในการรุกและการรับ มีระบบการป้องกันประเทศแบบเบ็ดเสร็จ ประชาชนสิงคโปร์และหน่วยงานรัฐ ทุกหน่วยต้องมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ไทยกับสิงคโปร์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและไม่มีปมขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ระหว่างกัน ทั้งสองฝ่าย ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมอาเซียน สิงคโปร์ติดตามสถานการณ์ทางการเมืองไทยอย่างใกล้ชิด โดยบุคคลในรัฐบาลไม่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองไทยมากเหมือนช่วงสองปีแรกของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในปี 2549 อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์ใช้ช่องทางสื่อมวลชนท้องถิ่นและต่างชาติที่มีสำนักงานในสิงคโปร์ และนักวิชาการต่างชาติที่อาศัยในสิงคโปร์ วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองไทย ทั้งนี้ เสถียรภาพทางการเมืองไทยจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการกระตุ้นให้สิงคโปร์รื้อฟื้นความร่วมมือกลไกทวิภาคีกับไทยทั้งในกรอบการประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่าง นรม. ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสิงคโปร์อยู่ในระดับที่ดี มีความร่วมมือทางทหารระหว่างกันหลายเรื่องอย่างใกล้ชิด นายทหารระดับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของ

กองทัพไทยทุกเหล่าทัพมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนายทหารระดับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกองทัพสิงคโปร์ มีการแลกเปลี่ยนการเยือนเป็นประจำและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ มีการจัดตั้งคณะ กรรมการบริหารร่วมด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศระหว่างกองทัพ คณะทำงานร่วมกองทัพเรือไทย-สิงคโปร์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการฝึกบุคลากร และการซ้อมรบร่วมกันในหลายโอกาส

สรุป จะเห็นได้ว่าสถานะแวดล้อมจากภายนอกประเทศ บ่งบอกในขั้นต้นได้ว่าไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ซึ่งยังคงแสดงจุดยืนในการรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเป็นสำคัญ แม้มิติทางการเมืองระหว่างประเทศจะมีแนวโน้มเข้มแข็งขึ้นในการที่จะ รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ก็ตาม ทำให้การเสริมสร้างศักยภาพทางทหารของไทยยังคงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องปรามการก่อตัวของปัญหาซึ่งอาจจะขยายตัวลุกลามออกไป หากจะจัดลำดับถึงศักยภาพของปัญหาขั้นต้น ที่อาจเป็นภัยคุกคามทางทหารต่อไทยแล้ว ภัยคุกคามทางด้านตะวันออกมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก โดยเฉพาะกับกัมพูชา ลาว และเวียดนาม สำหรับปัญหาภัยคุกคามที่มาจากทางด้านเมียนมาร์ และมาเลเซียเป็นความเร่งด่วนมีลำดับรองลงไป

๖.๓ สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงภายในประเทศ

๖.๓.๑ ด้านการเมือง

ปัญหาภายในของประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การขาดเสถียรภาพทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้งในห้วงเวลาอันสั้น บ่งบอกถึงความอ่อนแอทางการเมืองของไทยในสายตาของประชาคมโลก และกลายเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการบ้านเมืองในภาพรวม นอกจากนั้น การแสดงพลังด้วยการรวมตัวประท้วงของกลุ่มพลังต่าง ๆ ยังเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นทั่วไปในสังคมไทย ทำให้ถูกมองว่าคนไทยกำลังแตกความสามัคคี ซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้บางส่วนจะมองว่าระบอบประชาธิปไตยของไทยกำลังพัฒนาไปในทางที่ดีก็ตามต่อปัญหาที่เกิดขึ้น กองทัพจึงถูกนำมาใช้ในฐานะเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศในรูปของการเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่และการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาในบางโอกาส ปัจจุบันยังไม่อาจชี้ชัดว่าจุดอ่อนทางการเมืองที่เกิดขึ้น จะได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นได้รวดเร็วเมื่อใด

๖.๓.๒ เศรษฐกิจ

ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศในระบบทุนนิยมท่ามกลางกระแสของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโลกและการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ เป็นสำคัญ การสูญเสียเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้น ไทยมักจะได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรง ผนวกกับการเมืองที่ยังไม่มั่นคงทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบไปด้วย นอกจากนี้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของไทยไม่เพียงแต่

ต้องอาศัยการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงอาศัย การบริหารงานที่มีความเชี่ยวชาญของรัฐบาลร่วมกับองค์กรภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ ภาวการณ์ผันผวนทางการเมืองจึงส่งผลให้ความมั่นคงของชาติตกอยู่ในความเสี่ยง โดยเฉพาะ ปัญหาภัยคุกคามจากภายนอกประเทศและการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖.๓.๓ การทหาร

กองทัพเป็นองค์กรหลักด้านความมั่นคงของประเทศที่ได้รับการเชื่อถือจากสังคมไทย ซึ่งนอกจากภารกิจการป้องกันประเทศซึ่งถือว่าเป็นภารกิจสูงสุดของกองทัพแล้ว กองทัพยังได้รับมอบหมาย ให้ต้องรับผิดชอบในการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงของชาติอื่น ๆ อาทิ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การลักลอบค้ายาเสพติดตามชายแดน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน การโจรกรรมตามแนวชายแดนและการค้าอาวุธ เป็นต้น

ในมิติของการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ยังไม่มีแนวโน้มที่จะยุติลงได้โดยเร็ว เนื่องจากปัญหาได้หยั่งลึกและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากรัฐบาลมาเป็นระยะเวลานาน และเป็นปัญหาในระดับชาติ กองทัพยังคงเป็นองค์กรหลักที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นกลไกสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประเด็นสำคัญ การพัฒนากองทัพให้มีศักยภาพต่อการดำเนินภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพตามที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่า กองทัพไทยมีศักยภาพที่เพียงพอต่อการรักษาผลประโยชน์และเพียงพอต่อการป้องกันประเทศให้รอดพ้นจากภัยคุกคามทั้งภายในและ ภายนอกประเทศ ทั้งนี้ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมากองทัพได้รับงบประมาณในการเสริมสร้างกองทัพให้มีความพร้อมอย่างจำกัด ซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญต่อการเตรียมกำลัง ทั้งด้านยุทธโปกรณ์และกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ การที่จะทำให้อกองทัพมีความพร้อม มีศักยภาพเพียงพอเป็นที่เกรงขามและสามารถป้องกันการคุกคามด้วยกำลังจากภายนอกประเทศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสูงสุด

๖.๓.๔ สังคมจิตวิทยา

สภาพทางสังคมจิตวิทยาภายในประเทศของไทยในภาพรวมยังจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เพราะรากฐาน ของความเป็นอยู่ที่เอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความเป็นอยู่อย่างพอเพียง แม้จะได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ รอบด้าน เช่น วิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย ปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ ๆ และการแตกแยกทางด้านความคิดทางการเมืองที่ขยายตัวไปสู่มิติทางสังคมที่ทำให้ประเทศไทยถูกมองจากนานาชาติว่ากำลังแตกความสามัคคี ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนของชาติที่สำคัญที่กำลังถูกนำไป

แสวงประโยชน์ นอกจากนี้สถาบันหลักของชาติยังถูกนำไปผูกโยงกับปัญหาทางการเมือง และมีการล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพอย่างต่อเนื่อง

การที่สังคมของไทยสามารถดำรงอยู่ได้ดีและสามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เนื่องมาจากประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันทรงให้ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ผาสุกของปวงชนชาวไทย เห็นได้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมอบสิ่งที่ดีต่าง ๆ ให้กับสังคมไทยและต่อประชาชนชาวไทยอย่างมากมาและต่อเนื่อง ดังนั้น สถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นสถาบันหลักสำคัญของชาติไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนชาวไทยทุกคนพึงกระทำอย่างที่สุด

๖.๓.๕ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปัจจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังทรงอิทธิพลต่อมนุษย์ในหลายด้านต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะในแง่ของพลังงาน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การทหาร รวมถึงสังคมจิตวิทยา ที่ผ่านมามีประเทศไทยยังให้ความสำคัญต่อความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อย เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน และบางประเทศในภูมิภาค เช่น ประเทศในแถบเอเชียตะวันออก

ทิศทางการพัฒนาประเทศในสาขานี้แม้จะมีความก้าวหน้าขึ้นมากเมื่อเทียบกับอดีต แต่ก็ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ ปัจจุบันประเทศก็ยังคงพึ่งพาเทคโนโลยีชั้นสูงจากต่างประเทศเป็นสำคัญ จุดอ่อนนี้ หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะทำให้ประเทศต้องตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบในหลาย ๆ ด้าน ไม่เพียงเฉพาะการทหาร ซึ่งต้องอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ แต่ยังรวมถึงอุตสาหกรรมด้านอื่น ๆ ที่อาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานของการพัฒนา ปัจจุบันการพัฒนางานทางด้านกิจการทหาร (Revolution of Military Affairs : RMA) ที่หมายรวมถึงงานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ที่ต้องอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังมีจุดอ่อนสำคัญต่อการเตรียมกำลังความพร้อมรบของกองทัพไทยในแง่การพึ่งพาตนเอง

๖.๓.๖ การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นับตั้งแต่ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ก่อตัวขึ้น ความพยายาม ก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ขัดขวางความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมและพยายามขึ้นนำองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน โจมตีกระบวนการยุติธรรมของไทย

กลุ่มพวโลพยายามชักจูงและขอรับการสนับสนุนทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะจากองค์กรการประชุมอิสลาม (Organization of the Islam Conference

: OIC) เพื่อแทรกแซงการแก้ปัญหาของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อยกระดับให้เป็นปัญหาระหว่างประเทศ ขณะที่องค์การการประชุมอิสลามมีความสนใจและติดตามปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างใกล้ชิด

เครือข่ายก่อการร้าย Jemaah Islamiyah (JI) มีท่าทีสนใจเข้ามาเคลื่อนไหวร่วมกับผู้ก่อเหตุรุนแรง หากสถานการณ์ขยายตัวและพัฒนาเป็นปัญหาระหว่างประเทศ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงจะมีการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองเพื่อเป็นคู่แข่งจากรัฐบาลและจะเป็นกองกำลังที่เข้มแข็งเพื่อเผชิญหน้ากับฝ่ายทหาร และใช้เป็นอำนาจต่อรอง

ภัยคุกคามที่เกิดจากปัญหานี้มาจากการก่อเหตุรุนแรงด้วยการก่อวินาศกรรม ลอบยิง โจมตีต่อที่ตั้งของทหาร/ตำรวจ สถานที่ราชการ และการร่วมมือกับเครือข่ายก่อการร้ายต่างประเทศขยายปฏิบัติการก่อการร้ายเข้ามาในพื้นที่ส่วนกลาง ตลอดจนใช้กองกำลังเข้ายึด ควบคุมพื้นที่ สถาปนาพื้นที่อิทธิพลนอกอำนาจรัฐ และพัฒนาไปสู่การแบ่งแยกดินแดน

๖.๓.๗ การก่อการร้าย

จากเหตุผลของความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ยังเป็นเงื่อนไขที่ทำให้มีการก่อการร้ายขยายตัวรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกกลาง อิรัก ปากีสถาน และอัฟกานิสถานเครือข่ายก่อการร้ายอิสลามนิยม แนวทางอัลกออิดะห์ ยังมีบทบาทเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงก่อเหตุโจมตีชาติตะวันตก สามารถขยายอุดมการณ์ และสร้างเครือข่ายได้มากขึ้นในอัฟกานิสถาน แอฟริกาเหนือ และต่อกลุ่มก่อการร้ายที่เติบโตในประเทศของตนเอง (Homegrown terrorist) ในยุโรปตะวันตก สหรัฐฯ และออสเตรเลีย กลุ่ม JI ยังมีอุดมการณ์ต่อต้านวัฒนธรรมที่ไม่ใช่อิสลาม มีการพัฒนาแกนนำรุ่นใหม่ และขยายขอบเขตการก่อการร้าย ด้วยการร่วมมือกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอิสลามนิยมในภูมิภาค อาทิ แนวร่วมปลดปล่อย อิสลามโมโร อดีตสมาชิกขบวนการอาแจห์เสรี กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน จซต. นอกจากนี้ กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในต่างประเทศยังให้ความสนใจสถานการณ์การก่อความไม่สงบใน จซต. ของไทย และมีการอ้างถึงบ่อยครั้งในเว็บไซต์ของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในต่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นพันธมิตรที่ดีกับสหรัฐฯ ในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอิสราเอล อาจเป็นเป้าหมายการก่อการร้าย จากบทเรียนในอดีต ไทยเคยเป็นเป้าหมายการก่อการร้ายมาแล้ว เช่น กรณีกลุ่มก่อการร้ายเตรียมวางระเบิดสถานเอกอัครราชทูตอิสราเอลประจำประเทศไทย นอกจากนี้ นักศึกษาไทยมุสลิมในเอเชียใต้ และตะวันออกกลางอาจถูกชักจูงเข้ากระบวนการบ่มเพาะแนวความคิดหัวรุนแรง จนนำไปสู่การเป็นผู้ก่อการร้าย และกลับมาขยายเครือข่ายในประเทศไทย

เมื่อได้ตรวจสอบสภาพแวดล้อมด้านการก่อการร้ายในไทยแล้วพบว่า ไทยมีสภาพแวดล้อม และปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการก่อการร้าย กลุ่มก่อการร้ายสามารถ

ใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งหลบซ่อนพักพิง เคลื่อนไหวติดต่อเครือข่าย ประชุมวางแผน และจัดหาเงินทุน รวมทั้งสามารถสนับสนุนกลุ่มก่อเหตุรุนแรงใน จชต. ด้านเงินทุนปฏิบัติการและการส่งไปอบรมในต่างประเทศ

ปัญหาด้านการก่อการร้ายที่ไทยจะต้องเผชิญ ได้แก่ การโจมตีและก่อเหตุรุนแรงต่อสถานที่หรือแหล่งผลประโยชน์ของประเทศตะวันตกในประเทศไทย ร่วมมือกับกลุ่มก่อการร้ายท้องถิ่นในไทยทำการโจมตีสร้างความสูญเสียขนาดใหญ่ เพื่อเปลี่ยนสถานะของประเทศไทยให้เป็นประเทศที่เผชิญกับกลุ่มก่อการร้ายโดยตรง และร่วมมือเพิ่มขีดความสามารถให้กับกลุ่มก่อความไม่สงบใน จชต. ซึ่งทำร้ายต่อกองกำลังของรัฐที่เข้าไปแก้ปัญหา ซึ่งจะต้องมีความพร้อมระดับสูงทั้งด้าน การข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง ยุทธโศปกรณ์ กำลังพลในการปฏิบัติการ และการช่วยเหลือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อการร้าย

๖.๓.๘ ยาเสพติด

ความต้องการยาเสพติดทั่วโลก ยังมีสูงและมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น ขณะที่ผลประโยชน์ต่อผู้ค้าและเครือข่ายยังสูงมาก จึงทำให้กลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ายังมีความมั่นใจที่จะแสวงหาผลประโยชน์ต่อไป ชนกลุ่มน้อยในเมียนมาร์ ยังคงเป็นกลุ่มเครือข่ายที่ดำเนินการผลิตและค้า โดยมีที่ตั้งแหล่งผลิตที่มีคุณภาพอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตและส่งออก เครือข่ายการค้ายาเสพติดจะมีการเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น ระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกจากแหล่งผลิตในเมียนมาร์ ยาเสพติดยังคงสามารถลำเลียงเข้าไทยด้วยวิธีการซุกซ่อนและลำเลียงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีการปรับรูปแบบใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม สามารถลักลอบนำเข้ามาในช่องทางตามภูมิประเทศที่อยู่ห่างไกลการเฝ้าตรวจผู้ลักลอบมีระบบการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยในการติดต่อซื้อ - ขาย และระหว่างการค้าลำเลียง อาจกล่าวได้ว่า ยาเสพติดยังคงเป็นภัยคุกคามต่อไทย ด้วยการบ่อนทำลายสภาพสังคมไทย เพื่อขยายตลาดและเครือข่าย กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดจะเชื่อมโยงกับกลุ่มนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ ที่ประพฤติมิชอบ เพื่อแสวงโอกาสทางการเมืองและอำนวยความสะดวกเครือข่ายผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับการค้ายาเสพติด กองทัพต้องรับผิดชอบในการสกัดกั้นการค้าลำเลียงยาเสพติดผ่านชายแดน ทำให้กองกำลังป้องกันชายแดน ต้องมีหน้าที่หลายภารกิจในเวลาเดียวกัน กองทัพจึงจำเป็น ต้องมีการเตรียมกำลังที่สามารถปฏิบัติการกิจได้หลากหลายภารกิจ

๖.๓.๙ แรงงานต่างด้าว/การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ยังไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาอันใกล้ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนบ้านยังไม่สามารถสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน และขณะที่ความต้องการ

แรงงานในไทยยังมีสูงและต้องการจ้างแรงงานราคาถูก ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงดึงดูดให้มีการหลบหนีเข้าเมือง เพื่อมาหางานในไทยอย่างต่อเนื่องและมากขึ้น

ไทยมีโอกาที่จะได้รับผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนไทย รวมทั้งปัญหาด้านสถานะและสิทธิที่อาจนำไปสู่การเรียกร้องด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและภาวะในการดูแลกลุ่มแรงงานต่างด้าวและผู้ลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายอาจถูกชักชวนเข้าเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ การค้ายาเสพติด การปลอมหนังสือเดินทาง รวมทั้งเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายสากล การมีส่วนร่วมกับการก่อความไม่สงบใน จชต. ความสามารถของผู้หลบหนีเข้าเมืองยังคงกระทำได้โดยผ่านผู้รับจ้างนำพา และการอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติมิชอบสามารถก่ออาชญากรรมร้ายแรง สร้างความปั่นป่วนแก่สังคม สามารถรวมกลุ่มเรียกร้องสิทธิจากนายจ้าง หรือเคลื่อนไหวเพื่อก่อเหตุรุนแรง สามารถเป็นแหล่งแพร่และนำเข้าโรคร้ายแรงสามารถเรียกร้องด้านสิทธิผ่านองค์กรสิทธิมนุษยชน สร้างภาพลักษณ์เสื่อมเสียแก่ไทย หากไม่ได้สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่เป็นภัยคุกคามและปัญหาที่ทำลายต่อไทย ได้แก่ การรวมตัวเป็นชุมชนขนาดใหญ่ในระยะยาว ทำให้ไทยต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ในการควบคุมดูแลด้านความมั่นคง ด้านการสาธารณสุขและสภาพแวดล้อม การกระทบกระทั่งกับชุมชนชาวไทยที่ขยายตัวเป็นเหตุการณ์รุนแรงระหว่างเชื้อชาติ และระหว่างไทยกับเมียนมาร์ การผลักดัน/ส่งกลับประเทศจะเป็นไปได้ยากขึ้น เนื่องจากปัญหาการยอมรับจากประเทศต้นทางและการเข้ามาเกี่ยวข้องขององค์กรสิทธิมนุษยชน กองทัพยังคงเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบให้รับผิดชอบในการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวและผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต่อไปในขณะที่ต้องแบกรับภารกิจอื่น ๆ ด้วยในเวลาเดียวกัน

๖.๓.๑๐ อาชญากรรมข้ามชาติ

อาชญากรรมข้ามชาติยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในไทยมากขึ้นต่อไป คือ การลักลอบค้ามนุษย์ การผลิตและละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การผลิตบัตรเครดิตและธนบัตรปลอม การโจรกรรมยานพาหนะไปขายประเทศเพื่อนบ้าน และการลักลอบค้าอาวุธ ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นทั้งต้นทาง ศูนย์กลาง และปลายทางของอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเป็นทั้งแหล่งซ่องสุม แหล่งพักพิง และเป็นพื้นที่ปฏิบัติการของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติ การบังคับใช้กฎหมายของไทยยังไม่เข้มงวดเพียงพอ ขณะที่หน่วยงานรักษากฎหมายมีกำลังพลไม่เพียงพอต่อการป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

ผู้ก่ออาชญากรรมข้ามชาติยังคงแสวงประโยชน์จากจุดอ่อนในระบบความมั่นคงของไทย โดยเฉพาะ จากตัวเจ้าหน้าที่และช่องว่างทางกฎหมาย สามารถชักจูงหลอกลวง มอมเมาคนไทยให้เป็นเหยื่อ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมอาชญากรรมข้ามชาติ และเป็นส่วนสำคัญของการสนับสนุนการก่อการร้าย ซึ่งยังเป็นปัญหาทำลายหรือเป็นภัยคุกคามต่อไทย คือ

เป็นภัยคุกคามต่อชาติในภาพรวม กองทัพต้องมีบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รักษา กฎหมายและรักษาระบบความมั่นคงของประเทศ และแม้ในภาวะปกติจะไม่ใช้ภารกิจของกองทัพ แต่ในบางภารกิจต้องอาศัยขีดความสามารถของกองทัพ หากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติยกระดับ จนกระทบต่อความมั่นคงมากขึ้น

๖.๓.๑๑ ภัยพิบัติ/การช่วยเหลือประชาชน

ในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า โอกาสเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอันเนื่องมาจากสภาวะโลกร้อนที่เพิ่มมากขึ้น เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า อากาศแปรปรวน และอุบัติเหตุ จากการกระทำของมนุษย์ เช่นอาคารถล่ม การก่อวินาศกรรม การทำลายสภาพแวดล้อม ยังมีโอกาสเกิดขึ้นมาก จากการขาดมาตรฐานการก่อสร้าง และการควบคุมสภาพแวดล้อมในขณะที่ไทยมีพันธกรณีในเวทีระหว่างประเทศในเรื่องการช่วยเหลือภัยพิบัติและมนุษยธรรมเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่ทำ ทายต่อไทย ได้แก่ การพร้อมรับสถานการณ์ ที่ทำให้ความเสียหายและสูญเสียน้อยที่สุดเท่าที่ สามารถจะทำได้ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ กองทัพยังคงเป็นหน่วยงานสำคัญที่ต้องเข้าไป แก้ปัญหาการเตรียมความพร้อมของกองทัพทั้งด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ในการสนับสนุน ช่วยเหลือประชาชนในประเทศและต่างประเทศยังต้องมีต่อไปและมีแนวโน้ม เพิ่มมากขึ้น

๖.๓.๑๒ การสนับสนุนภารกิจรักษาสันติภาพ

การสนับสนุนและให้ร่วมมือกับสหประชาชาติและประชาคม โลกยังคงเป็นพันธกิจของไทยที่ต้องมีต่อไปในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ การ สนับสนุนปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ เป็นนโยบายหลักด้านหนึ่งของไทยในการ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาสันติภาพระหว่างประเทศของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของแนวคิดเรื่องความมั่นคงร่วม โดยผ่านองค์กรพหุภาคีต่างๆ ตั้งแต่สหประชาชาติ ถึงองค์กร ต่างๆ ในระดับภูมิภาค เช่น ASEAN Regional Forum (ARF) และการเข้าร่วมของกองกำลังรักษาสันติภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ความร่วมมือดังกล่าวจะเป็นการยกบทบาทของไทยในเวทีระหว่าง ประเทศ เสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและเสริมสร้าง ประสบการณ์ให้กับกองทัพไทย อีกทั้งจะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับ ต่างประเทศอีกด้วย

สรุป ในภาพรวม ไทยยังมีขีดความสามารถเพียงพอในการส่งกองกำลังเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพ และเป็นที่ยอมรับในสายตาของต่างประเทศดังที่ได้ดำเนินมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะสามารเพิ่มโอกาสของประเทศไทยในการแสวงประโยชน์ด้านพลังงาน การค้า และการลงทุนเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติ

สิ่งที่น่าจะทำทายต่อไทย ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของกองทัพในการ สนับสนุนภารกิจรักษาสันติภาพที่ไม่ใช่เฉพาะงานด้านการช่วยเหลือมนุษยธรรมอย่างเดียวแต่

เป็นไปตามการร้องขอของสหประชาชาติที่ต้องการให้ไทยมีกำลังที่สามารถปฏิบัติการกิจได้หลากหลาย ทั้งในด้านการรบ การรักษาความปลอดภัย รวมทั้งการสนับสนุน ด้านการช่าง การแพทย์ทหาร และช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอื่นๆ

๖.๔ ภัยคุกคาม

ภัยคุกคามที่กองทัพไทยจะต้องเผชิญในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ประกอบด้วย ภัยคุกคามแบบดั้งเดิมหรือภัยคุกคามทางทหารที่มาจากภายนอกประเทศ และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ดังนี้

๖.๔.๑ ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม

ภัยคุกคามแบบดั้งเดิมในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า เหตุการณ์ความขัดแย้งทางทหารขนาดใหญ่ ในระดับภูมิภาคยังไม่มีแนวโน้มที่เด่นชัด การสะสมอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่านและเกาหลีเหนือน่าจะเป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศตะวันตกและสหประชาชาติ ที่ต้องการควบคุมไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงมากกว่าที่จะนำมาใช้ทำสงครามกับประเทศข้างเคียง ในขณะนี้และในอนาคตอันใกล้ และหากเหตุการณ์มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริง ก็น่าที่จะมีแรงถ่วงดุลจากนานาชาติที่มีอำนาจการต่อรองในเวทีโลกสูงเข้ามาแก้ไข ในภาพรวมการทำสงครามด้วยกำลังทหารขนาดใหญ่ที่นำโดยประเทศตะวันตกยังไม่มีแนวโน้มที่ชัดเจนในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า

สำหรับภัยคุกคามต่อประเทศไทย ปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเป็นสิ่งท้าทายต่อไทย โดยเฉพาะชนวนเหตุสำคัญจะมาจากความขัดแย้งเรื่องของดินแดนที่ยังไม่สามารถเจรจาได้อย่างลงตัว นำมาซึ่งการนำกำลังทหารเข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของชาติตนเองบริเวณชายแดน และอาจขยายตัวไปสู่การปะทะกันด้วยกำลังขนาดเล็กในระดับตั้งแต่ระดับกองพันถึงกรมดำเนินกลยุทธ์ และอาจพัฒนาไปสู่การใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ในลักษณะสงครามจำกัดได้ ถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที และจะส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อประเทศ ทั้งนี้พิจารณาจากปัจจัยหลัก ๒ ประการ คือ จิตความสามารถและเจตนาประกอบกันแล้ว พบว่า โดยลำพังประเทศเดียว มีเพียงเวียดนาม เมียนมาร์ และมาเลเซีย เท่านั้น ที่สามารถใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เข้ารุกรานประเทศไทยได้ในปัจจุบันถึง ๑๐ ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตาม กัมพูชาซึ่งมีเจตนาที่จะปกป้องดินแดนในบริเวณพื้นที่พิพาทอย่างเห็นได้ชัด แม้จะมีจิตความสามารถที่ไม่สามารถรุกรานไทยได้ แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเวียดนามอย่างเต็มที่ จะทำให้ความมั่นคงของไทยตกอยู่ในความเสี่ยงจากภัยคุกคามที่มาจากทางภาคตะวันออกทันที ปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาในประเด็นเส้นแบ่งเขตแดนที่ยังไม่อาจจะยุติได้อย่างรวดเร็ว เป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ภัยทางด้านตะวันออกมีความสำคัญยิ่งยวด ปัญหาความขัดแย้งกับไทย ทำให้กัมพูชาเกิดแรงกระตุ้นที่จะต้องเร่งรีบกระทำ

สิ่งสำคัญ ๒ ประการ คือ การหาพันธมิตรใกล้ชิดที่สามารถช่วยคุ้มครองความปลอดภัยและสนับสนุนการใช้กำลังทางทหาร นั่นคือ การกระชับความสัมพันธ์กับเวียดนามให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารให้มีความทันสมัยมากขึ้น กว่าในปัจจุบันด้วยการปรับโครงสร้างกองทัพและจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัยจากประเทศต่าง ๆ เข้าประจำการ

เวียดนามเป็นตัวแปรสำคัญต่อความเสถียรทางด้านความมั่นคงของไทย การเสริมสร้างศักยภาพทางทหารของเวียดนามย่อมนำมาสู่การพิจารณาการเตรียมกำลังและใช้กำลังของฝ่ายไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า โอกาสสูงสุดที่จะมีการใช้กำลังทางทหารเข้ารุกรานประเทศไทยจะมาจากทิศทางด้านตะวันออกเป็นลำดับแรก จากทางด้านตะวันตกและด้านใต้เป็นลำดับถัดไป จิตความสามารถของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม เมียนมาร์ และมาเลเซียที่กำลังเป็นภัยคุกคามทางยุทธศาสตร์ต่อไทย ด้วยการพัฒนาและครอบครองอาวุธทางยุทธศาสตร์สำคัญทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ และพร้อมที่จะใช้งานเมื่อเห็นว่าประเทศนั้นๆ กำลังคุกคามผลประโยชน์ของตน ซึ่งในลักษณะเช่นนี้จะทำให้กำลังรบของไทยต้องตกอยู่ในสภาพที่เป็นรอง หากไม่มีการพัฒนาให้มีความทัดเทียมหรือเหนือกว่าผลที่ตามมาการรักษาผลประโยชน์ของชาติจะตกอยู่ในความเสี่ยงในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า

นอกจากนั้น ข้อจำกัดในการพึ่งพาตนเองทางทหารของกองทัพกำลังกลายเป็นสิ่งท้าทายต่อการเตรียมกำลังในอนาคต หากไม่ได้รับการแก้ไขในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า การสนับสนุนให้กองทัพสามารถมีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้ในยามสงครามเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการ

๖.๔.๒ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional threats) เป็นภัยคุกคามที่ก่อตัวมายาวนาน ปัจจุบันได้เริ่มขยายตัวและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์กำลังเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศให้ความสนใจและหาทางร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง ในอดีตที่ผ่านมา ทหารเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง และในอนาคตทหารจำเป็นที่จะต้องแบกรับภาระนี้ต่อไป เนื่องจากความมั่นคงของชาติ มีส่วนสัมพันธ์กับภัยคุกคามเหล่านี้ การเข้าไปเกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับการจัดระบบของแต่ละประเทศ เพื่อรักษาคุณในการเตรียมกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ

๖.๔.๒.๑ สถานการณ์ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารระดับโลกและภูมิภาค

ปัญหาการก่อการร้าย ปัจจุบันถูกยกระดับให้เป็นปัญหาสำคัญระดับโลก เป็นภัยที่ใกล้ตัวและยังไม่มีแนวโน้มจะหมดไป การก่อการร้ายถือว่าเป็นภัย

คุกคามรูปแบบใหม่ที่กำลังทำลายอำนาจรัฐ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกประเทศที่การต่อต้านรัฐยังคงดำเนินอยู่ จากการที่สหรัฐฯ ยังคงส่งกำลังทหารเพิ่มเติมเข้าไปในอัฟกานิสถาน เพื่อปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายตาลีบันอีกจำนวนหลายหมื่นคนในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งให้เห็นว่าการก่อการร้ายยังคงเป็นภัยที่สามารถคุกคามโลกต่อไป ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้าอาวุธ ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย รวมทั้งแรงงานต่างด้าว เป็นต้น ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประเทศอื่น ปัญหาเหล่านี้ยังไม่อาจจะแก้ไขให้หมดไปได้ในระยะเวลาอันสั้น ไทยยังคงต้องเผชิญกับปัญหานี้ต่อไปดังเช่นอดีต เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อม อาทิ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และภาวะโลกร้อน ที่นำไปสู่ปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ กำลังเข้ามามีส่วนสำคัญต่อการคุกคามความเป็นอยู่ของมนุษย์ และคาดว่าจะมีมากขึ้นในอนาคตอันใกล้ ปัญหาโรคระบาดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ของเชื้อโรคมิแนวนวมที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในอนาคตการแก้ปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้นใหม่ยังคงเป็นสิ่งท้าทายต่อการสาธารณสุขของโลกอยู่ต่อไป ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าโลกและภูมิภาคกำลังเผชิญปัญหาที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

๖.๔.๒.๒ สถานการณ์ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารจากประเทศเพื่อนบ้าน

ในภาพรวมยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากที่ผ่านมา อาชญากรรมข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านยังส่งผลกระทบต่อไทย เช่น การก่อการร้าย และกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคการสนับสนุนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากภายนอกประเทศ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการโจรกรรม ปัญหาการค้าอาวุธ ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย เพื่อเข้ามาหางานทำ และหลบหนีภัยจากการสู้รบ และปัญหาโรคระบาดที่เกิดจากการหลบหนีเข้าประเทศของประชาชนจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น ปัญหาดังกล่าว กองทัพยังคงต้องแสดงตนเป็นองค์กร ที่มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรมบริเวณชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ซึ่งเป็นที่ไว้วางใจจากภาครัฐและประชาชน

ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่นับว่ามีความสำคัญสำหรับทหารที่ต้องให้ความเร่งด่วนสำคัญสูงสุด ได้แก่ ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแม้ กอ.รมน. จะเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหา แต่ในทางปฏิบัติกองทัพไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองทัพบกยังคงต้องเข้าไปรับผิดชอบหลักในช่วง ๑๐ ปีข้างหน้าต่อไป

สำหรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ ที่กำลังคุกคามต่อความมั่นคงที่ทหารจะต้องเข้ามามีบทบาทรองลงไป ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อย

ภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย การล่องละเมิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การแตกความสามัคคีของคนในชาติ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ยาเสพติด แรงงานต่างด้าว การหลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย และอาชญากรรมข้ามชาติ นอกจากนี้ ภัยคุกคาม ด้านการก่อการร้ายสากลยังคงเป็นภัยที่สำคัญที่กองทัพจะต้องเผชิญต่อไป เนื่องจากไทยยังคงเป็นพันธมิตรที่ดีกับสหรัฐฯ ในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอิสราเอล รวมทั้งการที่ไทยเคยตกเป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายในอดีต และสภาพแวดล้อมของไทยที่มีปัจจัยเอื้อต่อกลุ่มก่อการร้ายเป็นแหล่งเคลื่อนไหวกิจกรรม เช่น การหลบซ่อน พักพิง และจัดหา แหล่งเงินทุน เป็นต้น การพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน การบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติ เป็นงานที่มีความสำคัญที่กองทัพดำเนินมาอย่างต่อเนื่องนับแต่อดีต จากสภาพที่ยังไม่มั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวชายแดนและพื้นที่ห่างไกล ทำให้กองทัพยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศต่อไป นอกจากนี้ กองทัพยังต้องรับบทบาทสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือประชาชนเพื่อบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติต่าง ๆ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศที่ได้รับความเดือดร้อน โดยต้องให้ความสำคัญเร่งด่วนกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเป็นลำดับต้น ๆ

การสนับสนุนการส่งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เพื่อรักษาสันติภาพให้กับประเทศที่ประสบปัญหาไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งประสบปัญหาภัยพิบัติร้ายแรง กำลังเป็นสิ่งที่ย้ำหาต่อขีดความสามารถของไทย ภายใต้ภารกิจที่ได้รับการร้องขอจากสหประชาชาติ และการแสดงตนเป็นประเทศที่ดีต่อประชาคมโลกของไทย

สรุป ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ถือว่าเป็นงานสำคัญที่ทหารเข้าไปเกี่ยวข้องมากในปัจจุบัน ทำให้กองทัพต้องพัฒนากำลังพล ยุทโธปกรณ์ และหลักนิยมให้มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมตรงตามความต้องการกับการกิจที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้าให้ได้อย่างแท้จริง สิ่งสำคัญ กองทัพต้องมีศักยภาพ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กระแสความสนใจต่อภัยคุกคามในรูปแบบใหม่จะต้องไม่ทำให้กองทัพขาดความสนใจต่องานการพัฒนาศักยภาพความพร้อมรบในการป้องกันประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักสำคัญสูงสุด

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๘ (ASEAN Political - Security Community Blueprint) ได้กำหนดให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ประชาคมที่มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานและ

ค่านิยมร่วมกัน ภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ และภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอกในโลกที่มีการรวมตัวกันและพึ่งพาอาศัยกัน โดยคุณลักษณะแต่ละประการมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ประชาคมที่มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน

ความร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมืองของอาเซียนมีเป้าหมายที่จะสร้างความแข็งแกร่งแก่ประชาชาติไทย ส่งเสริมธรรมาภิบาล หลักนิติธรรมและส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยระลึกถึงสิทธิและความรับผิดชอบของรัฐสมาชิกอาเซียน เพื่อนำไปสู่สร้างประชาคมที่มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ในการสร้างบรรทัดฐานและการมีบรรทัดฐานร่วมกันนั้น อาเซียนมีเป้าหมายที่จะบรรลุมาตรฐานของการยึดมั่นร่วมกันต่อบรรทัดฐาน แห่งการปฏิบัติที่ดีระหว่างรัฐสมาชิกของประชาคมอาเซียน สร้างความเป็นหนึ่งเดียวของอาเซียน ความใกล้ชิดและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเอื้อต่อการสร้างประชาคมที่มีความสงบสุข มีประชาธิปไตย มีขันติธรรม ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และโปร่งใสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ ความร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมืองจะนำองค์ประกอบและสถาบันทางการเมืองในอาเซียนไปสู่การเติบโต ซึ่งการนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ความรู้สึกของความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างรัฐ ในเรื่องระบบการเมือง วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ควรได้รับการส่งเสริม ความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างรัฐดังกล่าวสามารถบรรลุได้ โดยการสร้างบรรทัดฐานและมีบรรทัดฐานร่วมกัน

๑.๑ ความร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมือง

ตั้งแต่ที่ได้รับรองแผนปฏิบัติการของประชาคมด้านความมั่นคงอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๔๖ อาเซียนมีความก้าวหน้าในการดำเนินการด้านการพัฒนาทางการเมือง โดยมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาทิ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และองค์กรภาคประชาสังคม ในการประชุมและกิจกรรมของอาเซียน การปรึกษาหารือและการปฏิสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี และส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีสำหรับภูมิภาค มีความพยายามที่จะปูทางสำหรับกรอบองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการไหลเวียนข้อมูลอย่างเสรี โดยเป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบของแต่ละประเทศ ป้องกันและต่อต้านการทุจริต ความร่วมมือด้าน นิติธรรม ระบบยุติธรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย และธรรมาภิบาล นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน กฎบัตรอาเซียนระบุให้มีการจัดตั้งองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของอาเซียน

๑.๑.๑ ส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับในระบอบการเมืองต่าง ๆ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของรัฐสมาชิกอาเซียน

๑.๑.๒ ปูทางสำหรับกรอบองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการไหลเวียนของข้อมูลโดยเสรี เพื่อการสนับสนุนและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียน

๑.๑.๓ จัดทำแผนงานเพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างรัฐสมาชิกในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรม ระบบยุติธรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย

๑.๑.๔ ส่งเสริมธรรมเนียมปฏิบัติ

๑.๑.๕ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑.๑.๖ เพิ่มการมีส่วนร่วมขององค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียนที่เกี่ยวข้องต่อการขับเคลื่อนความคิดริเริ่มเพื่อพัฒนาทางการเมืองของอาเซียนให้ดำเนินไปข้างหน้า

๑.๑.๗ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๑.๑.๘ ส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย

๑.๑.๙ ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

๑.๒ การสร้างและแบ่งปันกฎเกณฑ์ร่วม

อาเซียนส่งเสริมให้มีบรรทัดฐานระดับภูมิภาค เรื่องแนวปฏิบัติที่ดีเลิศและความเป็นปึกแผ่น โดยสอดคล้องกับหลักการสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในกฎบัตรอาเซียนในบริบทนี้ อาเซียนยังคงยึดมั่นในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (TAC) สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และข้อตกลงสำคัญอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของรัฐภาคีในทะเลจีนใต้

๑.๒.๑ ปรับกรอบสถาบันของอาเซียนให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียน

๑.๒.๒ เสริมสร้างความร่วมมือภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑.๒.๓ ส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างสมบูรณ์ตามปฏิญญาว่าด้วยทะเลจีนใต้ เพื่อสันติภาพและเสถียรภาพในทะเลจีนใต้

๑.๒.๔ ส่งเสริมให้มั่นใจว่ามีการดำเนินการตามสนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแผนปฏิบัติการภายใต้สนธิสัญญาฯ

๑.๒.๕ ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลอาเซียน

๒. ภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ

ในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และแข็งแกร่ง อาเซียนยึดมั่นกับหลักการความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งครอบคลุมมากกว่าแง่มุมความมั่นคงในรูปแบบเดิม แต่คำนึงถึงความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความแข็งแกร่งในระดับชาติและภูมิภาค เช่น มิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของการพัฒนา

อาเซียนยังคงยึดมั่นต่อการป้องกันความขัดแย้ง/มาตรการการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจ การทูตเชิงป้องกัน และการสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง

๒.๑ ป้องกันความขัดแย้งและมาตรการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจ

มาตรการการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจ และการทูตเชิงป้องกันเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันความขัดแย้ง ช่วยลดความตึงเครียดและป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกอาเซียน ตลอดจนช่วยป้องกันการขยายความรุนแรงของความขัดแย้งที่มีอยู่แล้ว

ในส่วนของทหารหรือด้านการป้องกันหรือด้านการเมืองในภูมิภาค เจ้าหน้าที่กลาโหมอาเซียนได้มีส่วนร่วมในการเจรจาความมั่นคงของอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๘ ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวทีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ARF) อาเซียนได้ทำการรายงานโดยสมัครใจในเรื่องพัฒนาการด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคและจัดประชุมเจ้าหน้าที่กลาโหมระดับสูงโดยสมัครใจ ภายใต้การหารือของเจ้าหน้าที่กลาโหม ARF (ARF DOD) และการประชุมนโยบายความมั่นคง ARF (ARFPC) อาเซียนยังได้จัดตั้งการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนประจำปี (ADMM) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกลาโหม

๒.๑.๑ เสริมสร้างมาตรการการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจ

๒.๑.๒ ส่งเสริมความโปร่งใสและความเข้าใจในนโยบายกลาโหมและมุมมองด้านความมั่นคง

๒.๑.๓ สร้างกรอบการดำเนินการทางสถาบันที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างกระบวนการภายใต้กรอบการประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๒.๑.๔ เสริมสร้างความพยายามในการธำรงความเคารพในบูรณภาพแห่งดินแดน อธิปไตย และเอกภาพของรัฐสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาว่าด้วยหลักการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์ฉันมิตรและความร่วมมือ โดยเป็นไปตามกฎบัตรสหประชาชาติ

๒.๑.๕ ส่งเสริมการพัฒนาบรรทัดฐานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันทางทหารและความมั่นคงอาเซียน

๒.๒ การแก้ไขความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาทโดยสันติ

โดยเชื่อมั่นว่าการระงับความแตกต่างหรือข้อพิพาทควรกำกับโดยกระบวนการที่มีเหตุผล มีประสิทธิภาพ และยืดหยุ่นเพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงแนวคิดในทางลบ ซึ่งอาจเป็นอันตรายหรือ

เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมืออาเซียน จึงสนับสนุน TAC ซึ่งพยายามรักษาสันติภาพและอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในภูมิภาคและบัญญัติให้ประเทศสมาชิกกระชับการข่มขู่ว่าจะใช้หรือการใช้กำลัง

TAC ให้บทบัญญัติสำหรับการระงับข้อพิพาทโดยสันติตลอดเวลา โดยผ่านการเจรจาฉันท์มิตร และหลีกเลี่ยงการข่มขู่ว่าจะใช้หรือการใช้กำลังเพื่อแก้ไขข้อพิพาทยุทธศาสตร์ สำหรับการแก้ไขความขัดแย้งจะเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่ครอบคลุมในทุกมิติ วัตถุประสงค์สำหรับยุทธศาสตร์เหล่านี้เป็นไปเพื่อป้องกันข้อพิพาทและความขัดแย้ง ไม่ให้เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีศักยภาพที่จะสร้างภัยคุกคามต่อสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

อาเซียน สหประชาชาติ และองค์การอื่น ได้จัดกิจกรรมความร่วมมือจำนวนมาก ร่วมกันภายใต้ความพยายามในการส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพ มีความจำเป็นที่จะมีความพยายามที่มากขึ้นในการเสริมสร้างวิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติที่มีอยู่ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือระงับข้อพิพาทในอนาคต และการดำเนินการในการจัดการความขัดแย้ง และการศึกษาวิจัยเรื่องการแก้ไขความขัดแย้งอาเซียนอาจจัดตั้งกลไกการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมได้เช่นกันภายใต้กฎบัตรอาเซียน

๒.๒.๑ พัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยสันติเพิ่มเติมจากรูปแบบที่มีอยู่และพิจารณาเสริมสร้างรูปแบบดังกล่าวให้เข้มแข็งด้วยกลไกเพิ่มเติมตามที่จำเป็น

๒.๒.๒ เสริมสร้างกิจกรรมการค้นคว้าวิจัยเรื่องสันติภาพ การจัดการความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง

๒.๒.๓ ส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพ

๒.๓ การสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง

ความพยายามของอาเซียนในเรื่องการสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้งต้องเกื้อกูล ความพยายามอื่น ๆ ที่ใช้แนวทางที่ครอบคลุมในทุกมิติเพื่อ (ก) ให้มั่นใจว่าจะไม่เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง และ/หรือ ภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (ข) ส่งเสริมการกลับคืนมาของสันติภาพ และ/หรือ การกลับสู่ภาวะปกติของชีวิตโดยเร็วที่สุด (ค) วางพื้นฐานเพื่อการสมานฉันท์และมาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อรักษาสันติภาพและเสถียรภาพ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการกลับไปสู่ความขัดแย้งในอนาคต

สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมกิจกรรมบรรเทาเพื่อมนุษยธรรม ซึ่งรวมถึงการเพิ่มความร่วมมือกับสหประชาชาติ และองค์การอื่น ๆ ตลอดจนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

๒.๓.๑ เสริมสร้างความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน

๒.๓.๒ ดำเนินการตามโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างขีดความสามารถในพื้นที่ภายหลังความขัดแย้ง

๒.๓.๓ เพิ่มความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมและค่านิยมที่มี
สันติภาพเป็นศูนย์กลาง

๒.๔ ประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่จุดประสงค์หลักของอาเซียน คือ การตอบ
สนองอย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่โดยสอดคล้องกับหลักการด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ
จากภัยคุกคามในทุกรูปแบบ อาชญากรรมข้ามชาติ และความท้าทายข้ามแดน

๒.๔.๑ เสริมสร้างความร่วมมือในการรับมือประเด็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบ
ใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติและความท้าทายข้ามพรมแดนอื่น ๆ

๒.๔.๒ เพิ่มความพยายามในการต่อต้านการก่อการร้ายโดยการให้สัตยาบัน
โดยเร็วและดำเนินการอย่างเต็มที่ ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย

๒.๕ เสริมสร้างความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ และตอบสนอง
ต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

๒.๖ ตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพและทันกาลต่อประเด็นเร่งด่วนหรือ
สถานการณ์วิกฤติที่ส่งผลกระทบต่ออาเซียน

**๓. ภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอก ในโลกที่มีการรวมตัวและ
พึ่งพาอาศัยกันยิ่งขึ้น**

อาเซียนส่งเสริมและรักษาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและเป็นประโยชน์ร่วมกันกับ
ประเทศภายนอก เพื่อให้มั่นใจว่าประชาชนและรัฐประเทศสมาชิกของอาเซียนสามารถอยู่อย่างสันติ
ในโลก ในสถานะที่มีความยุติธรรม เป็นประชาธิปไตย และปรองดอง อาเซียนจะยังคงมองไปยัง
ภายนอก และดำเนินบทบาทที่สำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและในระดับระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริม
ผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน

อาเซียนจะธำรงและรักษาความเป็นศูนย์กลางรวม และบทบาทเชิงรุกในฐานะพลัง
ขับเคลื่อนหลัก ในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาคที่เปิดกว้าง โปร่งใส และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ โดยส่งเสริมความสัมพันธ์กับ
ภายนอกภูมิภาค

๓.๑ ส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนเป็นศูนย์กลางในความร่วมมือระดับ
ภูมิภาคและการสร้างประชาคม

๓.๒ ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เพิ่มพูนกับประเทศภายนอก

๓.๓ เสริมสร้างการปรึกษาหารือและความร่วมมือในประเด็นพหุภาคีที่เป็น ความ
กังวลร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงระหว่างประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พ.ศ. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการเตรียมความพร้อมของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของอาเซียน ได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถเตรียมตัวและมีความพร้อมในการผลักดันผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของไทยในอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งสามารถป้องกันหรือลดผลกระทบตลอดจนความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๑. กรอบแนวคิดทางยุทธศาสตร์

๑.๑ ประชาคมอาเซียนควรเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของไทย

ประเทศไทยจะต้องสามารถใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการรักษาลาประโยชน์แห่งชาติในด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน รวมทั้งการมีสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีคุณภาพเพื่อให้เกื้อหนุนต่อความเจริญ การมีเกียรติศักดิ์ศรี และการส่งเสริมคุณค่าแห่งชาติ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยต้องพยายามรักษาไว้ซึ่งภาพลักษณ์และสถานะความเป็นประเทศที่มีจุดยืนของความเป็นกลาง และยกฐานะเป็นประเทศผู้ให้ ซึ่งจะไปสู่การยอมรับในฐานะผู้นำ

๑.๒ การเตรียมความพร้อมรับมือกับการติดต่อเชื่อมโยงกันมากยิ่งขึ้นในอาเซียน

การอำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน ทั้งการเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงด้านระบบ และการเชื่อมโยงระหว่างประชาชน จะส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายทั้งคนและสินค้าระหว่างประเทศสมาชิกมากขึ้น ซึ่งจะเพิ่มความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และภัยข้ามชาติต่าง ๆ โดยประเทศไทยจะได้รับผลกระทบมากกว่าประเทศอื่น เนื่องจากมีเขตแดนติดกับประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนที่ยังมีปัญหาคความยากจน และมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการชายแดนไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการต่อผลกระทบดังกล่าว ทั้งการเตรียมความพร้อมภายในประเทศ และการร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเน้นความสำคัญของการสร้างมาตรฐานเดียวกันในการบริหารจัดการชายแดน

๑.๓ ปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง แต่มีกลยุทธ์ที่จะรักษาอำนาจในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญ โดยการแลกเปลี่ยนกับการละอำนาจอางส่วนให้สอดคล้องกับความเป็นประชาคม

กฎบัตรอาเซียนมีวัตถุประสงค์หลักในการให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดมากขึ้น มีความเป็นไปได้ว่า ในระยะต่อไปอาจมีการทบทวนหลักการสำคัญดั้งเดิมของอาเซียน เช่น หลักฉันทามติในการหาข้อตกลงใจร่วมกัน และหลักการไม่

แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก ประกอบกับขณะนี้ได้มีการริเริ่มกลไกต่าง ๆ อาทิ กลไกปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และกลไกระงับข้อพิพาทในอาเซียนที่ได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้ไว้ในแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จากทิศทางการพัฒนาของอาเซียนดังกล่าว ประเทศไทยจะต้องหาจุดเหมาะสมในการสละอำนาจบางส่วนให้สอดคล้องกับความเป็นประชาคม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องกำหนดกลไกที่จะรักษาอำนาจในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญ

๑.๔ ใช้ประโยชน์จากความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อเสริม สร้างผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของไทย

เสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค เป็นพื้นฐานของการพัฒนาความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมวัฒนธรรม สามารถเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงของประเทศได้ ประเทศไทยจึงต้องหาหนทางใช้ประโยชน์จากกลไกภายใต้เสาหลักด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมวัฒนธรรม เพื่อช่วยเสริมสร้างผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของชาติ

๒. ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างเอกภาพของอาเซียนและสร้างดุลยภาพทางอำนาจกับมหาอำนาจ

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมให้อาเซียนมีเอกภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ และไทยสามารถใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการสร้างดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจ

แนวทางดำเนินการ

๑. ส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีเอกภาพในท่าที และการดำเนินการต่อประเทศมหาอำนาจ หลีกเลี่ยงไม่ให้อาเซียนแตกเป็นฝักฝ่าย อันเป็นผลจากความขัดแย้งและการแข่งขัน อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค หากมีความขัดแย้งระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศมหาอำนาจนอกภูมิภาคอาเซียน อาเซียนต้องเป็นแกนนำหลักในการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก พร้อม ๆ กับพยายามรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับประเทศมหาอำนาจนอกภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง

๒. รักษาภาพลักษณ์แห่งความเป็นกลางของอาเซียน ดำเนินความร่วมมือกับสหรัฐฯ จีน และประเทศมหาอำนาจอื่นอย่างสมดุล สอดคล้องกับสถานการณ์ พยายามไม่เอนเอียง เข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหวนระแวง

๓. ส่งเสริมให้อาเซียนแสดงบทบาทหลักในการคงไว้ซึ่งเสถียรภาพในภูมิภาคและเป็นศูนย์กลางในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุล โดยใช้ประโยชน์จาก

กรอบความร่วมมือที่มีอยู่ของอาเซียน อาทิ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ประเทศสมาชิกอาเซียน+๑ ประเทศสมาชิกอาเซียน+๓ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus) การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit : EAS) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region : GMS)

๔. ส่งเสริมให้อาเซียนวางบทบาทอย่างเหมาะสมต่อกรณีสหรัฐอเมริกากลับเข้ามา มีบทบาททางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค โดยพยายามให้สหรัฐฯ ดำเนินบทบาทอย่างโปร่งใส ภายใต้กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ควรสนับสนุนให้สหรัฐฯ ใช้ไทยเป็นช่องทางในการมีปฏิสัมพันธ์ด้านความมั่นคงกับอาเซียน โดยอาศัยความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่ไทยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของอาเซียน เฉพาะอย่างยิ่งการมีความร่วมมือในกรอบความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ กับกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (US – Lower Mekong Initiative) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือที่สหรัฐฯ เป็นผู้ริเริ่ม

๕. ส่งเสริมการแสวงหาทางออกต่อปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยสันติวิธี พยายามโน้มน้าวให้ประเทศอาเซียนที่อ้างกรรมสิทธิ์ทับซ้อนกับจีน หลีกเลี่ยงไม่ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันลุกลามไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น และร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนในการสื่อสารให้จีนตระหนักถึงผลเสียในระยะยาว อันจะเป็นผลจากการที่จีนแสดงท่าทีแข็งกร้าวในประเด็นปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

๖. ส่งเสริมความร่วมมือทางกลาโหมในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างจริงจัง โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน เพื่อให้เกิดความพร้อมในการสนับสนุนปฏิบัติการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

๗. ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคในรูปแบบทวิภาคี ระหว่างไทย - มหาอำนาจ และรูปแบบพหุภาคี ระหว่างอาเซียน - มหาอำนาจ โดยเน้นความร่วมมือในการตอบสนองต่อปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ทั้งนี้ ควรผลักดันให้การดำเนินการตามความร่วมมือภายใต้กรอบการประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา และกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงอื่น ๆ นำไปสู่การปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความพร้อมภายในเพื่อรับมือกับการติดต่อเชื่อมโยงในอาเซียน

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างความพร้อมภายในประเทศในการรับมือกับผลข้างเคียงที่จะเกิดขึ้นจากการอำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน

แนวทางในการดำเนินงาน

๑. เพิ่มการให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มีทักษะความรู้และความสามารถที่จำเป็น เช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเป็นประชาคมอาเซียน ทักษะภาษาอังกฤษ และภาษาท้องถิ่นในอาเซียนตามความจำเป็น ตลอดจนความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเชิงเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับระบบตรวจคนเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

๒. เพิ่มความเข้มงวดในการป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองอย่างจริงจัง พัฒนาระบบสารสนเทศการตรวจคนเข้าเมืองให้ทันสมัย เชื่อมโยงทุกด้านและสามารถติดตามตรวจสอบตัวบุคคลและการเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการตรวจสอบ ติดตามบุคคลต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาพำนักในประเทศไทย และให้มีการประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

๓. ปรับปรุง พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการ รวมถึงบทลงโทษที่เหมาะสม ต่อผู้ประกอบการอาชญากรรมข้ามชาติให้มีความทันสมัย ครอบคลุม มีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจังในการปราบปรามกลุ่มขบวนการ องค์กร หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งนี้ โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

๔. บูรณาการการบริหารจัดการชายแดนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับการมีกลไกกลางระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการชายแดน เพื่อให้การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ รวมทั้งการบริหารจัดการชายแดนเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

๕. สนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างอัตรากำลังของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการบริหารจัดการชายแดน เพื่อรองรับผลกระทบจากการเป็นประชาคมอาเซียนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปัญหาที่จะเกิดขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การร่วมมือกับอาเซียนเพื่อรับมือกับการติดต่อเชื่อมโยงในอาเซียน

วัตถุประสงค์: เพื่อให้อาเซียนร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรมในการป้องกันผลข้างเคียงจากการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน โดยเน้นความสำคัญของการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมายและปัญหายาเสพติด

แนวทางในการดำเนินการ

๑. ส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรการในการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการมีระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเฝ้าระวัง และการตรวจตราการเข้า - ออกของคน และสิ่งของที่มีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมข้ามแดนที่จะเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลจากการอำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในภูมิภาค

๒. เพิ่มการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตำรวจ หน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานศุลกากร และหน่วยงานศุลกากรของไทย และประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวน การปราบปรามอาชญากรรม ข้ามแดน การร่วมมือกันในทางอาญา และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น

๓. ดำเนินการเชิงรุกในการแสวงประโยชน์จากกลไกความร่วมมือทั้งระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาค เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด การลักลอบเข้าเมืองและค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยอย่างมากในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มการให้ความสำคัญกับปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอื่นที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อรุนแรงขึ้นในอนาคต

๔. เพิ่มการให้ความสำคัญกับการใช้กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการในกรอบการประชุม ARF และ ADMM - Plus เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงทางทะเล เช่น ปัญหาโจรสลัด อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมืองและค้ามนุษย์ การก่อการร้าย ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มการลักลอบขนส่งยาเสพติดโดยทางเรือในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

๕. ให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงจากการก่อการร้าย และจากการขยายตัวของแนวความคิดหัวรุนแรง โดยส่งเสริมให้อาเซียนมีมาตรการร่วมกันที่เป็นรูปธรรมในการสกัดกั้นการป้องกัน และการตรวจตราข้อมูลความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้าย หรือการแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรงในภูมิภาค โดยมีเป้าหมายในการให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ปลอดภัยจากการก่อการร้าย

๖. ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาขีดความสามารถในการเฝ้าระวังและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโรคติดต่อรุนแรงในภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันผลิตวัคซีนราคาถูกลำหรับโรคติดต่อที่มีการแพร่ระบาดในภูมิภาค เช่น โรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ใหม่ เป็นต้น

๑. ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนรองรับของภูมิภาคในการป้องกันภัย การบรรเทาภัย การระงับภัย และการฟื้นฟูภายหลังการเกิดภัยจากสาธารณภัย ภัยด้านความมั่นคง และสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น ให้ประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การปรับตัวอย่างสมดุลเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างสมดุลในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการที่อาเซียนเป็นองค์กรที่ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดมากขึ้น แต่สามารถรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงแห่งชาติที่สำคัญไว้ได้

แนวทางในการดำเนินการ

๑. ส่งเสริมให้ประเทศในภูมิภาค มีการพัฒนาประชาธิปไตย ระบบธรรมาภิบาล และนิติรัฐ โดยคำนึงถึงจุดแข็งและความพร้อมของไทยและประเทศอาเซียนอื่น ๆ ทั้งนี้ ยังคงให้ยึดหลักการสำคัญของอาเซียนในการเคารพอธิปไตยและไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก

๒. ส่งเสริมการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และมุมมองเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นพื้นฐานที่เข้มแข็งในการเสริมสร้างสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

๓. ให้การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งของไทยกับประเทศอาเซียน ที่เป็นเพื่อนบ้านของไทยยุติลงในระดับท้องถิ่น หรือใช้วิธีการในระดับทวิภาคีในการแก้ไขปัญหา โดยหลีกเลี่ยงการนำข้อพิพาทระดับทวิภาคีเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

๔. ส่งเสริมการใช้กลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของอาเซียน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระดับพหุภาคี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะข้ามชาติ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือในระดับภูมิภาค จึงจะสำเร็จผลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๕. สนับสนุนให้ประเทศในภูมิภาคร่วมกันศึกษา วิจัย และสร้างเครือข่ายนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยให้ความสำคัญกับการศึกษารูปแบบของกลไกระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของภูมิภาคอาเซียน

๖. สนับสนุนการให้ความช่วยเหลือและความจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่เหยื่อของความขัดแย้งในภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันของประเทศอาเซียน ในการจัดหาความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเมื่อเกิดเหตุขัดแย้ง รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการส่งผู้อพยพลี้ภัยหรือผู้พลัดถิ่นฐานกลับไปตั้งรกรากในประเทศบ้านเกิด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างความตระหนักรู้ และทัศนคติที่เหมาะสมต่ออาเซียน

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียน และสามารถดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างความคุ้นเคย ความเข้าใจ และความรู้สึก เป็นมิตรระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

แนวทางในการดำเนินการ

๑. เพิ่มการให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ประเทศอาเซียน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ เพื่อนำไปสู่ การสร้างความเข้าใจและความคุ้นเคยในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับรัฐ

๒. สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์อาเซียนศึกษาในสถาบันศึกษาต่าง ๆ รวมทั้ง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเทศอาเซียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ในทุกมิติ โดยเพิ่มการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้มีงบประมาณ ที่เพียงพอและเหมาะสม

๓. ส่งเสริมการติดต่อสัมพันธ์กันของประชาชนในภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับ กิจกรรมการเชื่อมความสัมพันธ์ของประชาชน ความร่วมมือด้านการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่ออำนวยความสะดวกความร่วมมือของความเป็นพวกพ้องเดียวกันของประชาชนในภูมิภาค

๔. ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความเห็นใจประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนแก้ไขทัศนคติเชิงลบ และอคติทางชาตินิยมที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เพิ่ม การให้ความสำคัญกับการหลีกเลี่ยงคำพูด ข้อเขียน หรือการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกหรือ สร้างความเข้าใจผิด จนทำให้เสียมิตรภาพโดยไม่จำเป็น

๕. ให้ความสำคัญกับการผูกมิตรระยะยาวกับประเทศเพื่อนบ้าน เฉพาะอย่างยิ่งกับ ประเทศที่มีระดับการพัฒนาน้อย และอ่อนแอกว่าไทย ไม่หวังประโยชน์ในระยะสั้นอย่างฉาบฉวย ทางเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร ดำเนินการอย่างแบบค้ายเพื่อให้เกิดสัมพันธไมตรี โดยเพิ่มการให้ ความสำคัญกับมิติทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะร่วมกัน ได้แก่ การส่งเสริมการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวิชาการของไทยเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ประโยชน์จากองค์กร สถาบันทางศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม ทั้งภาคราชการและเอกชน

๖. เพิ่มการให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อสังคมของนักธุรกิจหรือองค์กรธุรกิจ ของไทยที่เข้าไปทำการค้าการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีระดับพัฒนา น้อยและอ่อนแอกว่าไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นส่วนช่วยในการแก้ไขทัศนคติเชิงลบและความหวาด ระวัง ที่ประเทศเหล่านี้ยังคงมีต่อประเทศไทย

๗. ให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามา ทำงานในประเทศไทย เฉพาะอย่างยิ่งการดูแลไม่ให้แรงงานต่างด้าวถูกผู้จ้างเอารัดเอาเปรียบ การดูแล

สิทธิด้านการศึกษา สิทธิด้านการสาธารณสุข และสิทธิอื่นๆ โดยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและให้เพื่อนบ้านและอาเซียนมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย

แนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

กระทรวงกลาโหมได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น และลดความหวาดระแวงระหว่างประเทศในภูมิภาค

๑.๒ เพื่อสร้างความโปร่งใสในการป้องกันประเทศ อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างประเทศ

๑.๓ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน มิตรประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อม สร้างสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความก้าวหน้า และความสงบสุขร่วมกัน และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘

๑.๔ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องพรมแดนโดยสันติ และลดโอกาสของการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อาทิ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเล และความขัดแย้งในการอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ

๑.๕ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในภารกิจระหว่างประเทศ และการขยายบทบาทในเวทีระดับนานาชาติของกองทัพ อันจะเป็นการเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ อาทิ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ การให้ความร่วมมือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และการรักษาความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

๒. เป้าหมาย

กระทรวงกลาโหมสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการเตรียมการด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการต่าง ๆ ได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และรองรับในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

๓. แนวทางปฏิบัติ

๓.๑ การพัฒนาคน

๓.๑.๑ พัฒนาการศึกษากำลังพลในกองทัพให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

๓.๑.๒ พัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของชาติในอาเซียน

๓.๑.๓ การปรับปรุงหลักสูตรทางทหาร เพื่อให้รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

๓.๒ การพัฒนาปรับปรุงด้านการจัดทำงบประมาณ

ปรับปรุงแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี ของกระทรวงกลาโหม และหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘) และแผนปฏิบัติราชการประจำปีให้สามารถตอบสนองและสามารถรองรับต่อภารกิจในความรับผิดชอบ และสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๓.๓ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

๓.๓.๑ บูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีการจัดทำไว้อยู่แล้ว เช่น การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมผู้บัญชาการเหล่าทัพ การแข่งขันยิงปืนอาเซียน การประชุมเจ้ากรมข่าวทหารอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมเจ้ากรมยุทธการทหารอย่างไม่เป็นทางการ เป็นต้น

๓.๓.๒ ดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus : ADMM - Plus) ทั้ง ๕ ฉบับ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยจัดทำแผนงานงบประมาณเพื่อรองรับทั้ง ๕ ด้าน กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี ของกระทรวงกลาโหมและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘) และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวงกลาโหมและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ๒๕๕๗ และ ๒๕๕๘)

๓.๓.๓ จัดตั้งกลไกในการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียนและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกลไกหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ รวมถึงอาจจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการสร้างความไว้วางใจ สถาบันด้านการศึกษา และวิจัยงานด้านอาเซียนเพิ่มเติม หรือการปรับปรุงกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่ล้าสมัย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน เป็นต้น

๓.๓.๔ ปรับปรุงแผนป้องกันประเทศ และภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดนให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ด้วยการเตรียมความพร้อมของหน่วย ยุทธภัณฑ์ บุคลากรให้มีความเป็นสากลและสามารถรองรับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของอาเซียนในภาพรวมได้

๓.๓.๕ สนับสนุนการเป็นประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ด้วยการใช้ศักยภาพและขีดความสามารถที่มีอยู่ของกระทรวงกลาโหม

งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง

๑. นพพร อัจฉริยวนิช และเพื่อน (๒๕๕๕) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการสำเร็จในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ความร่วมมืออาเซียนตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักกันสามดีทำให้อาเซียนพัฒนาไปอย่างช้า ๆ การประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียนเป็นการมองการณ์ไกลของผู้นำประเทศสมาชิกที่เห็นถึงความจำเป็นของการร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งเพื่อรับมือกับสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับกลุ่มและเร่งรัดการรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่ม แต่การสร้างประชาคมอาเซียนยังมีอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาค ปัญหาเศรษฐกิจโลก ภัยพิบัติ ช่องว่างการพัฒนาและความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิกที่สำคัญคือ การยึดมั่นในผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศสมาชิก ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก รวมทั้งภาคเอกชนได้จัดการประชุมสัมมนาเรื่องประชาคมอาเซียนและผลกระทบรวมทั้งการเตรียมความพร้อมของไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้สังคมไทยรับรู้เรื่องประชาคมอาเซียนและสิ่งที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ มากขึ้น

การวิจัยได้พบว่า ประเทศไทยมีจุดแข็งที่นโยบายต่างประเทศ การทูตไทยเป็นที่ยอมรับของประชาคมระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจไทยที่มีพื้นฐานที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องนับจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคในปี ๒๕๔๐ โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นโอกาสให้ภาคเอกชนไทยได้ขยายตลาดสำหรับสินค้าไทย และเพิ่มพูนประสบการณ์ทำธุรกิจการค้า และการลงทุนข้ามชาติ อุปนิสัยของคนไทยที่ชอบประนีประนอมและการเป็นสังคมเปิดทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม คนไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดี แต่จุดอ่อนที่สำคัญคือ ระบบการเมืองไทยยังไม่มีเสถียรภาพ สังคมไทยมีความแตกแยกทางความคิดทางการเมืองอย่างมาก ไทยยังเปราะบางต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ และยาเสพติด ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในระดับปานกลางขาดการสนับสนุนนโยบายการวิจัยและการพัฒนาอย่างจริงจัง กฎหมายประกอบธุรกิจ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ไม่พัฒนาตนเอง สถาบันการศึกษาไม่สามารถผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน คนไทยไม่ชอบทำงานเป็นทีม ชอบคิดเชิงตั้งรับมากกว่าคิดเชิงรุก ขาดวินัยและคุณธรรม และมีความรู้ภาษาอังกฤษไม่ดีนัก

ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยได้แก่ การพัฒนาใน ๓ เรื่องหลักคือ การพัฒนาคน การพัฒนาระบบ และ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้หลายประการ อาทิ การกำหนดให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ การยกระดับคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและระเบียบข้อบังคับแห่งชาติ การสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ การจัดตั้งหน่วยประสานงานเรื่องความร่วมมืออาเซียน (ASEAN unit) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอาเซียนแห่งชาติ และเปิดโทรศัพท์สายด่วน ASEAN call center การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแห่งชาติ และการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการเชื่อมโยงไทยกับภูมิภาค

๒. นเรศวร สังข์วรรณะ (๒๕๕๕ : ๘๕ – ๘๗) ได้กล่าวในบทสรุปการวิจัยเรื่องการเตรียมกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ไว้ว่า มีปัจจัยหลักที่คาดว่าจะกระทบต่อความมั่นคงในการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่

๒.๑ ภัยรูปแบบใหม่ (การก่อการร้าย การลักลอบขนอาวุธ การลักลอบค้ายาเสพติด การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ภัยพิบัติต่างๆ)

๒.๒ ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิกสมาคมอาเซียนทำให้มองเพื่อนบ้านอาจเป็นศัตรู

๒.๓ ช่องว่างระหว่างประเทศที่รัวรัวกับประเทศยากจน

๒.๔ กลุ่มก่อการร้ายหัวรุนแรงอาจแฝงการสู่ประเทศอื่นในรูปแบบต่างๆ เช่น นักท่องเที่ยว ผู้ขายแรงงาน เป็นต้น

๒.๕ ปัญหาในทะเลจีนใต้อาจเป็นสาเหตุให้ประเทศมหาอำนาจเข้ามามีอิทธิพลในย่านนี้

๒.๖ ปัจจัยด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับความมั่นคง

๒.๗ ปัญหาการบุกรุกที่ดินของชาวต่างชาติที่ใช้นคนไทยที่รู้เท่าไม่ถึงการเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน

๒.๘ ปัญหาโจรสลัด

ทั้งนี้ ยังได้สรุปว่า การเตรียมกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นั้น เหล่าทัพต้องมีการเตรียมความพร้อมด้าน พัฒนากำลังพลให้มีความรู้ภาษาอังกฤษ มีการใช้ยุทธโศปกรณ์ร่วมกัน ยุทธวิธีมุ่งสู่การปฏิบัติร่วมและผสมเป็นสำคัญ

๓. ก่อเกียรติ พิทักษ์วงศ์ (๒๕๕๔ : ๕๖ – ๕๘) ได้กล่าวในบทสรุปการวิจัยเรื่อง บทบาทกองทัพไทย : กรณีศึกษาเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ไว้ว่า บทบาทกองทัพไทยและประชาคมอาเซียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกัน โดยที่บทบาทต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิม ซึ่งกำหนดไว้ตามพันธกิจ ๔ ประการ ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความมั่นคงภายในประเทศและการช่วยพัฒนาประเทศ พบว่าด้านการ

ป้องกันประเทศกองทัพไทยสามารถปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์ สำหรับบทบาทต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในกรอบของอาเซียน ๕ ด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การรักษาสันติภาพการก่อการร้าย การต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาความปลอดภัยทางทะเล การแพทย์ทหาร พบว่าสามารถดำเนินการได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาและไม่มี ความชัดเจนทั้งด้านกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ และความชัดเจนด้านความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติรวมทั้งขั้นตอนวิธีการปฏิบัติและความร่วมมือในเวทีการเมืองและความมั่นคงทาง การทหารระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาปรับปรุง บทบาทของกองทัพไทย ว่ากองทัพไทยจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัจจัยรอบด้านในทุกมิติ ซึ่งปัญหาส่วน ใหญ่ในการปฏิบัติงานจะอยู่ที่การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ปัจจัยทั้ง ๗ ประการ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กร ได้แก่

แนวทางด้านยุทธศาสตร์ (Strategy) : กองทัพไทยควรกำหนดยุทธศาสตร์ทหารใน ลักษณะบูรณาการเป็นเอกภาพ ซึ่งทุกเหล่าทัพต้องร่วมกันกำหนดอย่างจริงจังเพื่อมุ่งตอบสนองภัย คุกคามทุกรูปแบบและสร้างความร่วมมือ ในระดับทวิภาคีและพหุภาคีคู่ขนานกัน เพื่อรักษา ผลประโยชน์แห่งชาติชาติ

แนวทางทางด้านโครงสร้าง (Structure) : กองทัพไทยควรปรับโครงสร้างให้มี เอกภาพมากขึ้นกว่าเดิมมุ่งสู่การรวมศูนย์ ทั้งในระดับนโยบายและการกระจายอำนาจในการปฏิบัติ ปรับการจัดให้มีการคล่องแคล่วอ่อนตัวอย่างแท้จริงและเป็นสากลหรือมาตรฐานในระดับภูมิภาค อาเซียน เพื่อให้สามารถรวมกำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แนวทางทางด้านระบบ (System) : ควรเตรียมการศึกษาวิจัยร่วมกันในการพัฒนา ระบบงานต่างของกองทัพไทยให้เป็นไปในทิศทาง หรือในกรอบของสมาชิกอาเซียน หากมีความ แตกต่างทางกระบวนการทำงานหรือขั้นตอนการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน ย่อมจะส่งผลให้เกิด การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกัน

แนวทางทางด้านรูปแบบ (Style) : ควรกำหนดรูปแบบการทำงานตามวัฒนธรรม องค์กรของกองทัพไทยและเหล่าทัพต่างๆ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับแนวทางของ สมาชิกอาเซียนอย่างเหมาะสมเป็นไปในทิศทางเดียวกับชาติอาเซียน

แนวทางทางด้านบุคลากร (Staff) : การคัดเลือกบุคลากรเข้ารับราชการต้อง ยุติธรรมและเหมาะสม เน้นความรู้ความสามารถทางด้านในด้านต่างๆอย่างแท้จริงและเพียงพอเพื่อให้ สามารถทำงานร่วมกับมิตรประเทศได้และเป็นที่ยอมรับกับสมาชิกอาเซียน ในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน

แนวทางทางด้านทักษะ (Skill) : กองทัพไทยต้องพัฒนาและสร้างมาตรฐานความชำนาญการเชิงทักษะที่มีลักษณะเป็นถึงผู้เชี่ยวชาญ ในระบบงานของกองทัพและการหมุนเวียนกำลังพลในระดับต่างๆ ให้เหมาะสมและมีการฝึกแลกเปลี่ยนกับมิตรประเทศอย่างต่อเนื่อง

๔. การบรรยายของ รศ.ดร.ประภัสสร เทพชาตรี ในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.๒๕๕๘” สรุปดังนี้

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นั้นมีความสำคัญต่อประเทศไทยมาก โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการรวมตัวของกลุ่มอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นมหาอำนาจเศรษฐกิจโลก

ความสำคัญของอาเซียนต่อประเทศไทย ได้แก่

๑. การค้า

๒. การผลักดันตัวเองของอาเซียนขึ้นมาเป็นขั้วเศรษฐกิจโลก

๓. อำนาจการต่อรอง

๔. อาเซียนเป็นแกนกลางสถาปัตยกรรมของภูมิภาค

๕. ด้านความมั่นคง

๖. ด้านสังคมวัฒนธรรม

๗. ประชาคมอาเซียน ครอบคลุมเดียวกัน บ้านหลังเดียวกัน

ผลกระทบและการปรับตัวของไทย ผลกระทบในภาพรวม ได้แก่

๑. เมื่อเกิดประชาคมอาเซียน ความร่วมมือจะเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน

๒. การติดต่อระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนจะเพิ่มมากขึ้น

๓. ข้าราชการเกือบทุกกระทรวง ทบวง กรม จะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของอาเซียนมากยิ่งขึ้นจึงต้อง มีการปรับตัวเพื่อให้ทันกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ

๔. ระบบราชการไทยต้องทำงานให้ทันกับระบบราชการของประเทศอาเซียนอื่น ๆ

๕. ภาคส่วนต่าง ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และหน่วยงานราชการของไทยต้องเปิดกว้างมากขึ้นในการดึงเอาภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม

การปรับตัวของภาคราชการไทย คือ

๑. ต้องรู้เรื่องอาเซียนมากขึ้น

๒. ต้องรู้จักประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

๓. ต้องรู้ภาษาประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

๔. ต้องเปลี่ยน mentality ต่อประเทศเพื่อนบ้าน

๕. ต้องสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน

๖. สร้างคนรุ่นใหม่ที่มีมองประเทศเพื่อนบ้านในแง่บวก ไม่ใช่มองเป็นศัตรู

๙. ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของอาเซียน ซึ่งในอนาคตปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ภาคราชการไทยต้องริบปรับตัวในด้านทักษะภาษาอังกฤษ

๑๐. ให้ความสำคัญกับ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

๑๑. สิทธิเสรีภาพของประชาชน จะได้รับการปกป้องดีขึ้น

๑๒. จะมีข้อตกลงมากขึ้น

๑๓. ความขัดแย้งจะลดลง เพราะอาเซียนจะมีกลไกป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง

๕. คำบรรยายเกี่ยวกับแนวความคิดในการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย ของ พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์ วุฒิสมาชิก เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อวันที่ ๒๔ – ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรม สักกุกเดือน เขาใหญ่ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา สรุปดังนี้

ภายใต้บทบัญญัติของประชามติการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ยึดแนวคิดของ “การปฏิรูประบบงานความมั่นคง” (Security Sector Revolution – SSR.) และ “ธรรมาภิบาลในระบบงานความมั่นคง” (Security Sector Governance – SSG.) ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถรองรับความท้าทายในยุคใหม่ที่มีความซับซ้อน และขยายบริบทไปสู่มิติของสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นบรรทัดฐานการอยู่ร่วมกัน จึงควรมีการเตรียมการ ดังนี้

๕.๑ ศึกษาและวิเคราะห์หลักการของ SSR./SSG. และกฎบัตรอาเซียน เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิรูปกองทัพไทยอย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

๕.๒ ศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และค่านิยมของประเทศสมาชิกเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สมบูรณ์แบบ

๕.๓ ดำรงการพัฒนาความเป็นมืออาชีพในทางทหารของบุคลากร เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่อง SSR./SSG. และสามารถใช้กำลังทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของชาติ

๕.๔ พัฒนานักการทหารให้รอบรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นนักเจรจาต่อรองที่ชาญฉลาดในด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องอธิปไตยเหนือชาติ

๕.๕ พัฒนาบุคลากรของกองทัพไทยให้มีขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางของอาเซียน และจัดให้มีล่ามทุกภาษาของประเทศในอาเซียน ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๖ พัฒนายุทธศาสตร์และหลักนิยมในการใช้กำลังทหารนอกเหนือจากสงคราม (Military Operations Other Than War – MOOTW.) ที่เหมาะสมกับความท้าทายใหม่ ทั้งในระบบการรวบรวมและรบบผสม

๕.๗ ปฏิรูปโครงสร้างกองทัพให้สอดคล้องกับหลักนิยมที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถรองรับภารกิจด้านความมั่นคงในมิติใหม่ และมีการฝึกให้สามารถปฏิบัติภารกิจนั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๘ พัฒนารูปแบบและกำหนดกลไกทางทหารเพื่อระงับข้อพิพาทด้วยสันติวิธี

๖. การเตรียมความพร้อมของกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ได้กล่าวสรุปว่ากองบัญชาการกองทัพไทย ได้กำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่สำคัญไว้ ๓ แนวทาง ได้แก่

๖.๑ แนวทางการพัฒนาด้านกำลังพล

การพัฒนาการฝึกและศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาของชาติอาเซียนของกำลังพลให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือเพื่อยกระดับสู่อาเซียนการจัดการฝึกพร้อม/ผสมกับกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียน การจัดทำหลักสูตรการฝึกศึกษาทางทหารที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษากับกองทัพอาเซียน และการให้ความรู้เกี่ยวอาเซียนให้กับหน่วยต่าง ๆ

๖.๑.๑ การพัฒนาการฝึกและศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาของชาติอาเซียนของกำลังพลให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

๖.๑.๒ การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือเพื่อยกระดับสู่อาเซียน

๖.๑.๓ การจัดการฝึกพร้อม/ผสมกับกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียน

๖.๑.๔ การจัดทำหลักสูตรการฝึกศึกษาทางทหารที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน

๖.๑.๕ การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษากับกองทัพอาเซียน

๖.๑.๖ การให้ความรู้เกี่ยวอาเซียนให้กับหน่วยต่าง ๆ

๖.๒ แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

การปรับปรุงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศและกฎระเบียบต่างๆ การปรับปรุงกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรมกับกองทัพในอาเซียน การดำเนินการด้านเอกสารตามกรอบแนวทาง ADMM และ ADMM Plus การจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ การเสริมสร้างแผนงานให้กับกองกำลังป้องกันชายแดน และการจัดหาชุดโพรปอร์ตให้ เป็นมาตรฐาน

- ๖.๒.๑ การปรับปรุงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศและกฎระเบียบต่างๆ
- ๖.๒.๒ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ๖.๒.๓ การดำเนินกิจกรรมกับกองทัพในอาเซียน
- ๖.๒.๔ การดำเนินการด้านเอกสารตามกรอบแนวทาง ADMM และ ADMM Plus
- ๖.๒.๕ การจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจ
- ๖.๒.๖ การเสริมสร้างแผนงานให้กับกองกำลังป้องกันชายแดน
- ๖.๒.๗ การจัดหายุทธโศปกรณณ์ให้เป็นมาตรฐาน

๖.๓ แนวทางการเตรียมการด้านงบประมาณ

- ๖.๓.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี
- ๖.๓.๒ การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ๑ ปี ของกองบัญชาการกองทัพไทย

๗. การเตรียมความพร้อมของกองทัพบกเพื่อรองรับการสู่ประชาคมอาเซียน

ในปี ๒๕๕๘ กลุ่มประเทศอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งนับเป็นความท้าทายสำคัญของกองทัพ โดยกองทัพบก เป็นกลไกสำคัญภายใต้กรอบของกระทรวงกลาโหม และกองทัพไทยในเสาหลักด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในการสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้แก่อีกสองเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้ทั้งสามเสาหลักถูกขับเคลื่อนควบคู่ไปได้อย่างสมดุล ในการที่จะนำพาอาเซียนก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น นับจากนี้ไป การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนอาจนำมา ซึ่งผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติรูปแบบต่างๆ การป้องกันและแก้ไขปัญหามีความซับซ้อนและต้องการความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ มากขึ้น โดยในปัจจุบันกองทัพบก อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในห้วงที่ผ่านมา กองทัพบก ได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในลักษณะการดำเนินการคู่ขนานเพื่อรอความชัดเจนในระดับนโยบายของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย มาโดยลำดับ (กองนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบก, อัฒสํานา, ๒๕๕๗)

สำหรับการดำเนินการในส่วนของกองทัพบก นั้น ได้วิเคราะห์ผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยและบทบาทหน้าที่ของ ทบ. ที่เกิดขึ้นจากการเป็นประชาคมอาเซียน ออกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) ผลกระทบต่อการปรับปรุงและพัฒนา กองทัพบก ได้แก่ การมีส่วนร่วมของกองทัพบก ในการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เพิ่มมากขึ้น จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่กองทัพบก จะได้พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงาน และกองทัพ เพื่อเข้าร่วมการดำเนินงานความร่วมมือในเรื่องต่างๆ อาทิ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter Terrorism : CT) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Operations : PKOs) การแพทย์ทางทหาร (Military

Medical : MM) ๑๓๗ และ ๒) ผลกระทบที่ก่อให้เกิดความท้าทายกับกองทัพบก ได้แก่ ปัญหาภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำผิดกฎหมาย เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในเรื่องต่างๆ จากการเป็นประชาคมอาเซียน อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาการลักลอบค้าอาวุธสงคราม ปัญหาการค้ามนุษย์ ฯลฯ ซึ่ง กองทัพบก จำเป็นต้องพิจารณาเตรียมการเพื่อรองรับกับภัยคุกคามในลักษณะดังกล่าว

แนวทางการดำเนินการโดยทั่วไป เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินการในภาพรวมของกองทัพบก จำนวน ๖ ข้อ ได้แก่ ๑) การยึดถือกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้อง ๒) การดำเนินการให้สอดคล้องกับกรอบการประชุม ADMM และ ADMM – Plus ๓) การเสริมสร้างกลไกความสัมพันธ์และความร่วมมือที่มีอยู่เดิม ๔) การกำหนดกลไกความสัมพันธ์และความร่วมมือขึ้นใหม่ ๕) การพิจารณาใช้ศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพบกที่มีอยู่ และ ๖) กำหนดกิจกรรม รวมถึงความต้องการงบประมาณ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในส่วนที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินการเฉพาะด้าน จำนวน ๖ ด้าน ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ไปจนถึงปี ๒๕๕๘ อย่างชัดเจน โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่

๗.๑ ด้านกำลังพล

๗.๑.๑ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน และการเพิ่มพูนทักษะด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน

๗.๑.๒ การขยายความร่วมมือทางการศึกษาให้มากขึ้น เช่น การแลกเปลี่ยนครูผู้สอน

๗.๑.๓ การสนับสนุนที่นั้งศึกษาในหลักสูตรหลัก ได้แก่ วิทยาลัยการทัพบก โรงเรียนเสนาธิการทหารบก และหลักสูตรของโรงเรียนเหล่า/สายวิทยาการ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานตามกรอบงบประมาณต่อไป และ

๗.๑.๔ การพิจารณาการใช้และศึกษาผลกระทบที่เกิดจากกฎหมายกฏระเบียบ และข้อบังคับซึ่งเป็นเครื่องมือรองรับในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย โดยเฉพาะกฎหมายด้านความมั่นคง และกฎหมายระหว่างประเทศ

๗.๒ ด้านการข่าว

๗.๒.๑ สนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงบนพื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนการประสานจัดทำข้อมูลกลางในเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียน เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การกระทำผิดกฎหมาย และอาชญากรรมข้ามชาติ

๓.๒.๒ เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการทหารและแนวทางการทูต โดยฝ่ายทหาร (Defense Diplomacy) เพื่อสร้างความไว้วางใจ และป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

๓.๒.๓ เตรียมความพร้อมบุคลากรและระบบงานด้านการข่าว เพื่อรองรับภัยคุกคามที่มีแนวโน้มว่าจะมีความซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับกองทัพบก กลุ่มประเทศอาเซียนในประเด็นข่าวสารที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและภูมิภาคอาเซียน

๓.๒.๔ พิจารณาความเหมาะสมในการขยายความสัมพันธ์ทางการทหารเพิ่มจากที่มีอยู่ โดยดำเนินการจัดตั้งสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกให้ครบในทุกประเทศสมาชิก

๓.๒.๕ พิจารณาศึกษาข้อมูลเชิงลึกด้านความมั่นคง เช่น ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศสมาชิก เพื่อประโยชน์ในด้านการประสานงาน การเสริมสร้างความร่วมมือ และการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ,

๓.๒.๖ ศึกษาข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะประเทศที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรมของชาวมุสลิม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และเสนอแนะท่าทีหรือแนวทางการปฏิบัติ ที่เหมาะสมให้กับกองทัพบกในการปฏิบัติต่อชาวต่างชาติได้อย่างเหมาะสม

๓.๒.๗ พิจารณาความเหมาะสมและความจำเป็นในการปรับปรุงบทบาทหรือหน้าที่ของส่วนราชการในสายงานด้านการข่าวของกองทัพบก เพื่อรองรับงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่อาจมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

๓.๓ ด้านยุทธการ

๓.๓.๑ การพิจารณาทบทวนแผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ในส่วนของกองทัพบก

๓.๓.๒ การผลักดันการนำระบบข้าราชการพลเรือนกลาโหมมาใช้อย่างเป็นทางการ

๓.๓.๓ การปรับปรุงโครงสร้าง การปรับปรุงอัตรา และการจัดตั้งหน่วยเพิ่มเติม เพื่อปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ การต่อต้านการก่อการร้ายสากล การปฏิบัติการรักษาสันติภาพและการแพทย์ทางทหาร

๓.๓.๔ การดำรงสภาพความพร้อมรบของหน่วยให้มีความพร้อมรบด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแผนการใช้กำลังตามขั้นตอนของแผนเผชิญเหตุ และแผนป้องกันประเทศ และการเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๗.๓.๕ การจัดเตรียมกลไกทางด้านการฝึก เพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงรุกกับประเทศในกลุ่มอาเซียนให้ได้ทุกระดับ โดยพิจารณาขยายความร่วมมือที่มีอยู่เดิม ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีให้ครอบคลุมทุกประเทศสมาชิก

๗.๓.๖ การเสริมสร้างความร่วมมือกับกองทัพกลุ่มประเทศอาเซียน ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักนิยมน่วมกัน รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้าน การป้องกันประเทศ

๗.๓.๗ การศึกษาความจำเป็น และผลกระทบในการปรับปรุงการปฏิบัติ ตามแนวความคิดในการสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดนของกำลังป้องกันชายแดน พร้อมทั้งพิจารณาปรับรายละเอียดและความเข้มข้นของการปฏิบัติตามความจำเป็น

๗.๓.๘ การเพิ่มขีดความสามารถของ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก โดยอาจพิจารณาการพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสาร การจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ/แนวทางปฏิบัติร่วม หรือแผนในการปฏิบัติการร่วม สำหรับภารกิจต่างๆ ตามกรอบนโยบายของหน่วยเหนือ อาทิ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ การต่อต้านการก่อการร้าย การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และ การแพทย์ทางทหาร

๗.๔ ด้านส่งกำลังบำรุง

๗.๔.๑ การส่งเสริมและขยายความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา ยุทโธปกรณ์

๗.๔.๒ การจัดเตรียมแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในการผลิตอาวุธและ ยุทโธปกรณ์ในการป้องกันประเทศ

๗.๔.๓ การให้ความสำคัญกับการส่งกำลังบำรุงร่วมตามประเภทและ ลักษณะของสิ่งอุปกรณ์

๗.๔.๔ การทบทวนหลักนิยมน เอกสาร ตำรา และคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการส่ง กำลังบำรุงร่วม

๗.๔.๕ การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการส่งกำลังบำรุงให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น และ

๗.๔.๖ การจัดทำแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านยุทโธปกรณ์ร่วมกับ ทบ.ประเทศสมาชิกอาเซียน โดยให้ความเร่งด่วนสำหรับการให้ความช่วยเหลือประชาชนและ บรรเทาภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น

๗.๕ ด้านกิจการพลเรือน

๗.๕.๑ การส่งเสริมมาตรการรักษาความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค อย่างยั่งยืน และการพัฒนาเพื่อความมั่นคง โดยการขยายผลสู่เวทีอาเซียน เช่น การน้อมนำหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริที่ กองทัพบกได้นำไปใช้พัฒนาอย่างยั่งยืนและได้รับการยอมรับในติมอร์ตะวันออก กัมพูชา สปป.ลาว และชูดาน เป็นต้น

๗.๕.๒ การส่งเสริมการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) โดยการสร้างกรอบความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตลอดจนการฝึกอบรม/ผสมของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน

๗.๕.๓ การส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนากฎเกณฑ์เพื่อการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคร่วมกัน

๗.๕.๔ การพัฒนาทางด้านภูมิศาสตร์ โครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่และเป็นแนวทาง

๗.๕.๕ การให้ความสำคัญเร่งด่วนในการประชาสัมพันธ์บทบาทของกองทัพบก กับการเป็นประชาคมอาเซียนทางสื่อทุกชนิด รวมทั้งการใช้ช่องทางเสนาสนเทศเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอ ให้กับกำลังพลตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารบก รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นประชาคมอาเซียน

๗.๖ ด้านปลัดบัญชี

๗.๖.๑ การพิจารณาความเหมาะสมในปรับปรุงแผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี หรือแผนปฏิบัติการประจำปี ให้มีความสอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน ในประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ ๔ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ

๗.๖.๒ การเสริมสร้างหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้เป็นแนวทางในการทำงานและยกระดับธรรมาภิบาลของกองทัพบก ให้อยู่ในระดับที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน

๗.๖.๓ การพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงบุคลากรมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่มเปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์

๘. การเตรียมความพร้อมของกองทัพบกเพื่อรองรับการสู่ประชาคมอาเซียน

รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) ซึ่งมี ๔ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ๑) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง ๒) การลดความเหลื่อมล้ำ ๓) การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ๔) การสร้างความสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ และต่อมารัฐบาลได้มียุทธศาสตร์ในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน จำนวน ๘ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้า บริการ การค้า และการลงทุน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนากฎหมาย กฎ และระเบียบ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้าง

ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การเสริมสร้างความมั่นคง และยุทธศาสตร์ที่ ๘ การเพิ่มศักยภาพ ของเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน และภายหลัง ได้มีการบูรณาการทั้ง ๒ ยุทธศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งกระทรวงกลาโหมเกี่ยวข้องกับด้าน ยุทธศาสตร์ที่ ๗ เรื่อง การเสริมสร้างความมั่นคง โดยสรุป ดังนี้ (กรมยุทธการทหารเรือ, อัดสำเนา, ๒๕๕๗)

๘.๑ เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ

๘.๑.๑ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง

๘.๑.๒ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ สมาชิกอาเซียน อาทิจานนิตวิวิทยาศาสตร์ การปราบปรามยาเสพติดการค้ามนุษย์ การปราบปรามการฟอกเงิน และโรคอุบัติใหม่

๘.๑.๓ เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อม การเมืองและความมั่นคง อาทิจ ความร่วมมือจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ

๘.๑.๔ เสริมสร้างความร่วมมือทหาร-พลเรือน และการฝึกซ้อมการบริหารจัดการภัยพิบัติ และสถานการณ์ฉุกเฉิน

๘.๒ การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล

๘.๒.๑ พัฒนาระบบเฝ้าตรวจชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล

๘.๒.๒ บูรณาการการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ชายแดน เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านการป้องกันทางทหารและความมั่นคงอาเซียนมีประสิทธิภาพ

๘.๓ ธรรมชาติ โดยส่งเสริมธรรมชาติในทุกภาคส่วน

๘.๔ ปัจจัยสนับสนุน

๘.๔.๑ ส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน

๘.๔.๒ จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านความมั่นคง อาทิจ การละเมิดสิทธิมนุษยชน อาชญากรรมข้ามชาติ

๕. การเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศเพื่อรองรับการสู่ประชาคมอาเซียน

เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๗ กรมยุทธการทหารอากาศ ได้ส่งสำเนาเอกสารว่าด้วยการเตรียมของกองทัพอากาศ สรุปสาระสำคัญว่า กองทัพอากาศ ตระหนักในความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนผู้บัญชาการทหารอากาศ ปี ๒๕๕๖ กำหนดให้มีหน่วยรับผิดชอบงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ตลอดจนสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับกำลังพล

เพื่อรองรับการปฏิบัติงานภายใต้เสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคงของประชาคมอาเซียนให้มีความสมบูรณ์สูงสุด และเกื้อกูลต่อความเข้มแข็งด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม เพื่อให้การจัดตั้งกลไกในการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียนของกองทัพอากาศตามนโยบายเร่งด่วนที่ให้มิหนว่ยรับผิดชอบงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอาเซียนกองทัพอากาศ และสำนักงานอาเซียนกองทัพอากาศ

๕.๑ เพื่อให้การจัดตั้งกลไกในการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียนของกองทัพอากาศเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม จึงจัดตั้งหน่วยรับผิดชอบงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ดังนี้

๕.๑.๑ คณะกรรมการอาเซียนกองทัพอากาศ มีหน้าที่ กำหนดแนวทาง และวางแผนการปฏิบัติ รวมถึงอำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลการดำเนินการเกี่ยวกับอาเซียนของกองทัพอากาศ ตลอดจน ติดตามและประเมินผล โครงการและงบประมาณในการดำเนินการเกี่ยวกับอาเซียนของกองทัพอากาศให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บัญชาการทหารอากาศ และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ คณะกรรมการอาเซียนกองทัพอากาศมีการจัดตั้ง คณะอนุกรรมการอาเซียนกองทัพอากาศ จำนวน ๒ คณะ ได้แก่

๕.๑.๑.๑ คณะอนุกรรมการอาเซียนกองทัพอากาศด้านความร่วมมือร่วม มีหน้าที่ ประสานงาน กำกับดูแล และบูรณาการการดำเนินการในรูปแบบของ Air Working Group และงานด้านความร่วมมือต่าง ๆ ของกองทัพอากาศ กับ กองทัพอากาศในภูมิภาคอาเซียน ร่วมกับ คณะผู้เชี่ยวชาญ ๖ ด้าน ตามความร่วมมือในกรอบ ADMM-Plus

ปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่ในรูปแบบของ คณะทำงานร่วมกองทัพอากาศ (Air Working Group) เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ก่อให้เกิดความร่วมมือทางทหารต่อกันในอนาคต จำนวน ๘ ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มาเลเซีย ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

๕.๑.๑.๒ สำนักงานอาเซียนกองทัพอากาศ มีหน้าที่ ดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียนของ ทอ. ในการดำเนินการธุรการ สนับสนุนและการบริการ รวมถึงวางแผนการใช้งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ตลอดจน ประสานงานหน่วยเกี่ยวข้องตามแผนงาน/โครงการ รวมถึงดำเนินงานตามที่ได้รับมอบจากคณะกรรมการฯ

๕.๒ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศที่มีศักยภาพและความสามารถครอบคลุมทุกมิติในประชาคมอาเซียน (Comprehensive Capacity and Capability Air Force in ASEAN Community)”

๕.๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมของกองทัพอากาศในประชาคมอาเซียน

เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ กองทัพอากาศได้รับการพัฒนาสมรรถนะและความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

๕.๒.๑.๑ กำลังพลกองทัพอากาศได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ และความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

๕.๒.๑.๒ กองทัพอากาศมีกลไกการขับเคลื่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ

๕.๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในกลุ่มอาเซียน

เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในกลุ่มอาเซียน

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

๕.๒.๒.๑ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในความร่วมมือด้านความมั่นคงกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่

๕.๒.๒.๒ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในกรอบอาเซียน

๕.๒.๒.๓ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน

๕.๒.๒.๔ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบอาเซียน

๕.๒.๒.๕ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านความมั่นคงทางทะเลในกรอบอาเซียน

๕.๒.๒.๖ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบอาเซียน

๕.๒.๒.๗ กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการส่งกำลังบำรุงร่วมของความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบอาเซียน

๕.๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาความสัมพันธ์ของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ ความสัมพันธ์ของกองทัพอากาศกับกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียนได้รับการพัฒนา

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพอากาศกับกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งในระดับผู้บังคับบัญชาาระดับสูงและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการพัฒนา

๕.๒.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ สนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนโดยใช้ศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพอากาศ
วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์

๕.๒.๔.๑ กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียน

๕.๒.๔.๒ กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

๕.๒.๔.๓ กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการคุ้มครองและสวัสดิการสังคมของอาเซียน

๕.๒.๔.๔ กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน

๕.๒.๔.๕ กองทัพอากาศมีส่วนสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

สรุป

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยมีประเทศสมาชิกก่อตั้ง ๕ ประเทศ และได้พัฒนามาโดยลำดับ จนเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ ได้มีสมาชิกรวมทั้ง ๑๐ ประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่ง ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา

ผู้นำอาเซียนได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ค.ศ.๒๐๑๕) โดยในด้านการเมืองและความมั่นคงให้

จัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC) ด้านเศรษฐกิจให้จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC) ซึ่งถือเป็น ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนา ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุก มิติ ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะ พึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปมีความขัดแย้งกันมาโดยตลอดประวัติศาสตร์ เฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อเอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงประสบกับปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ คือ การก่อการร้าย การแบ่งแยกดินแดน และการอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่พิพาท ในขณะที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจโดยรวมมีดีขึ้น แต่สภาพทางสังคมและการเมืองภายในของบางประเทศยังคงอ่อนแอ ซึ่งจะยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศต่อไปอีกระยะหนึ่ง สำหรับปัญหาความมั่นคงในภาพรวมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ การขยายตัวของเครือข่ายการก่อการร้าย และกลุ่มหัวรุนแรงในประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และอาจจะขยายไปสู่การก่อการร้ายทางทะเลในช่องแคบมะละกา และน่านน้ำอินโดนีเซีย โดยแสวงประโยชน์หรือร่วมมือกับโจรสลัดทำให้ประเทศในและนอกภูมิภาคที่มีผลประโยชน์ในช่องแคบมะละกา เช่น สหรัฐฯ และ สิงคโปร์ มีความกังวลต่อความเสี่ยงของการก่อการร้าย

สถานะแวดล้อมจากภายนอกประเทศ บ่งบอกว่าไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ซึ่งยังคงแสดงจุดยืนในการรักษาผลประโยชน์ของชาติตนเป็นสำคัญ แม้มิติทางการเมืองระหว่างประเทศจะมีแนวโน้มเข้มแข็งขึ้นในการที่จะ รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ก็ตาม ทำให้การเสริมสร้างศักยภาพทางทหารของไทยยังคงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องปรามการก่อตัวของปัญหาซึ่งอาจจะขยายตัวลุกลามออกไป หากจะจัดลำดับถึงศักยภาพของปัญหาขั้นต้น ที่อาจเป็นภัยคุกคามทางทหารต่อไทยแล้ว ภัยคุกคามทางด้านตะวันออกมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก โดยเฉพาะกับกัมพูชา ลาว และเวียดนาม สำหรับปัญหาภัยคุกคามที่มาจากทางด้านเมียนมาร์ และมาเลเซียเป็นความเร่งด่วนมีลำดับรองลงไป

ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ถือว่าเป็นงานสำคัญที่ทหารเข้าไปเกี่ยวข้องมากในปัจจุบัน ทำให้กองทัพต้องพัฒนากำลังพล ยุทโธปกรณ์ และหลักนิยมให้มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมตรงตาม

ความต้องการกับภารกิจที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้าให้ได้อย่างแท้จริง สิ่งสำคัญ
กองทัพต้องมีศักยภาพ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กระแสความสนใจ
ต่อภัยคุกคามในรูปแบบใหม่จะต้องไม่ทำให้กองทัพขาดความสนใจต่องานการพัฒนาศักยภาพความ
พร้อมรบในการป้องกันประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักสำคัญสูงสุด

กระทรวงกลาโหมได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการรองรับการเป็นประชาคม
อาเซียน ไว้หลายประการ ซึ่งกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ
ได้ดำเนินการในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ การพัฒนาคน การพัฒนาปรับปรุงด้านการจัดทำ
งบประมาณ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการในด้านต่างๆ และการปรับปรุงแผนการป้องกัน
ประเทศ

บทที่ ๓

ภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย

ภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย

กองทัพไทยได้ถือกำเนิดขึ้นและมีประวัติควบคู่กับการสร้างชาติไทยมายาวนาน มีภารกิจหลักในการป้องกันและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ เป็นกำลังสำคัญในการปกป้องแผ่นดินไทย ให้ดำรงความเป็นชาติเอกราชมาโดยตลอด กองทัพไทยได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย โดยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น กองทัพไทยมีภารกิจหลักในการขยายดินแดนและอำนาจของอาณาจักร ตลอดจนป้องกันภัยคุกคาม ทางทหารจากประเทศเพื่อนบ้าน ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) กองทัพไทยมีภารกิจสำคัญในการป้องกันประเทศจากการคุกคามของลัทธิการค้าอาณานิคมของชาติตะวันตก หลังจากนั้นในยุคสงครามเย็น กองทัพไทยภารกิจสำคัญในการต่อสู้เอาชนะคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันกองทัพไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งภัยคุกคามดั้งเดิม (Traditional Threat) ซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร โดยการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทางทหารยังถือเป็นภารกิจหลัก (Core Function) ของกองทัพไทยซึ่งไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ปฏิบัติหน้าที่แทนได้ สำหรับภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทยในปัจจุบันเป็นไปตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ (ชิดชนก นุชฉายา และ ลิจิต อุ่นประดิษฐ์, ๒๕๕๖ : ๔๒ – ๔๕)

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ ดังนี้

๑.๑ หมวด ๑ (บททั่วไป) มาตรา ๑ บัญญัติไว้ว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้

๑.๒ หมวด ๕ (แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ) ส่วนที่ ๒ แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ มาตรา ๗๗ บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชอธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ

สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ

๒. พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ ดังนี้

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม (มาตรา ๘)

๒.๑.๑ พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปรามปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่กฎหมายกำหนด

๒.๑.๒ พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์

๒.๑.๓ ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน

๒.๑.๔ ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ

๒.๑.๕ ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี

๒.๒ กระทรวงกลาโหมมีส่วนราชการ ประกอบด้วย สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง กรมราชองครักษ์ และกองทัพไทย (มาตรา ๑๐)

๒.๓ กองทัพไทยมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพไทย การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ (มาตรา ๑๕)

๒.๔ กองทัพไทยมีส่วนราชการ ประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๑๓)

๒.๕ กองบัญชาการกองทัพไทยมีหน้าที่ควบคุม อำนาจการ สั่งการและกำกับดูแล การดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพไทยในการเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักร และการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ (มาตรา ๑๘)

๒.๖ กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และ ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการ ทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ (มาตรา ๑๙)

๒.๗ กองทัพเรือมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือ การป้องกันราชอาณาจักร และ ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการ ทหารเรือ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ (มาตรา ๒๐)

๒.๘ กองทัพอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้ บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ (มาตรา ๒๑)

๓. บทบาทของกองทัพไทย

นเรศวร สังข์วรรณะ (๒๕๕๕ : ๘๕ – ๘๘) ได้กล่าวว่า กองทัพไทยในฐานะ สถาบันหลักด้านความมั่นคงของชาติ มีบทบาทและความรับผิดชอบหลักตามที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจักระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งได้ระบุบทบาทและความรับผิดชอบของกองทัพบกการบริหารอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้ กำลังโดยคณะผู้บัญชาการทหารให้มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านความมั่นคงในทุกระดับ

ตามพระราชบัญญัติจักระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนด บทบาทของกองทัพไทยที่สำคัญไว้ดังนี้ ๑) ให้กองทัพบกจัดและวางกำลัง เพื่อการป้องกันประเทศไว้ ตั้งแต่ยามปกติในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยความชอบของสภากลาโหม ปัจจุบันได้มีการจัดกองกำลัง ป้องกันชายแดนไว้ ๘ กองกำลัง (มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒) ๒) ให้กองทัพไทยจัดตั้งศูนย์ บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับขึ้น ตั้งแต่ยามปกติเพื่อเป็นศูนย์ควบคุม อำนาจการ และสั่งการ ปฏิบัติ โดยให้ศูนย์บัญชาการทางทหารของกองบัญชาการกองทัพไทย ทำหน้าที่ควบคุม อำนาจการ และสั่งการศูนย์ปฏิบัติการเหล่าทัพรวมทั้งกองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามแผนป้องกัน (มาตรา ๓๕) ๓) การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศ การปราบปรามการจลาจล การใช้กำลังทหารหรือ การอื่นใดเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปราม การกระทำความผิดที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือ เกี่ยวกับการก่อการร้าย และการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ ให้เจ้าหน้าที่ทหารเป็นเจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๔๐) ๔) ให้มี “คณะผู้บัญชาการทหาร” ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชา

ทหารสูงสุด ผู้บัญชาการ ทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และเสนาธิการทหาร โดยมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธาน คณะผู้บัญชาการทหาร มีหน้าที่เสนอแนะและให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหม ในเรื่องการเตรียมกำลัง การสั่งการ การใช้กำลัง การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมความพร้อม ตลอดจนรับผิดชอบในการควบคุมอำนาจการยุทธ์ในภาพรวม รวมทั้งควบคุม บังคับบัญชากองกำลังเฉพาะกิจร่วม ที่จัดตั้งขึ้นในกรณีที่มีสถานการณ์ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ (มาตรา ๔๗)

๓.๑ บทบาทภายในประเทศ

การรักษาความมั่นคงของชาติเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน กองทัพในฐานะที่เป็นองค์กรหลักด้านความมั่นคงของรัฐ มีบทบาทสำคัญในการรักษาเอกราชอธิปไตยความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทั้งนี้ จากขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ของกองทัพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม ตลอดจน พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และนโยบายในแต่ละระดับ ที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดงานหรือบทบาทของกองทัพไทยได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๓.๑.๑ การปฏิบัติทางทหาร ได้แก่ การป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอก รักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

๓.๑.๒ การปฏิบัติการทางทหารอื่นที่ไม่ใช่สงคราม ได้แก่ การพัฒนาประเทศ การพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ การป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ และการปฏิบัติการ อื่น ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กองทัพไทยได้ปฏิบัติการตามหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเต็มขีดความสามารถ เพื่อให้บรรลุภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย โดยยึดถือผลประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

๓.๒ การปฏิบัติการทางทหาร

๓.๒.๑ การป้องกันประเทศจากภัยคุกคามภายนอก

ปัจจุบันกองทัพไทยได้ยึดถือแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๑ ประการ คือ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง การผนึกกำลังการป้องกันประเทศ และการป้องกันเชิงรุก โดยจัดทำแผนป้องกันประเทศรองรับแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทุกเหล่าทัพจะสามารถปฏิบัติตามแผนที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ด้วยการวางกำลังตามแผนป้องกันประเทศ ไว้ตั้งแต่ยามปกติมีศูนย์บัญชาการทางทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และศูนย์ปฏิบัติการของเหล่าทัพ ติดตาม

สถานการณ์ตลอด ๑๔ ชั่วโมง เพื่อให้มั่นใจว่า จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทีเมื่อมีการละเมิดอธิปไตยไม่ว่ากรณีใด ๆ

๓.๒.๒ การรักษาความมั่นคงภายใน

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้กองทัพมีบทบาทความรับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงภายในตั้งแต่สภาวะปกติ โดยผ่านคณะกรรมการรักษาความมั่นคงภายในสู่กระบวนการตัดสินใจต่อคณะรัฐมนตรี โดยมอบให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ซึ่งควบคุมโดยฝ่ายการเมือง และมีกองทัพเป็นองค์กรปฏิบัติหลัก ปัญหาความมั่นคงภายใน ที่สำคัญในปัจจุบัน คือ ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลได้น้อมนำแนวพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งด้านความมั่นคง และด้านการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ วิถีชีวิตวัฒนธรรม และความเชื่อของประชาชน ตลอดจนทั้งอำนวยความสะดวกและเป็นธรรม และความยุติธรรม เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสามัคคี และสันติสุขในพื้นที่โดยเร็วที่สุด โดยกองทัพให้การสนับสนุนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ในการควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบและสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมถึงสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความยุติธรรม และโปร่งใส ส่วนงานด้านพัฒนา กองทัพได้ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น วิถีชุมชน และกีฬา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม

๓.๒.๓ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

พระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้กองทัพมีบทบาทและความรับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศตั้งแต่สถานการณ์ปกติ และสถานการณ์ที่มีการประกาศภาวะฉุกเฉิน โดยในสถานการณ์ปกติกองทัพจะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ฝ่ายตำรวจและฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หลักในการดำเนินการป้องกันและระงับการก่อความไม่สงบในชั้นต้น เพื่อมิให้เหตุการณ์ลุกลามหรือรุนแรงขึ้น แต่ถ้าสถานการณ์รุนแรงถึงขั้นที่จำเป็นต้องประกาศภาวะฉุกเฉิน กองทัพจะเข้ารับผิดชอบในการปฏิบัติการทางทหาร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เพื่อกอบกู้สถานการณ์ให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว และส่งมอบความรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต่อไป

๓.๓ การปฏิบัติการทางทหารอื่นที่ไม่ใช่สงคราม

บทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศ หมายรวมถึง กระบวนการในการส่งเสริมการพัฒนาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๓.๓.๑ กองทัพให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐบาลในการพัฒนาด้านการเมืองภาคประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชน ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง

๓.๓.๒ ร่วมมือในการพัฒนาพลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ารวมเร็วยิ่งขึ้น ด้วยการสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและมั่งคั่งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๓.๓ กองทัพมีส่วนร่วมในการป้องกัน บรรเทา และแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญของชาติ เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติด โรคระบาด ตลอดจนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

๓.๓.๔ กองทัพร่วมกับภาครัฐ เอกชน และมิตรประเทศ ในการวิจัยและพัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ เช่น การปฏิบัติการบิน ทำฝนหลวง การใช้พลังงานทดแทน อาทิ ไบโอดีเซล เพื่อลดการพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศ และการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อาทิ โครงการจรวจเพื่อความมั่นคง

๓.๓.๕ กองทัพมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขภาวะวิกฤตของสภาพแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติอันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง มีการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง โดยกองทัพร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการรณรงค์ป้องกัน ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล โครงการปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

๓.๔ การพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยมีเอกราชและมีความเจริญก้าวหน้าตราบนานนับพันปีได้ด้วยพระปรีชาสามารถ ความเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ และพระราชโยบายของพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ นับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ ได้ทรงช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่พสกนิกรมาโดยตลอด ทรงเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท ก่อให้เกิดผลดีในทางเศรษฐกิจ และความสามัคคีระหว่างคน

ในชาติ และด้วย “ยุทธศาสตร์พัฒนา” ทรงมอบหมายให้กองทัพเป็นหน่วยงานหลักโครงการตามพระราชดำริ ไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหา เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนสามารถช่วยเหลือตัวเองและดำรงสภาพความเป็นอยู่อย่างปกติสุขด้วยพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญพระราชทานเพื่อความผาสุก แก่ประชาชนชาวไทยมาตลอด สถาบันพระมหากษัตริย์จึงได้รับการเชิดชูว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องปกป้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ สำหรับกองทัพได้กำหนดให้มีการพิทักษ์รักษาและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์เป็นภารกิจหลักที่มีความสำคัญยิ่ง โดยทหารทุกคนถือว่าเป็นเกียรติยศและความภาคภูมิใจในการปฏิบัติภารกิจนี้

๓.๕ การป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติร่วมกับองค์กรภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน

กองทัพไทยเป็นกลไกของรัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศโดยสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ด้วยการทำงานในลักษณะเครือข่าย ใช้ศักยภาพของกองทัพให้เหมาะสม สนับสนุนกำลังประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด และให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อแหล่งพลังงาน แหล่งทรัพยากร แหล่งอุตสาหกรรมในและนอกชายฝั่ง แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ การปฏิบัติการอื่น ๆ การบรรเทาสาธารณภัย โดยจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (สบภ.กท.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของเหล่าทัพขึ้น เพื่อดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ ทั้งภัยแล้ง โดยการปฏิบัติการฝนหลวง ขุดลอกบ่อน้ำ สร้างประปาหมู่บ้าน ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ภัยหนาวและอุทกภัย และเหตุการณ์ล่าสุดเมื่อเกิดภัยจากสึนามิในพื้นที่ทหจังหวังชายฝั่งทะเลอันดามัน กองทัพได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน การต่อต้านการก่อการร้ายโดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตค.บก.กองทัพไทย) เป็นกลไกในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ๒ ระดับ คือ คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล (นอก.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล (อกรส.) มี ผบ.ทหารสูงสุดเป็นประธาน ระดับปฏิบัติมีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตค.) ทำหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานการปฏิบัติ และการกำกับดูแลหน่วยปฏิบัติการพิเศษตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กองทัพไทยได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของกองทัพไทย (ศตส.กองทัพไทย) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๓ ทำหน้าที่ดำเนินงานในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด มี ผบ.ทหารสูงสุดเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ และ ผบ.เหล่าทัพ เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ ฝ่ายยุทธการศูนย์อำนวยการร่วมกองทัพไทย ทำหน้าที่เลขานุการ

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของกองทัพไทย มีงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วยงานด้านการรณรงค์ป้องกัน งานด้านการปราบปราม และงานด้านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การปฏิบัติการทูลุ่ระเบิดเพื่อมนุษยธรรม รัฐบาลไทยโดยกระทรวงต่างประเทศ ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาออกตาวา ว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต โอนและ การทำลายทูลุ่ระเบิดสังหารบุคคล เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ต่อมา มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๕/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานทูลุ่ระเบิดเพื่อมนุษยธรรม มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีศูนย์ปฏิบัติการทูลุ่ระเบิดแห่งชาติ เพื่อเป็นศูนย์กลาง ของการปฏิบัติงานทั้งปวงที่เกี่ยวกับทูลุ่ระเบิดด้านมนุษยธรรม โดยมีกองบัญชาการกองทัพไทย เป็นองค์กรหลักในการจัดตั้งและดำเนินการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามความมุ่งหมาย การป้องกัน สกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) มีนายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รับผิดชอบแก้ไขปัญหา โดย กองทัพบก และกองทัพเรือ ได้รับมอบหมายภารกิจในการสกัดกั้นการ ลักลอบ เข้ามาในราชอาณาจักร ของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ตั้งแต่ ๒๕๔๔ เป็นต้นมา

๓.๖ บทบาทในเวทีภูมิภาคและนานาชาติ

๓.๖.๑ การเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ

กองทัพได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความโปร่งใสและความไว้เนื้อเชื่อใจในระดับภูมิภาคและนานาชาติ ดังนี้

๓.๖.๑.๑ จัดทำเอกสารการป้องกันประเทศไทย

๓.๖.๑.๒ ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมในเวทีระดับทวิภาคีและพหุภาคี

๓.๖.๑.๓ พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกัน และต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๓.๖.๑.๔ เพิ่มระดับความร่วมมือทางการข่าว การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

๓.๖.๑.๕ การจัดตั้งช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

๓.๖.๑.๖ การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาและกำลังพลระดับต่าง ๆ

๓.๖.๑.๗ การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๖.๒ ความร่วมมือกับมิตรประเทศ (Cooperation with Allies)

กองทัพดำเนินความสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศอย่างแน่นแฟ้น ด้วยการประสานงานของส่วนราชการอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อปกป้อง

ผลประโยชน์ของชาติและสนับสนุนให้ความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ ดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างรอบคอบ โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน สร้างความสัมพันธ์กับทุกมหาอำนาจ โดยเลือกโอกาส เวที และประเด็นในการแสดงบทบาทที่เหมาะสมบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ

๓.๖.๓ ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

กองทัพเป็นกลไกหลักในคณะกรรมการร่วมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง อาทิ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นต้น มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทย ต่อพม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เพื่อให้เกิดความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน

สรุป จะเห็นได้ว่า โลกปัจจุบันเป็นสังคมเปิดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากตามกาลเวลา และสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป กองทัพในฐานะสถาบันหลักของชาติจึงต้องจัดวางบทบาทให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถบรรลุผลประโยชน์ของชาติที่กำหนด นอกจากบทบาทหลักในการป้องกันประเทศ และการชำระรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไว้ด้วยแสนยานุภาพในยามสงครามแล้ว ในยามปกติกองทัพต้องร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาประเทศ เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือประชาชนในยามเมื่อเกิดภัยพิบัติ ดังนั้น กองทัพไทยต้องเป็นกองทัพอเนกประสงค์ที่สามารถปฏิบัติภารกิจได้หลากหลายมีความพร้อม มีความต่อเนื่องในการร่วมมือพร้อมในการปฏิบัติกร่วมและมีการบูรณาการอย่างสูงสุด

นโยบายที่เกี่ยวข้อง

๑. นโยบายของคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรี โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการป้องกันประเทศ รวมทั้งปัญหาความมั่นคงแห่งชาติและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑.๑ นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

๑.๑.๑ สร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย

๑.๑.๒ กำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหาเสียดินเป็นวาระแห่งชาติ

๑.๑.๓ ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและเร่งขยายเขตพื้นที่ชลประทาน ให้สามารถป้องกันปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้

๑.๑.๔ เร่งนำสันติสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกลับมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๑.๕ เร่งฟื้นฟูความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ โดยเฉพาะการเร่งแก้ไขปัญหากระทบกระทั่งตามแนวชายแดน และเร่งดำเนินการตามข้อผูกพันในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘

๑.๒ นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐที่ดำเนินการภายในช่วงระยะเวลา ๔ ปี

๑.๒.๑ เทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

๑.๒.๒ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและระบบป้องกันประเทศ ให้มีความพร้อมในการพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติ สนับสนุนให้กองทัพมีโครงสร้างที่เหมาะสม ส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ให้สามารถบูรณาการ ชิดความสามารถของภาครัฐและเอกชนให้มีเอกภาพ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เอง สนับสนุนสิทธิและหน้าที่กำลังพลของกองทัพเพื่อเป็นทหารอาชีพในระบอบประชาธิปไตยและสามารถผนึกกำลังกับประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งกำหนดเป็นบทบาทของทหารในการช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเกิดภัยพิบัติร้ายแรง ขณะเดียวกันจะปรับปรุงสวัสดิการของกำลังพลทุกระดับให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

๑.๒.๓ พัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยส่งเสริมให้กองทัพพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารกับมิตรประเทศ มีความพร้อมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ พัฒนาความสัมพันธ์ของหน่วยงานด้านความมั่นคงและกองทัพกับประเทศเพื่อนบ้าน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ กับประเทศเพื่อนบ้านบนพื้นฐานของการสร้างความไว้วางใจ เฝ้าระวังและจัดทำหลักเขต รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อระงับยับยั้งและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติและยาเสพติดให้หมดไป

๑.๒.๔ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามด้านต่าง ๆ ทั้งจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งพร้อมเผชิญกับปัญหาความมั่นคงด้านพลังงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของมนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย และอุบัติภัย

๑.๒.๕ เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และบุคคลที่ไม่มีสถานะชัดเจน

๒. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ได้กำหนดแนวนโยบายที่ครอบคลุมการป้องกันปัญหาที่กระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาติ เสริมสร้างระบบและกลไกให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนและเครือข่าย และเสริมสร้างความพร้อมของประชาชนให้ทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคง รวมทั้งความสำคัญกับความร่วมมือและการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม โดยในส่วนของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไปที่เกี่ยวกับการป้องกันประเทศ มีดังนี้

๒.๑ ประเด็นนโยบายที่ ๑ การเสริมสร้างเสถียรภาพและภูมิคุ้มกันความมั่นคงและการจัดการภัยคุกคาม

๒.๑.๑ การเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน โดยการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑.๑.๑ สนับสนุนการดำเนินการของทุกภาคส่วนในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและป้องกันความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันเพื่อบรรลุผลการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาร่วมกันบริเวณแนวชายแดน โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนดำเนินการในมิติต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาความสัมพันธ์อันดีในทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดความหวาดระแวงที่มีต่อฝ่ายไทยและเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน และส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนเสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่ดี ซึ่งเกื้อกูลต่อความมีมิตรไมตรี และนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันในระดับต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดมากขึ้น

๒.๑.๑.๒ เสริมสร้างเอกภาพและมีประสิทธิภาพหน่วยงานภาครัฐทุกระดับในทิศทางการสร้างสมดุลของการพัฒนาและการรักษาความมั่นคงบริเวณชายแดน โดยการพัฒนาระบบกลไก กฎหมาย กฎระเบียบ การบริหารจัดการเพื่อบูรณาการหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจด้านการพัฒนากับภารกิจด้านความมั่นคง ทั้งหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพกับภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อสร้างสมดุลของการพัฒนาและรักษาความมั่นคงบริเวณชายแดน รวมทั้งเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยให้สามารถเผชิญกับปัญหาและภัยคุกคามที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน อาทิ ปัญหาการเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย โรคภัยจากการเคลื่อนย้ายประชากร การค้ามนุษย์ และปัญหายาเสพติด เป็นต้น

๒.๑.๒ ดำเนินการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางทะเล โดยดำเนินการ
ดังนี้

๒.๑.๒.๑ พัฒนาศักยภาพความมั่นคงทางทะเล โดยการเสริมสร้าง
และพัฒนากำลังทางเรือให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงพอในการจัดการกับภัยคุกคามด้วยแนวคิด
เชิงป้องกันและป้องปราม รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ ความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างประเทศ และ
พัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลในทุกกระดับ ตลอดจนใช้และ
แสวงหากลไกการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี

๒.๑.๒.๒ คุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล โดยการพัฒนาขีด
ความสามารถเชิงป้องกันในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคง และเสริมสร้างระบบตรวจการณ์ และ
พิสูจน์ทราบเป้าหมายทางทะเล การแลกเปลี่ยนด้านการข่าว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพในการเตือนภัย
ป้องกัน และจัดการกับปัญหาภัยพิบัติ สาธารณภัย และภัยธรรมชาติ ตลอดจนเสริมสร้างและพัฒนา
ความร่วมมือระหว่างประเทศ สนับสนุนประเด็นด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล ใน
เวทีระหว่างประเทศ

๒.๑.๒.๓ สร้างความสงบเรียบร้อยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก
ทะเล โดยการส่งเสริมการพัฒนาและเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางทะเล และสนับสนุนกิจการ
พาณิชย์นาวี รวมทั้งจัดให้มีมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งจากการแสวงหาประโยชน์
ทางทะเลอย่างสันติวิธี ตลอดจนจัดระเบียบการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมทางทะเลให้มี
ประสิทธิภาพ เป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน รวมทั้งให้มีการกำหนดพื้นที่ปกครองทางทะเล เพื่อให้
การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒.๔ สร้างความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยการผลักดันประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนิน
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และสนับสนุนสิทธิชุมชน
ในการจัดการทรัพยากรและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน และพัฒนาขีดความสามารถใน
การจัดการกับมลพิษที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
สิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเคร่งครัด เต็มขนาด โปร่งใส และเป็นธรรม

๒.๑.๒.๕ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ และความตระหนักรู้
ความสำคัญของทะเล โดยให้มีองค์กรที่มีหน้าที่ศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับทะเล ให้
ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับภาคส่วนต่าง ๆ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของทะเล และเร่งรัดการพัฒนา
บุคลากรที่มี ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการทางทะเล ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของ
เครือข่ายภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานรัฐในการรักษาผลประโยชน์
ของชาติทางทะเล

๒.๑.๒.๖ พัฒนาการบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลขององค์กรของรัฐ โดยจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสั่งการและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนากฎ ระเบียบ แผน หรือกฎหมายภายในอื่น ๆ เพื่อให้มีความทันสมัยต่อสถานการณ์ทางทะเลและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ และให้มีภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อสนับสนุนการนำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปปฏิบัติ ตลอดจนให้มีกลไกและระบบการประเมินการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลที่ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

๒.๒ ประเด็นนโยบายที่ ๒ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

๒.๒.๑ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของกองทัพ โดยดำเนินการดังนี้

๒.๒.๑.๑ พัฒนากองทัพให้มีโครงสร้างกำลังกองทัพที่เหมาะสมและทันสมัย มีความพร้อมในการพิทักษ์ รักษาเอกราช อธิปไตย ตลอดจนการป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

๒.๒.๑.๒ พัฒนาขีดความสามารถกองทัพและกำลังพล ในการพัฒนา การปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ การเสริมสร้างความพร้อมรบให้แก่หน่วยเป้าหมายให้มีความพร้อมรบของกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ รวมถึงขีดความสามารถของกำลังพลให้ตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจ

๒.๒.๒ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของชาติ ด้วยการผนึกกำลังจากทุกภาคส่วน ในการป้องกันประเทศ และให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทัพตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยดำเนินการดังนี้

๒.๒.๒.๑ พัฒนาความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ ในการเตรียมพร้อมเพื่อการระดมสรรพกำลัง ทรัพยากร การป้องกันการขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นในภาวะไม่ปกติ การพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ

๒.๒.๒.๒ เสริมสร้างศักยภาพและปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงของท้องถิ่น เอกชน ภาคประชาชน ให้สนับสนุนภาครัฐรวมถึงการสร้างเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานด้านการป้องกันประเทศ โดยยึดกระบวนการมีส่วนร่วม

๒.๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศและความมั่นคง โดยดำเนินการดังนี้

๒.๒.๓.๑ พัฒนาระบบอาวุธและระบบการแจ้งเตือนภัยทางทหาร การเฝ้าระวังการเฝ้าตรวจให้มีขีดความสามารถในการป้องกันภัยทางยุทธศาสตร์

๒.๒.๓.๒ ส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาการทหาร และเสริมสร้างขีดความสามารถ ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร โดยมีกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่ชัดเจน และให้ความสำคัญกับการประสานการวิจัยและการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภายในกองทัพและกับหน่วยงานวิจัยของภาครัฐ องค์กร สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษาด้านเทคโนโลยีของภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการขยายผลการวิจัย และเสริมสร้างขีดความสามารถด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหารเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารทางทหารให้สนับสนุนการป้องกันประเทศ

๒.๒.๔ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ โดยดำเนินการดังนี้

๒.๒.๔.๑ พัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีในทุกระดับกับกองทัพประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มอาเซียนรวมทั้งมิตรประเทศ โดยดำเนินการอย่างสมดุลบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศ

๒.๒.๔.๒ ดำเนินการตามกรอบพันธกรณีระหว่างประเทศและกรอบความร่วมมือระดับต่าง ๆ ด้านการทหารและความมั่นคง เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือด้านอื่น ๆ บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ

๒.๓ ประเด็นนโยบายที่ ๓ การพัฒนาความพร้อมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ด้วยการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยดำเนินการดังนี้

๒.๓.๑ กำหนดและพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แผนปฏิบัติการ การเตรียมความพร้อมของประเทศ ให้ประสานสอดคล้องระหว่างแผนระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงของผลกระทบจากภัยคุกคามทางทหาร การก่อการร้าย โดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยในเขตเมือง และสาธารณภัย

๒.๓.๒ ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก โดยผนึกกำลังทุกภาคส่วนเป็นเครือข่ายกระบวนการวางแผน การบริหารจัดการภัยตั้งแต่ขึ้นก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิด และหลังเกิดเหตุ ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ โดยเสริมสร้างการพัฒนาความรู้ การตระหนักรู้ การมีจิตสำนึกความมั่นคง การมีจิตสาธารณะของทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามีส่วนร่วมผนึกกำลังในการป้องกันและลดผลกระทบก่อนเกิดเหตุ ดำเนินการแก้ไขขณะเกิดเหตุอย่างทันท่วงที และฟื้นฟูความเสียหายทางกายภาพและจิตใจให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ รวมทั้งทบทวนและพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๒.๓.๓ พัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรของประเทศด้านความมั่นคง และสนับสนุนการมีคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ ในการแจ้งเตือนภัย

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การอพยพ การให้ความช่วยเหลือ การบริจาค ตั้งแต่ในยามปกติ โดยมีการปรับปรุงฐานข้อมูล ให้มีความทันสมัย รวมทั้งจัดให้มีช่องทางการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานในการสนับสนุนทรัพยากรระหว่างกันทั้งด้านความมั่นคงและด้านสาธารณสุข ทั้งจากภาครัฐ เอกชน สมาคม มูลนิธิ และภาคประชาสังคม ให้สามารถแลกเปลี่ยนและนำทรัพยากรมาใช้ร่วมกัน เมื่อเกิดภัยในแต่ละระดับความรุนแรงของสถานการณ์ได้อย่างทันที่ รวมทั้งนำแผนและระบบฐานข้อมูลมาทดสอบในการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

๒.๓.๔ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมของชาติ รวมทั้ง ให้ความร่วมมือสนับสนุนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติและภัยความมั่นคง

๒.๔ ประเด็นนโยบายที่ ๔ การเสริมสร้างเกียรติภูมิและรักษาผลประโยชน์ของชาติในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๔.๑ เสริมสร้างสถานะสันติในการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค โดยดำเนินการ ดังนี้

๒.๔.๑.๑ เสริมสร้างความไว้วางใจและป้องกันความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลต่อความเป็นมิตรและมีความร่วมมือที่ยั่งยืน และมุ่งสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความร่วมมือและความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งขจัดปัญหาข้อขัดแย้งและความหวาดระแวงระหว่างกัน ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและขจัดปัจจัยที่จะก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการป้องกันปัญหาจากข้อพิพาทเขตแดนและปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลของไหล่ทวีป ตลอดจนมีการกำหนดประเด็นความมั่นคงและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนากลไกในระดับท้องถิ่นและกลไกระดับชาติให้สามารถดำเนินงานอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๒.๔.๑.๒ พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและสนับสนุน ให้ประเทศเพื่อนบ้านมีเสถียรภาพ ความมั่นคง และการพัฒนา เพื่อให้ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน อยู่ร่วมกันอย่างฉันท์มิตรในฐานะที่เป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกัน

๒.๔.๑.๓ เสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน อาทิ การลักลอบเข้าเมือง การลักลอบลำเลียงยาเสพติด การโจรกรรมข้ามแดน การค้ามนุษย์ โดยใช้กลไกความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีอย่างบูรณาการ ทั้งนี้ ดำเนินการควบคู่กันกับการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนา โดย

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข การศึกษาและการฝึกอบรมแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนทั้งสองฝ่าย เพื่อช่วยป้องกันการโยกย้ายถิ่นหรือหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย รวมทั้งปัญหาข้ามพรมแดนในลักษณะอื่น ๆ

๒.๔.๑.๔ ส่งเสริมบรรยากาศที่นำไปสู่การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผลโดยเร็ว โดยกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการสำรวจและจัดทำ หลักเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ละด้าน ทั้งทางบกและทางทะเลอย่างชัดเจน และรักษาความต่อเนื่องของคณะเจรจาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัยในการดำเนินการ การเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยงจากการสู้รบและกับระเบิด การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

๒.๔.๑.๕ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาค โดยเน้นที่ความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันในมิติทางวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน เพื่อให้เกิดทัศนคติในทางสร้างสรรค์ของการเป็นมิตรประเทศ รวมถึงลดอคติและความหวาดระแวงระหว่างกันและการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างประชาชน โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ดำเนินการในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นและภาคประชาชน และให้ภาควิชาการและสถาบันด้านการวิจัยมีบทบาทนำในการเชื่อมโยงการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับประเทศเพื่อนบ้าน

๒.๔.๒ เสริมสร้างความพร้อมของประเทศในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยดำเนินการ ดังนี้

๒.๔.๒.๑ ส่งเสริมให้อาเซียนมีเอกภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับมหาอำนาจและไทยสามารถใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการสร้างดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจ

๒.๔.๒.๒ เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรภาครัฐ พัฒนากฎระเบียบ ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ไทยมีความพร้อมในการจัดการผลข้างเคียงที่จะเกิดขึ้นจากการอำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน

๒.๔.๒.๓ สนับสนุนให้อาเซียนร่วมมือกันอย่างเป็นทางการป้องกันผลข้างเคียงจากการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน โดยเน้นความสำคัญของการบริหารจัดการชายแดน เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมายและปัญหายาเสพติด โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและประเด็นความมั่นคงของมนุษย์

๒.๔.๒.๔ ดำเนินการอย่างสมดุลในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการที่อาเซียนเป็นองค์กรที่ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดมากขึ้น แต่สามารถรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงที่สำคัญไว้ได้

๒.๔.๒.๕ เสริมสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียน และสามารถดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างความคุ้นเคย ความเข้าใจ และความรู้สึกเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน

๒.๔.๓ ดำเนินความสัมพันธ์กับนานาประเทศอย่างมีเอกภาพ รอบคอบ และรักษาคุณภาพ และสนับสนุนการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศที่จะเอื้อต่อการคุ้มครองรักษา และเกื้อหนุนผลประโยชน์แห่งชาติของไทย

๒.๔.๓.๑ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับสหประชาชาติ และกับองค์กรระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมสันติภาพ การแก้ไขความขัดแย้งและวิกฤติการณ์ระหว่างประเทศด้วยสันติวิธี และประเด็นด้านความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงปัญหาความมั่นคงอุบัติใหม่ที่เป็นความห่วงใยร่วมกัน ในระดับภูมิภาคและในประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๔.๓.๒ ดำเนินยุทธศาสตร์ นโยบาย และความสัมพันธ์กับทุกประเทศและมหาอำนาจอย่างรอบคอบและมีคุณภาพ มีจุดยืนและท่าทีที่เหมาะสม โดยให้เอื้อต่อการแสวงประโยชน์ร่วมของไทยกับประเทศต่าง ๆ โดยไม่ให้เกิดอยู่ท่ามกลางความตึงเครียดของการแข่งขันอิทธิพลหรือการรักษาผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันของมหาอำนาจ

๒.๔.๓.๓ เสริมสร้างปัจจัยที่เกื้อหนุนและสร้างสภาวะแวดล้อมที่ลดความหวาดระแวงควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความไว้วางใจ โดยส่งเสริมบทบาทของไทยด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ และใช้กลไกทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ให้เอื้อต่อการสร้างคุณภาพและรักษาผลประโยชน์ของชาติท่ามกลางพลวัตของการเมืองระหว่างประเทศ และการแข่งขันอิทธิพลและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของมหาอำนาจ

๓. นโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ

นโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมในการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภัยจากการสู้รบและการสงคราม สาธารณภัย และภัยจากการก่อการร้าย โดยกำหนดให้การเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับภาวะการสู้รบและภาวะสงคราม ให้ยึดถือแผนป้องกันประเทศเป็นแผนหลัก และแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ สนับสนุนการดำเนินการ โดยกระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. นโยบายกระทรวงกลาโหม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้มอบนโยบายให้หน่วยต่าง ๆ ในกระทรวงกลาโหม ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ ดังนี้

๔.๑ นโยบายทั่วไปที่เกี่ยวกับการป้องกันประเทศ

๔.๑.๑ พัฒนาความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความก้าวหน้า และความสงบสุขร่วมกัน และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ รวมทั้ง สนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพ การปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม และส่งเสริมบทบาทในการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบของสหประชาชาติและผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก

๔.๑.๒ เสริมสร้างศักยภาพกองทัพและระบบการป้องกันประเทศให้มีความพร้อม ในการพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติโดยใช้การปฏิบัติการในลักษณะการรวบรวมเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรองให้สามารถตอบสนองภารกิจของกองทัพได้ในทุกระดับ พัฒนาการส่งกำลังบำรุงร่วม โดยใช้ประโยชน์จากงานมาตรฐานยุทธโศปกรณ์ทางทหารและศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่แต่ละเหล่าทัพมีอยู่ พัฒนาการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหารให้สามารถขยายกำลังและปฏิบัติการได้อย่างต่อเนื่อง มีการสำรองอาวุธยุทธโศปกรณ์และพลังงานเพื่อความมั่นคง รวมทั้ง ให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์ทหารผ่านศึกและครอบครัว เพื่อตอบแทนคุณความดี และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับกำลังพลที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ

๔.๑.๓ พัฒนากิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยบูรณาการขีดความสามารถของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งใช้ประโยชน์จากความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อนำสู่การพึ่งพาตนเองในการผลิตอาวุธยุทธโศปกรณ์ พัฒนากิจการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการป้องกันประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศในภูมิภาค สามารถสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และกิจการอวกาศ โดยเน้นให้เกิดการบูรณาการ ความเป็นมาตรฐาน และความมั่นคงปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในกระทรวงกลาโหม

๔.๑.๔ พัฒนาการฝึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อป้องกันประเทศ ด้วยการนำพลังงานอำนาจแห่งชาติทุกด้านมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงร่วมกับกระทรวงกลาโหม โดยในยามปกติ กระทรวงกลาโหมจะต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

ประเทศ ด้วยการช่วยพัฒนาอำนาจแห่งชาติทุกด้าน โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยเฉพาะการสร้างความปลอดภัยของชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ประชาธิปไตย การสนับสนุนการแก้ไขและป้องกันปัญหาอาชญากรรม และการเร่งนำสันติสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกลับมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสนับสนุนการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง การช่วยเหลือประชาชน การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาภัยพิบัติ โดยเฉพาะอุทกภัย การร่วมจัดการกับปัญหาการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ ได้แก่ ยาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โจรสลัด และภัยจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

๔.๒ นโยบายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันประเทศ

๔.๒.๑ กองทัพต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัย มีความสมดุลระหว่างหน่วยปฏิบัติกับหน่วยควบคุมบังคับบัญชา พร้อมรองรับภารกิจและสภาพแวดล้อม ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยการขยายหน่วยหรือจัดตั้งหน่วยใหม่จะต้องมีเหตุผลรองรับชัดเจน

๔.๒.๒ พัฒนางานด้านการกำลังพลให้สอดคล้องกับโครงสร้างกองทัพและสามารถตอบสนองการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบข้าราชการพลเรือนกลาโหมให้สามารถนำมาใช้ในกระทรวงกลาโหมได้อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ

๔.๒.๓ พัฒนาการฝึกร่วมระหว่างเหล่าทัพ และการฝึกร่วม/ผสมกับมิตรประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติได้ และมีความสมจริง รวมทั้งให้เพิ่มเติมการฝึกที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการกิจอื่น ๆ ของทหาร เช่น การฝึกบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

๔.๒.๔ จัดให้มีพื้นที่ฝึกของแต่ละเหล่าทัพและพื้นที่ฝึกร่วมระหว่างเหล่าทัพที่เหมาะสม โดยพื้นที่ฝึกดังกล่าวจะต้องมีมาตรการในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่ฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒.๕ ปรับปรุงการศึกษาของกองทัพในแต่ละระดับให้มีหลักสูตรที่สามารถพัฒนาบุคลากรที่เข้ารับการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุดอย่างแท้จริง โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับยุทธศาสตร์ที่มีบุคลากรระดับสูงเข้ารับการศึกษาเป็นลำดับแรก

แนวความคิดทางยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๕ ได้กำหนดกรอบแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ไว้ ๑ ประการ ดังนี้

๑. การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation)

หมายถึง การพิจารณาใช้ทรัพยากรทางทหารในการสนับสนุนรัฐบาล โดยสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างความมั่นคงร่วมกัน สร้างบรรยากาศความเป็นมิตร รักษาความเป็นกลาง ลดเงื่อนไข และลดโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง รวมทั้งป้องกันมิให้ความขัดแย้งขยายขอบเขตออกไปนอกเหนือการควบคุม โดยยึดมั่นในหลักการแนวความคิดเชิงป้องกัน (Preventive) ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในเชิงรุกก่อนที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น และหากความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วก็สามารถควบคุมได้ทันเวลา โดยมาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งผลประโยชน์ที่ประเทศจะพึงได้รับ

ความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงขึ้นอยู่กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล ในการประสานประโยชน์ร่วมกับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน โดยปราศจากการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ กองทัพเป็นเครื่องมือประการหนึ่งของประเทศในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยการดำเนินกิจกรรมทางทหาร ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานการทูตโดยฝ่ายทหาร (Defence Diplomacy) ได้แก่ การพบปะหารือและแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำทางทหาร การดำเนินการของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร รวมทั้งการพัฒนาสัมพันธระหว่างหน่วยทหารอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาพื้นที่ข้ามชายแดน (Cross – Border Development) เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมร่วมกันของประเทศ ที่มีเขตแดนติดต่อกันทำให้สามารถลดเงื่อนไขของปัญหาที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจได้ และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peace Operations) ในภูมิภาคต่าง ๆ ภายใต้กรอบสหประชาชาติ กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ในระดับภูมิภาค และแนวทางของประเทศมหาอำนาจบนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาสันติภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

ทั้งนี้ จะต้องเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีโอกาสเกิดความขัดแย้งโดยไม่ตั้งใจ และให้ความสำคัญต่อความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญในความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของแต่ละประเทศ ซึ่งไทยควรใช้

ประโยชน์จากความร่วมมือด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการละเมิดพระบรมเดชานุภาพ และปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. การผนึกกำลังป้องกันประเทศ (United Defence)

หมายถึง การนำทรัพยากรที่เป็นพลังอำนาจของชาติทุกประเภท ในทุกมิติทั้งด้านการทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาบูรณาการอย่างมีระเบียบแบบแผนและเป็นระบบตั้งแต่ยามปกติ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของชาติ รวมทั้งขีดความสามารถกำลังรบของกองทัพที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีการเตรียมการและกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งยามปกติและยามสงคราม

ความสำเร็จของการผนึกกำลังป้องกันประเทศ ขึ้นอยู่กับการวางแผนและเตรียมการในการบูรณาการพลังอำนาจของชาติด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดศักยภาพในการป้องกันประเทศสูงสุดตั้งแต่ยามปกติ โดยทุกภาคส่วนของสังคมยอมรับและเห็นด้วยกับบทบาทและหน้าที่ของตนตามที่กำหนด และมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ในส่วนของกองทัพในยามปกติจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ พัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชน และสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญในรูปแบบต่าง ๆ ในกรอบของการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อสร้างความสงบและมีเสถียรภาพให้แก่สังคมไทย รวมทั้งสร้างความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ในภาพรวม ในยามสงครามกองทัพจะมีบทบาทนำในการป้องกันประเทศร่วมกับพลังอำนาจของชาติด้านอื่น ๆ ตามแผนที่กำหนด นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของแนวคิดนี้ คือ ความสามัคคีของคนในชาติจากการมีศูนย์รวมจิตใจเดียวกัน ซึ่งกองทัพสามารถสนับสนุนการดำเนินการนี้ได้โดยการถวายความจงรักภักดี ปกป้อง เทิดทูน และพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ และการสนับสนุนการปลุกฝังประชาชนให้มีจิตสำนึก ดังกล่าวนี้ด้วย

๓. การป้องกันเชิงรุก (Active Defence)

หมายถึง การจัดเตรียมกำลัง เสริมสร้าง พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรทางทหารทั้งหมดให้กองทัพสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความพร้อมในการใช้กำลังเพื่อป้องปรามการแก้ไขและยุติความขัดแย้ง โดยที่ฝ่ายเราเป็นฝ่ายได้เปรียบโดยมุ่งเน้นมาตรการด้านการข่าวอย่างต่อเนื่องและเชิงลึกในทุกสถานการณ์ มีระบบแจ้งเตือนและเฝ้าตรวจที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับสถานการณ์ทั้งในยามปกติและยามสงคราม สามารถปฏิบัติการรบได้หนึ่งด้านและป้องกันอีกหนึ่งด้านในเวลาเดียวกัน การปฏิบัติในลักษณะของการรวบรวมเป็นหลัก โดยยึดมั่นในหลักการการมีกำลังรบเพื่อป้องกันตนเองและมุ่งความพยายามให้พื้นที่การรบแตกหักอยู่บริเวณแนวชายแดน และใช้หน่วยที่มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่ ที่จัดเตรียมไว้เข้าคลี่คลายสถานการณ์ในขั้นต้น พร้อมขยายกำลังได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ความสำเร็จของการป้องกันเชิงรุกขึ้นอยู่กับการวางแผนในการเสริมสร้างการพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถของกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการบริหารจัดการให้มีความพร้อมทั้ง ในเรื่องของแนวความคิด หลักนิยม ขนาดของกำลัง การจัดหน่วยและยุทธโธปกรณ์ ความทันสมัย และความสามารถในการปฏิบัติการร่วม รวมทั้งการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายหลักในการใช้กำลังเพื่อการป้องปรามและหาก เกิดปัญหาความขัดแย้งถึงขั้นต้องใช้กำลัง จะต้องปฏิบัติการอย่างรวดเร็วและสามารถยุติการรบได้ใน ลักษณะที่ฝ่ายเราเป็นฝ่ายได้เปรียบในการเจรจาต่อรอง ทั้งจะต้องมีมาตรการระวังป้องกัน มาตรการ ข้าราชการเชิงลึก มาตรการแจ้งเตือนและเฝ้าตรวจที่มีประสิทธิภาพ การฝึก การศึกษา และการฝึกปฏิบัติการ ในพื้นที่จริง ระบบการส่งกำลังบำรุง การดำรงความต่อเนื่องของการปฏิบัติ รวมทั้งมาตรการการขยายกำลัง ได้้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ และต้องจัดให้มีระบบบัญชาการและควบคุมการปฏิบัติการร่วมที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อยุติปัญหาและข้อขัดแย้งในชั้นต้น ในห้วงเวลาก่อนหรือระหว่างปฏิบัติการรบ

สรุป

กองทัพไทยมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพไทย การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการ เกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ มีส่วนราชการ ประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

บทบาทของกองทัพไทยที่สำคัญ ได้แก่การจัดและวางกำลังเพื่อการป้องกันประเทศไว้ ตั้งแต่ยามปกติในพื้นที่ที่เหมาะสม จัดตั้งศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ยามปกติ เพื่อเป็นศูนย์กลางควบคุมอำนาจการและสั่งการปฏิบัติโดยให้ศูนย์บัญชาการทางทหารของกองบัญชาการ กองทัพไทย ทำหน้าที่ควบคุม อำนาจการ และสั่งการศูนย์ปฏิบัติการเหล่าทัพรวมทั้งกองกำลังเฉพาะ กิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามแผนป้องกัน การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศ การปราบปรามการ จลาจล การใช้กำลังทหารหรือการอื่นใดเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปราม การกระทำความผิดที่เป็น ภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือเกี่ยวกับการก่อการร้าย และการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ

ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๕ ได้กำหนดกรอบ แนวความคิด ทางยุทธศาสตร์ไว้ ๓ ประการ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation) การผนึกกำลังป้องกันประเทศ (United Defence) และการป้องกันเชิงรุก (Active Defence)

บทที่ ๔

การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย

เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ มาวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบต่อวัตถุประสงค์การวิจัย ในข้อที่สามคือ เพื่อเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นกลไกสืบเนื่องจาก Bali Concord II (ซึ่งเดิมทีกลไกใช้คำว่า ASEAN Security Community) แต่ได้รับการก่อตั้งเป็นทางการภายหลังจากที่กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนไม่เน้นการมี common foreign and security policy อีกทั้งไม่ได้พยายามที่จะมี convergence criteria เหมือนสหภาพยุโรป แต่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงพยายามที่จะหาจุดยืนร่วมกันในหลายเรื่องเพื่อสร้างฐานที่มั่นคงสำหรับสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ ตามเอกสารแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาเซียนได้ตกลงที่จะให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑. ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (A rules-based community of shared values and norms) ซึ่งเป็น ๒ หลักการที่ counter-balance ซึ่งกันและกัน กล่าวคือการไม่แทรกแซงกิจการภายใน และ ส่งเสริม Community values

๒. ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (A cohesive, peaceful and resilient region with shared responsibility for comprehensive security) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ในภูมิภาค (อีกทั้งเป็นประเด็นที่อินโดนีเซียผลักดันมากที่สุด)

๓. ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A dynamic and outward looking region in an increasingly integrated and interdependent world) ซึ่งสะท้อนถึงการที่อาเซียนยอมรับว่าไม่ควรมุ่งเพียงเรื่องภายใน แต่เน้นการสร้างหุ้นส่วนกับโลกภายนอกให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สถานะล่าสุด

ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบจากการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มี ๔ ประการ ได้แก่

๑. ปมประวัติศาสตร์

ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปมีความขัดแย้งกันมา โดยตลอดประวัติศาสตร์ เฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งการทำสงครามกันหลายครั้งระหว่างไทยกับเมียนมาร์ การรุกรานดินแดนประเทศลาวในปัจจุบัน โดยกองทัพไทย การแข่งขันเพื่อขยายอิทธิพลในกัมพูชาของไทยและเวียดนาม รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชา โดยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไทยได้ส่งทหารเข้ายึดครองบางส่วนของประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และมาเลเซีย อันเป็นการทวงคืนดินแดนที่ไทยต้อง เสียไปให้กับ ประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษในยุคล่าอาณานิคม

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร ได้เกิดขบวนการแพน - อินโดนีเซียขึ้น ในช่วงสมัยรัฐบาลประธานาธิบดีซูการ์โน ขบวนการแพน - อินโดนีเซียเป็นขบวนการชาตินิยมที่ได้สร้างความรู้สึกหวาดหวั่นให้เกิดขึ้นในหมู่ประเทศรอบบ้านของอินโดนีเซีย โดยต่างวิตกว่าอินโดนีเซียอาจจะยังต้องการที่จะกลับไปสู่ความยิ่งใหญ่เหมือนดังที่ได้เคยเป็นในช่วงยุคทองของอินโดนีเซียในคริสต์ศตวรรษที่ ๑ ความเคลือบแคลงสงสัยดังกล่าวนี้ ได้ถูกตอกย้ำ จากการที่อินโดนีเซียได้พยายามขัดขวางการก่อตั้งประเทศมาเลเซีย รวมไปถึงการที่อินโดนีเซียได้ส่งทหารบุกเข้ายึดครองประเทศอีสติมอร์ ซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของประเทศโปรตุเกส ในปี พ.ศ.๒๕๑๘

๒. ข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อเอกภาพและความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียน ข้อพิพาทระหว่างประเทศอาเซียนทำให้มีการตั้งคำถามถึงความเป็นไปได้ในการสร้าง “วิธีกาอาเซียน” หรือการที่อาเซียนไม่สามารถก้าวสู่การหลอมรวมทางการเมืองและความมั่นคง และยังคงยึดมั่นในหลักการที่จะไม่แทรกแซงกิจการภายในของ ประเทศสมาชิก รวมไปถึงการเคารพในอธิปไตยหรือกิจการภายในของประเทศสมาชิกอย่างเข้มงวด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอาเซียนนั้นยังคงอยู่บนพื้นฐานของการยึดมั่น ในผลประโยชน์แห่งชาติ และความได้เปรียบทางพลังอำนาจของชาติเป็นสำคัญ ความขัดแย้ง และข้อ พิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีอยู่หลายกรณี เฉพาะอย่างยิ่งข้อพิพาททางเขตแดน อาทิเช่น ข้อพิพาทระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งกับลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา รวมถึงข้อพิพาท ระหว่างประเทศอาเซียนอื่น ๆ อาทิ ข้อพิพาทระหว่างสิงคโปร์กับมาเลเซีย ข้อพิพาทระหว่าง ฟิลิปปินส์กับมาเลเซีย และข้อพิพาทระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซีย เป็นต้น

๓. ผลกระทบต่อไทยจากการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ จะเป็นโอกาสอย่างมากสำหรับอาเซียนและไทยในด้านเศรษฐกิจและการค้า แต่ก็อาจทำให้ปัญหาด้านความมั่นคงมีความซับซ้อนมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เป็นระยะทางยาวกับมีช่องทางธรรมชาติเข้า - ออก จำนวนมาก ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่ก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การขาดแคลนกำลังแรงงาน จึงคาดการณ์ได้ว่า ในระยะต่อไปจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านประเทศรอบบ้านรวมทั้งประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งโดยถูกกฎหมายและการลักลอบเข้าเมือง

นอกจากนี้ การเปิดเสรีด้านการเดินทางและการขยายการท่องเที่ยว ประกอบกับไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการชายแดน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าปัญหาดังเดิม เช่น ยาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การแพร่ขยายของอาวุธ และอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบต่าง ๆ จะขยายตัวมากขึ้น ปัญหาบางประการที่หมดไปแล้วอาจหวนกลับมาอีก เช่น การระบาดของโรคร้ายแรง ขณะที่ปัญหาใหม่จะขยายตัวมากขึ้น เช่น ภัยจาก Cyber ปัญหาสมองไหล การแพร่ขยายและการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดหัวรุนแรงในประเทศอาเซียนที่เป็นมุสลิม หรือที่เป็นสังคมนุสลิม เป็นต้น

๔. ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของไทย

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยมีอยู่หลายประการ โดยมีแนวโน้มว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในอนาคตจะมีความรุนแรงขึ้นในอีก ๕ ปีข้างหน้า ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะถูกกลุ่มอาชญากรแสวงประโยชน์นำไปใช้ในการกระทำความผิดมากขึ้น ทั้งโดยการใช้เป็นช่องทางติดต่อประกอบอาชญากรรม ค้าขาย หรือให้บริการสิ่งผิดกฎหมาย รวมทั้งการชักชวนบุคคลอื่นให้ร่วมขบวนการในลักษณะเดียวกับกลุ่มก่อการร้ายสวนทางกับกฎระเบียบหรือข้อกฎหมายที่ยังพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของอาชญากร โดยคาดการณ์ว่า ภัยคุกคามจากทั้งอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทยจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อจะมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘

ข้อจำกัดของไทยในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๔ ประการ

๑. กฎระเบียบและข้อกฎหมายของไทยยังไม่สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนที่จะมีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในภูมิภาค บุคลากรภาครัฐ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติยังขาดความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน รวมถึงยังขาดความเชี่ยวชาญ ทักษะที่จำเป็นประสบการณ์เฉพาะด้าน และความชำนาญภาษาต่างประเทศ โดยที่อาเซียนต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ในขณะที่ข้อมูลระบบจัดเก็บจะเป็นภาษาอาเซียน ทำให้

ฐานข้อมูลประชากรของประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ยังขาดมาตรฐาน ส่งผลให้การตรวจสอบการเข้าเมืองทำได้ยาก นอกจากนี้ หน่วยงานบางส่วนยังมีปัญหาขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะในการดำเนินการด้านข่าวในเชิงลึกอย่างจริงจัง เพื่อปราบปรามกลุ่มขบวนการ องค์กร หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

๒. ระบบการศึกษาของไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาให้คนไทยและสังคมไทยมีความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียน ไทยยังไม่มีมาตรการอย่างจริงจังเกี่ยวกับการสนับสนุนให้ประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ ในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรงกับต่างชาติ การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของคนไทยส่วนใหญ่ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากประชาคมอาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการของอาเซียน ซึ่งประเทศอาเซียนบางส่วน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ประชาชนสามารถเขียนและพูดภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีแล้ว

๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความเข้าใจ และขาดทักษะที่จำเป็นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้มีการติดต่อระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น ภาคราชการจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขัน รวมไปถึงปรับมาตรฐานเพื่อให้สามารถทำงานให้ทันกับระบบราชการในประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยในภาพรวม ภาคราชการจะต้องมีการปรับตัวในประการสำคัญ ๆ กล่าวคือ มีความรู้เรื่องอาเซียนในภาพรวม มีความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิก รวมทั้งต้องยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทเชิงรุกในเวทีอาเซียน

๔. จุดแข็งในอดีตของไทยกลายเป็นปัจจัยลบต่อการเป็นประชาคมความมั่นคงอาเซียน คติชาตินิยมของไทยยังได้พลังขับเคลื่อนจากข้อมูลใหม่ ๆ ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้า ที่สนับสนุนแนวความคิดดังกล่าว โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลในเรื่องชนเผ่าไทยที่ให้ความสำคัญกับการมีอยู่ของกลุ่มชนที่พูดภาษาไทยที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณตะวันตกในอินโดจีน เมียนมาร์ และจีน รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับความรุ่งเรืองในอดีตของอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งเป็นอาณาจักรของกลุ่มชนชาติไทย บุคคลสำคัญ อาทิ พระองค์เจ้าวรเดช ได้พยายามนำอุดมการณ์ชาตินิยมไปสู่การดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การพยายามสร้างอาณาจักรไทยที่มีเขตแดน ดังเช่นที่เคยเป็นก่อน พ.ศ.๒๔๓๖ (ร.ศ.๑๑๒) ซึ่งหมายถึงการทวงคืนดินแดนบางส่วนของมาเลเซีย กัมพูชา และดินแดนที่เป็นประเทศลาวเกือบทั้งหมดในปัจจุบัน บุคคลอีกท่านหนึ่งที่มีส่วนอย่างมากในการเสริมสร้างแนวคิดชาตินิยม และการดำเนินนโยบายชาตินิยมในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แก่ หลวงวิจิตรวาทการ ผู้ซึ่งได้ใช้ความสามารถในเชิงศิลปะและการประพันธ์บทละครและบทเพลงที่ส่งเสริมแนวคิดชาตินิยมไว้เป็นจำนวนมาก และได้ส่งผลอย่างลึกซึ้งต่อความคิดของคนไทยมายาวนานตราบจนปัจจุบัน

ภัยคุกคามที่กองทัพไทยจะต้องเผชิญในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ประกอบด้วย ภัยคุกคามแบบดั้งเดิมหรือภัยคุกคามทางทหารที่มาจากภายนอกประเทศ และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ดังนี้

๑. ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม

สำหรับภัยคุกคามต่อประเทศไทย ปัญหาความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเป็นสิ่งท้าทายต่อไทย โดยเฉพาะชนวนเหตุสำคัญจะมาจากความขัดแย้งเรื่องของดินแดนที่ยังไม่สามารถเจรจาได้อย่างลงตัว นำมาซึ่งการนำกำลังทหารเข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของชาติตนเองบริเวณชายแดน และอาจขยายตัวไปสู่การปะทะกันด้วยกำลังขนาดเล็กในระดับตั้งแต่ระดับกองพันถึงกรมดำเนินกลยุทธ์ และอาจพัฒนาไปสู่การใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ในลักษณะสงครามจำกัดได้ ถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที และจะส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อประเทศ ทั้งนี้พิจารณาจากปัจจัยหลัก ๒ ประการ คือ ขีดความสามารถและเจตนาประกอบกันแล้ว พบว่า โดยลำพังประเทศเดียว มีเพียงเวียดนาม เมียนมาร์ และมาเลเซียเท่านั้น ที่สามารถใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เข้ารุกรานประเทศไทยได้ในปัจจุบันถึง ๑๐ ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตาม กัมพูชาซึ่งมีเจตนาที่จะปกป้องดินแดนในบริเวณพื้นที่พิพาทอย่างเห็นได้ชัด แม้จะมีขีดความสามารถที่ไม่สามารถรุกรานไทยได้ แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเวียดนามอย่างเต็มที่ จะทำให้ความมั่นคงของไทยตกอยู่ในความเสี่ยงจากภัยคุกคามที่มาจากทางภาคตะวันออกทันที ปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาในประเด็นเส้นแบ่งเขตแดนที่ยังไม่อาจจะยุติได้อย่างรวดเร็ว เป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ภัยทางด้านตะวันออกมีความสำคัญยิ่งยวด ปัญหาความขัดแย้งกับไทย ทำให้กัมพูชาเกิดแรงกระตุ้นที่จะต้องเร่งรีบกระทำการสิ่งสำคัญ ๒ ประการ คือ การหาพันธมิตรใกล้ชิดที่สามารถช่วยคุ้มครองความปลอดภัยและสนับสนุนการใช้กำลังทางทหาร นั่นคือ การกระชับความสัมพันธ์กับเวียดนามให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารให้มีความทันสมัยมากขึ้น กว่าในปัจจุบันด้วยการปรับโครงสร้างกองทัพและจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัยจากประเทศต่าง ๆ เข้าประจำการ

๒. ภัยคุกคามรูปแบบใหม่

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional threats) เป็นภัยคุกคามที่ก่อตัวมายาวนาน ปัจจุบันได้เริ่มขยายตัวและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ กำลังเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศให้ความสนใจและหาทางร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง ในอดีตที่ผ่านมาทหารเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง และในอนาคตทหารจำเป็นที่จะต้องแบกรับภาระนี้ต่อไป เนื่องจากความมั่นคงของชาติ มีส่วนสัมพันธ์กับภัยคุกคามเหล่านี้ การเข้าไปเกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับการจัดระบบของแต่ละประเทศ เพื่อรักษาคุณในการเตรียมกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ

การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑. การเตรียมความพร้อมของกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้กำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่สำคัญไว้ ๓ แนวทาง ได้แก่

๑.๑ แนวทางการพัฒนาด้านกำลังพล

การพัฒนาการฝึกและศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาของชาติอาเซียน ของกำลังพลให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือเพื่อยกระดับสู่อาเซียนการจัดการฝึกพร้อม/ผสมกับ กองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียน การจัดทำหลักสูตรการฝึกศึกษาทางทหารที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนการ แลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษากับกองทัพอาเซียน และการให้ความรู้เกี่ยวอาเซียนให้กับหน่วย ต่าง ๆ

๑.๒ แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

การปรับปรุงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศและกฎระเบียบต่างๆ การ ปรับปรุงกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรมกับกองทัพในอาเซียน การดำเนินการด้านเอกสาร ตามกรอบแนวทาง ADMM และ ADMM Plus การจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ การเสริมสร้างแผนงานให้กับกองกำลังป้องกันชายแดน และการจัดหายุทธโศปกรณ์ให้ เป็นมาตรฐาน

๑.๓ แนวทางการเตรียมการด้านงบประมาณ

๒. การเตรียมความพร้อมของกองทัพบกเพื่อรองรับการสู่ประชาคมอาเซียน

๒.๑ แนวทางการดำเนินการโดยทั่วไป เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินการใน ภาพรวมของกองทัพบก จำนวน ๖ ข้อ ได้แก่ ๑) การยึดถือกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้อง ๒) การ ดำเนินการให้สอดคล้องกับกรอบการประชุม ADMM และ ADMM – Plus ๓) การเสริมสร้าง กลไกความสัมพันธ์และความร่วมมือที่มีอยู่เดิม ๔) การกำหนดกลไกความสัมพันธ์และความ ร่วมมือขึ้นใหม่ ๕) การพิจารณาใช้ศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพบกที่มีอยู่ และ ๖) กำหนดกิจกรรม รวมถึงความต้องการงบประมาณ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนในส่วนที่ เกี่ยวข้อง

๒.๒ แนวทางการดำเนินการเฉพาะด้าน จำนวน ๖ ด้าน ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลา ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ไปจนถึงปี ๒๕๕๘ อย่างชัดเจน ได้แก่ ด้านกำลังพล ด้านการข่าว ด้านยุทธการ ด้านส่งกำลังบำรุง ด้านกิจการพลเรือน และด้านปลัดบัญชา

๓. การเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือเพื่อรองรับการสู่ประชาคมอาเซียน

๓.๑ เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทหาร-พลเรือน และการฝึกซ้อมการบริหารจัดการภัยพิบัติ และสถานการณ์ฉุกเฉิน

๓.๒ การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล

๓.๓ ธรรมเนียมปฏิบัติ โดยส่งเสริมธรรมเนียมปฏิบัติในทุกภาคส่วน

๓.๔ ส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน รวมทั้งการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านความมั่นคง อาทิ การละเมิดสิทธิมนุษยชน อาชญากรรมข้ามชาติ

๔. การเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศเพื่อรองรับการสู่ประชาคมอาเซียน

กองทัพอากาศ ได้กำหนด วิสัยทัศน์ “กองทัพอากาศที่มีศักยภาพและความสามารถครอบคลุมทุกมิติในประชาคมอาเซียน (Comprehensive Capacity and Capability Air Force in ASEAN Community)” รวมทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์ ดังนี้

๔.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมของกองทัพอากาศในประชาคมอาเซียน

๔.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศในกลุ่มอาเซียน

๔.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาความสัมพันธ์ของกองทัพอากาศประเทศในกลุ่มอาเซียน

๔.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสนับสนุนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สรุป

การที่ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีปัญหาอุปสรรค และผลกระทบหลายประการ ทั้งนี้ เพราะประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคพื้นทวีปมีความขัดแย้งกันมาโดยตลอดประวัติศาสตร์ เฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งการทำสงครามกันหลายครั้งระหว่างไทยกับเมียนมาร์ การรุกรานดินแดนประเทศลาวในปัจจุบันโดยกองทัพไทย การแข่งขันเพื่อขยายอิทธิพลในกัมพูชาของไทยและเวียดนาม รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างเวียดนามและกัมพูชา โดยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไทยได้ส่งทหารเข้ายึดครองบางส่วนของประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และมาเลเซีย อันเป็นการวางคืนดินแดนที่ไทยต้อง เสียไปให้กับประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษในยุคล่าอาณานิคม

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ จะเป็นโอกาสอย่างมากสำหรับอาเซียนและไทยในด้านเศรษฐกิจและการค้า แต่ก็อาจทำให้ปัญหาด้านความมั่นคงมีความซับซ้อนมากขึ้นด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เป็นระยะทางยาวกับมีช่องทางธรรมชาติเข้า - ออก จำนวนมาก ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ของไทยที่ก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การขาดแคลนกำลังแรงงาน จึงคาดการณ์ได้ว่า ในระยะต่อไปจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านประเทศรอบบ้าน รวมทั้งประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งโดยถูกกฎหมายและการลักลอบเข้าเมือง

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยมีอยู่หลายประการ โดยมีแนวโน้มว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในอนาคตจะมีความรุนแรงขึ้นในอีก ๕ ปีข้างหน้า ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะถูกกลุ่มอาชญากรแสวงประโยชน์นำไปใช้ในการกระทำความผิดมากขึ้น ทั้งโดยการใช้เป็นช่องทางติดต่อประกอบอาชญากรรม ค้าขาย หรือให้บริการสิ่งผิดกฎหมาย รวมทั้งการชักชวนบุคคลอื่นให้ร่วมขบวนการในลักษณะเดียวกับกลุ่มก่อการร้ายสวนทางกับกฎระเบียบหรือข้อกฎหมายที่ยังพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของอาชญากร โดยคาดการณ์ว่า ภัยคุกคามจากทั้งอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทยจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อจะมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘

ข้อจำกัดของไทยในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญ เช่น กฎระเบียบและข้อกฎหมายของไทยยังไม่สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียนที่จะมีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้นในภูมิภาค บุคลากรภาครัฐ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติยังขาดความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบจากการมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้นในอาเซียน รวมถึงยังขาดความเชี่ยวชาญ ทักษะที่จำเป็นประสบการณ์เฉพาะด้าน และความชำนาญภาษาต่างประเทศ โดยที่อาเซียนต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ในขณะที่ข้อมูลระบบจัดเก็บจะเป็นภาษาอาเซียน ทำให้ฐานข้อมูลประชากรของประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ยังขาดมาตรฐาน ส่งผลให้การตรวจสอบการเข้าเมืองทำได้ยาก นอกจากนี้ หน่วยงานบางส่วนยังมีปัญหาขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย บุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะในการดำเนินการด้านข่าวในเชิงลึกอย่างจริงจัง เพื่อปราบปรามกลุ่มขบวนการ องค์กร หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ในด้านการศึกษาของไทยก็ไม่เอื้อต่อการพัฒนาให้คนไทยและสังคมไทยมีความพร้อม ในการเป็นประชาคมอาเซียน ไทยยังไม่มี การดำเนินการอย่างจริงจังเกี่ยวกับการสนับสนุนให้ประชาชน ที่มีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ ในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรงกับต่างชาติ การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของคนไทยส่วนใหญ่ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจาก

ประชาคมอาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการของอาเซียน ซึ่งประเทศอาเซียนบางส่วน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ประชาชนสามารถเขียนและพูดภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีแล้ว

การเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้มีการติดต่อระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น ภาคราชการจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขัน รวมไปถึงปรับมาตรฐานเพื่อให้สามารถทำงานให้ทันกับระบบราชการในประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยในภาพรวม ภาคราชการจะต้องมีการปรับตัวในประการสำคัญ ๆ กล่าวคือ มีความรู้เรื่องอาเซียนในภาพรวม มีความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิก รวมทั้งต้องยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทเชิงรุกในเวทีอาเซียน

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคม
การเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย
๓. เพื่อเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็น
ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

สรุป

แนวความคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นกลไกสืบเนื่องจาก Bali Concord II (ซึ่งเดิมทีกลไกใช้คำว่า ASEAN Security Community) แต่ได้รับการก่อตั้งเป็นทางการภายหลังจาก
ที่กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคง
อาเซียนไม่เน้นการมี common foreign and security policy อีกทั้งไม่ได้พยายามที่จะมี convergence
criteria เหมือนสหภาพยุโรป แต่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนพยายามที่จะหาจุดยืน
ร่วมกันในหลายเรื่องเพื่อสร้างฐานที่มั่นคงสำหรับสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาเซียนได้
ตกลงที่จะให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑.๑ ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (A rules-
based community of shared values and norms) ซึ่งเป็น ๒ หลักการที่ counter-balance ซึ่งกันและกัน
กล่าวคือ การไม่แทรกแซงกิจการภายใน และ ส่งเสริม Community values

๑.๒ ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความ
แข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ
(A cohesive, peaceful and resilient region with shared responsibility for comprehensive security)
ซึ่งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและ
ความท้าทายต่างๆ ในภูมิภาค

๑.๓ ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A dynamic and outward looking region in an increasingly integrated and interdependent world) ซึ่งสะท้อนถึงการที่อาเซียนยอมรับว่าไม่ควรมุ่งเพียงเรื่องภายใน แต่เน้นการสร้างหุ้นส่วนกับโลกภายนอกให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย

กองทัพไทยในฐานะสถาบันหลักด้านความมั่นคงของชาติ มีบทบาทและความรับผิดชอบหลักตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งได้ระบุบทบาทและความรับผิดชอบของกองทัพการบริหารอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้กำลังโดยคณะผู้บัญชาการทหารให้มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านความมั่นคงในทุกระดับ

กองทัพไทยมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพไทย การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพไทยมีบทบาท อำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ให้กองทัพจัดและวางกำลังเพื่อการป้องกันประเทศไว้ตั้งแต่ยามปกติในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยความเห็นชอบของสภากลาโหม ๒) ให้กองทัพไทยจัดตั้งศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับขึ้น ตั้งแต่ยามปกติเพื่อเป็นศูนย์ควบคุม อำนาจการ และสั่งการปฏิบัติ โดยให้ศูนย์บัญชาการทางทหารของกองบัญชาการกองทัพไทย ทำหน้าที่ควบคุม อำนาจการ และสั่งการศูนย์ปฏิบัติการเหล่าทัพรวมทั้งกองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามแผนป้องกัน ๓) การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศ การปราบปรามการจลาจล การใช้กำลังทหารหรือการอื่นใดเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปราม การกระทำความผิดที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือเกี่ยวกับการก่อการร้าย และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

กองทัพไทยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน นำไปสู่ความร่วมมือบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันใน ๕ ด้านอันเป็นภารกิจใหม่ที่เหล่าทัพต้องดำเนินการคือ

๑. การให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
๒. ความมั่นคงทางทะเล
๓. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๔. การแพทย์ทางทหาร

๕. การต่อต้านการก่อการร้าย

กองทัพไทยในฐานะสถาบันหลักด้านความมั่นคงของชาติ มีบทบาทและความรับผิดชอบหลัก ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งได้ระบุบทบาทและความรับผิดชอบของกองทัพไว้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้กำลังโดยคณะผู้บัญชาการทหารให้มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านความมั่นคงในทุกระดับ บทบาทของกองทัพไทยต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิม ซึ่งกำหนดไว้ตามพันธกิจ ๔ ประการ ได้แก่การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความมั่นคงภายในประเทศ และการช่วยพัฒนาประเทศ ซึ่งกองทัพไทยสามารถปฏิบัติได้ตามพันธกิจ สำหรับบทบาทของกองทัพไทยต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในกรอบของอาเซียน มี ๕ ด้าน ได้แก่การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การรักษาสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาความปลอดภัยทางทะเล การแพทย์ทหาร

กองทัพไทยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน นำไปสู่ความร่วมมือบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง ๕ ด้าน

การพัฒนาบุคลากร มีความจำเป็นที่กองทัพต้องริบพัฒนา ด้านภาษา และทักษะความรู้ การพัฒนายุทธโศปกรณ์ ผลักดันให้ใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ร่วมกันกระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพ จะต้องปรับทัศนคติใหม่ มุ่งเน้นงานด้านวิจัยให้เข้มข้นมากขึ้น สนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

๑. กองทัพไทยควรมีปฏิรูปปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติภารกิจร่วมกับสมาชิกอาเซียนและชาติพันธมิตรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. สร้างความเชื่อมั่น เพื่อให้เกิดความศรัทธาจากประชาชนคนไทยและอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือต่อประชาชนเมื่อประสบภัยพิบัติ มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย กำลังพลมีความเชี่ยวชาญ ในการแก้ปัญหา ช่วยเหลือประชาชน

๓. มีการส่งเสริม และให้การสนับสนุนการพัฒนาภาษาอังกฤษเป็นรายบุคคลอย่างเร่งด่วน ต่อเนื่อง โดยมีโครงการ งบประมาณสนับสนุน เพื่อให้กำลังพลของกองทัพไทยสามารถอ่านออก

เขียนได้ พูดได้ สื่อความหมายได้อย่างเข้าใจ ทั้งนี้ ให้มีการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้กำลังพล เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาทำงานของประชาคมอาเซียน

๔. ส่งเสริม และให้การสนับสนุนการเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน โดยเฉพาะตามแนวชายแดน

๕. ให้มีการเตรียมความพร้อมของล่าม ถึงระดับกองพัน ทั้งล่ามภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดกับเขตปฏิบัติการของหน่วยทหารระดับกองพัน

๖. ปลุกจิตสำนึกให้กำลังพลของกองทัพไทยเห็นความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน มีการให้ความรู้โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา มีการเปิดอบรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้มีโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับประเทศอาเซียน และสนับสนุนที่นั้งให้กับต่างชาติในอาเซียนเพิ่มมากขึ้นเพื่อเข้ามาศึกษาหลักสูตรของกองทัพ

๗. ปรับทัศนคติของกำลังพล ให้เลิกหวาดระแวงซึ่งกันและกันในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยให้เข้าใจว่าทุกประเทศเป็นเพื่อนบ้านที่มีมิตรกัน ไม่คิดรุกรานซึ่งกันและกัน

๘. ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยในทุกระดับ ให้สอดคล้องรองรับกับภารกิจใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ก่อเกียรติ พัทธวงษ์, พลตรี. “บทบาทกองทัพไทย : กรณีศึกษาเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนในปี ๒๕๕๘”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

ชิดชนก นุชฉายา และ ลิจิต อุ่นประดิษฐ์, พันเอก. “การพัฒนาแนวทางการป้องกันประเทศของ
กองทัพไทยเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. เอกสารวิจัย,
วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, ๒๕๕๖.

นเรศร์ สังข์วรรณ, พลอากาศตรี. “การเตรียมกองทัพไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”.
เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “แนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคม
อาเซียนในปี ๒๕๕๘.” ๒๕๕๕.

กลาโหม, กระทรวง. “ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม.” ๒๕๕๕.

การต่างประเทศ, กระทรวง. “แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงแผนงาน
อาเซียน (พ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๕๘).” ๒๕๕๓.

นโยบายและแผน, สำนักยุทธการทหาร, กรม. “แนวคิดในการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยสู่
ประชาคมอาเซียน.” เอกสารประกอบการประชุมเชิง ปฏิบัติการ. ๒๕๕๖.

ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์. ยุทธศึกษาทหารบก, กรม. “การเสริมสร้างความร่วมมือ
ด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศอาเซียน.” เอกสารประกอบการเสวนา
ทางวิชาการ ณ หอประชุมกิตติเสนา วิทยาลัยการทัพบก. ๒๕๕๕.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๘.”

๒๕๕๕.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘). ร่างยุทธศาสตร์.” ๒๕๕๕.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “ร่างยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงต่ออาเซียน พ.ศ.”. ๒๕๕๖.

นโยบายและแผน, สำนักยุทธการทหาร, กรม. “แนวคิดในการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยสู่ประชาคมอาเซียน” เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ. ๒๕๕๖.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๕, ตอนที่ ๒๖ ก, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, หน้า ๓๘-๔๑.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔, ตอนที่ ๕๗ ก, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐, หน้า ๒-๒๑.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พันเอก ฉัฐพัชร์ หลักทรัพย์
วัน เดือน ปีเกิด	๕ พฤษภาคม ๒๕๐๒
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๐ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๑๑ โรงเรียนทหารม้า ศูนย์การทหารม้า หลักสูตรชั้นนายร้อย และชั้นนายพัน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๑ โรงเรียนเสนาธิการทหาร สาธารณรัฐอินเดีย รุ่นที่ ๕๐ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๔๗ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) โรงเรียนเสนาธิการทหารบก รุ่นที่ ๑๘
ประวัติการทำงาน	ผู้บังคับหมวด กองร้อยทหารม้าลาดตระเวน กองพันทหารม้าที่ ๑๕ ผู้ช่วยนายทหารฝ่ายยุทธการและการฝึก กองพันทหารม้าที่ ๑๕ ผู้บังคับกองร้อยกองบังคับการ กองพันทหารม้าที่ ๑๕ ผู้บังคับกองร้อยทหารม้าลาดตระเวน กองพันทหารม้าที่ ๑๕ นายทหารฝ่ายยุทธการและการฝึก กองพันทหารม้าที่ ๑๕ อาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองแผนและโครงการ สำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหาร รองผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รองผู้อำนวยการกองพัฒนาการศึกษา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้อำนวยการกองสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้อำนวยการกองพัฒนาการศึกษา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้อำนวยการกองงบประมาณ กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผู้อำนวยการกองพัฒนาการและวางแผนการศึกษา วิทยาลัยเสนาธิการทหาร
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองอำนวยการ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง	การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน
ผู้วิจัย	พันเอก ธีรพัชร์ หลักทรัพย์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกองอำนวยการ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยมีประเทศสมาชิกก่อตั้ง ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย มีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะรวมตัวกันเพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงจาก ลัทธิคอมมิวนิสต์ อาเซียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิก สามารถป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งภายในภูมิภาคขยายตัว และร่วมกันต่อต้านการแผ่อิทธิพลของ ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ในยุคนั้นมีเวียดนามเป็นแกนนำ ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ เข้ามาเป็น สมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อ ๗ มกราคม ๒๕๒๗) เวียดนาม (เป็น สมาชิกเมื่อ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘) ลาวและเมียนมาร์ (เป็นสมาชิกเมื่อ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐) และกัมพูชา (เป็นสมาชิกเมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๖) ตามลำดับ ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศ

อาเซียนก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ โดยนโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือ ในระดับรัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) หรือการประชุมผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุด เพื่อกำหนด แนวนโยบายในภาพรวมและเป็นโอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและ แผนงานของอาเซียนในระยะยาว ซึ่งจะปรากฏในเอกสารรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement)

และอนุสัญญา (Convention) ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะด้าน

ด้านการเมืองและความมั่นคง อาเซียนได้จัดทำปฏิญญาที่กำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) ในปี พ.ศ.๒๕๑๔ จัดทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation : TAC) ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ และจัดทำสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon - Free Zone : SEANWFZ) ในปี พ.ศ.๒๕๑๘ รวมทั้งได้ริเริ่มการประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๗

ด้านเศรษฐกิจ อาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเพื่อช่วยส่งเสริมการค้าภายในอาเซียน ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิตสินค้า และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ กับทั้งได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบและมีทิศทางชัดเจนด้วยการจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) ด้านสังคม อาเซียนมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ในบางประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมหลายด้านเพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมีการพัฒนาคุณภาพในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

พัฒนาการที่สำคัญยิ่งของอาเซียน คือการก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งพัฒนาการมาจากเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๕๖๑ ในการประชุมสุดยอดอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยกำหนดเป้าหมายและทิศทางของอาเซียนในปี ๒๕๖๑ ที่จะให้อาเซียนเป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาที่มีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward - Looking ASEAN) และเป็นประชาคมแห่งสังคมที่มีความเอื้ออาทร (A Community of Caring Society)

ประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นพ้องกันว่าควรมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพในการเผชิญกับปัญหาและความท้าทาย ตลอดจนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจต่อรองให้กับประเทศสมาชิก ผู้นำอาเซียนจึงได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อ

ประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ โดยสนับสนุน การรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน โดยในด้านการเมืองและความมั่นคงให้จัดตั้งประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC) ด้านเศรษฐกิจ ให้จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และด้านสังคมและ วัฒนธรรม ให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC) ซึ่งเรียกว่าความร่วมมือหลักหรือเสาหลัก ๓ ประการ (3 Pillars) นั้นเอง ต่อมาผู้นำอาเซียน ได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วกว่าเดิมอีก ๕ ปี คือภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ทั้งนี้ เนื่องจากเล็งเห็นว่าสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาเซียน จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถคบหาทบทวนในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะมีผลต่อความมั่นคงของไทย ทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร (การป้องกันประเทศ) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในการที่ประเทศไทยต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้ จำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน กองทัพอากาศไทย เป็นองค์กรหลักที่มีความสำคัญเป็น อย่างยิ่งในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่อง “การเตรียม ความพร้อมของกองทัพอากาศไทย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพอากาศไทย
๓. เพื่อเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศไทย เพื่อรองรับการเป็น ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชาคมอาเซียนที่จะจัดตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบด้วยความร่วมมือหลักหรือ เสาหลัก ๓ ประการ (3 Pillars) คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และ ประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community : ASCC) สำหรับ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเฉพาะการเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศไทย เพื่อรองรับ การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยศึกษาเฉพาะด้านความมั่นคงเท่านั้น

รวมทั้งศึกษาภารกิจ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทย เพื่อทราบว่ากองทัพไทยได้มีการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นกลไกสืบเนื่องจาก Bali Concord II (ซึ่งเดิมทีกลไกใช้คำว่า ASEAN Security Community) แต่ได้รับการก่อตั้งเป็นทางการภายหลังจากที่กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนไม่เน้นการมี common foreign and security policy อีกทั้งไม่ได้พยายามที่จะมี convergence criteria เหมือนสหภาพยุโรป แต่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนพยายามที่จะหาจุดยืนร่วมกันในหลายเรื่องเพื่อสร้างฐานที่มั่นคงสำหรับสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาเซียนได้ตกลงที่จะให้ประชาคมการเมืองและความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เป็นประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (A rules-based community of shared values and norms) ซึ่งเป็น ๒ หลักการที่ counter-balance ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การไม่แทรกแซงกิจการภายใน และ ส่งเสริม Community values ๒) ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (A cohesive, peaceful and resilient region with shared responsibility for comprehensive security) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาอาศัยกลไกของตนมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ในภูมิภาค ๓) ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A dynamic and outward looking region in an increasingly integrated and interdependent world) ซึ่งสะท้อนถึงการที่อาเซียนยอมรับว่าไม่ควรมุ่งเพียงเรื่องภายใน แต่เน้นการสร้างหุ้นส่วนกับโลกภายนอกให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

กองทัพไทยในฐานะสถาบันหลักด้านความมั่นคงของชาติ มีบทบาทและความรับผิดชอบหลักตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พ.ศ.๒๕๔๘ ซึ่งได้ระบุบทบาทและความรับผิดชอบของกองทัพไว้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้กำลังโดยคณะผู้บัญชาการทหารให้มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านความมั่นคงในทุกระดับ

บทบาทของกองทัพไทยต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิม ซึ่งกำหนดไว้ตามพันธกิจ ๔ ประการ ได้แก่การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความมั่นคงภายในประเทศ และการช่วยพัฒนาประเทศ ซึ่งกองทัพไทยสามารถปฏิบัติได้ตามพันธกิจ สำหรับบทบาทของกองทัพไทยต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในกรอบของอาเซียน มี ๕ ด้าน ได้แก่การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การรักษาสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้าย การรักษาความปลอดภัยทางทะเล การแพทย์ทหาร

กองทัพไทยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน นำไปสู่ความร่วมมือบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง ๕ ด้าน

การพัฒนาบุคลากร มีความจำเป็นที่กองทัพต้องริบพัฒนา ด้านภาษา และทักษะความรู้ การพัฒนายุทธโศปกรณ์ ผลักดันให้ใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ร่วมกันกระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพ จะต้องปรับทัศนคติใหม่ มุ่งเน้นงานด้านวิจัยให้เข้มข้นมากขึ้น สนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

๑. กองทัพไทยควรมีปฏิรูปปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติภารกิจร่วมกับสมาชิกอาเซียนและชาติพันธมิตรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. สร้างความเชื่อมั่น เพื่อให้เกิดความศรัทธาจากประชาชนคนไทยและอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือต่อประชาชนเมื่อประสบภัยพิบัติ มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย กำลังพลมีความเชี่ยวชาญ ในการแก้ปัญหา ช่วยเหลือประชาชน

๓. มีการส่งเสริม และให้การสนับสนุนการพัฒนาภาษาอังกฤษเป็นรายบุคคลอย่างเร่งด่วน ต่อเนื่อง โดยมีโครงการ งบประมาณสนับสนุน เพื่อให้กำลังพลของกองทัพไทยสามารถอ่านออกเขียนได้ พูดได้ สื่อความหมายได้อย่างเข้าใจ ทั้งนี้ ให้มีการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้กำลังพลเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาทำงานของประชาคมอาเซียน

๔. ส่งเสริม และให้การสนับสนุนการเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน โดยเฉพาะตามแนวชายแดน

๕. ให้มีการเตรียมความพร้อมของล่าม ถึงระดับกองพัน ทั้งล่ามภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดกับเขตปฏิบัติการของหน่วยทหารระดับกองพัน

๖. ปลุกจิตสำนึกให้กำลังพลของกองทัพไทยเห็นความสำคัญของการเป็นประชาคมอาเซียน มีการให้ความรู้โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา มีการเปิดอบรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้มีโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับประเทศอาเซียน และสนับสนุนที่นั้งให้กับต่างชาติในอาเซียนเพิ่มมากขึ้นเพื่อเข้ามาศึกษาหลักสูตรของกองทัพ

๗. ปรับทัศนคติของกำลังพล ให้เลิกหวาดระแวงซึ่งกันและกันในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยให้เข้าใจว่าทุกประเทศเป็นเพื่อนบ้านที่มีมิตรกัน ไม่คิดรุกรานซึ่งกันและกัน

๘. ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยในทุกระดับ ให้สอดคล้องรองรับกับภารกิจใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต